

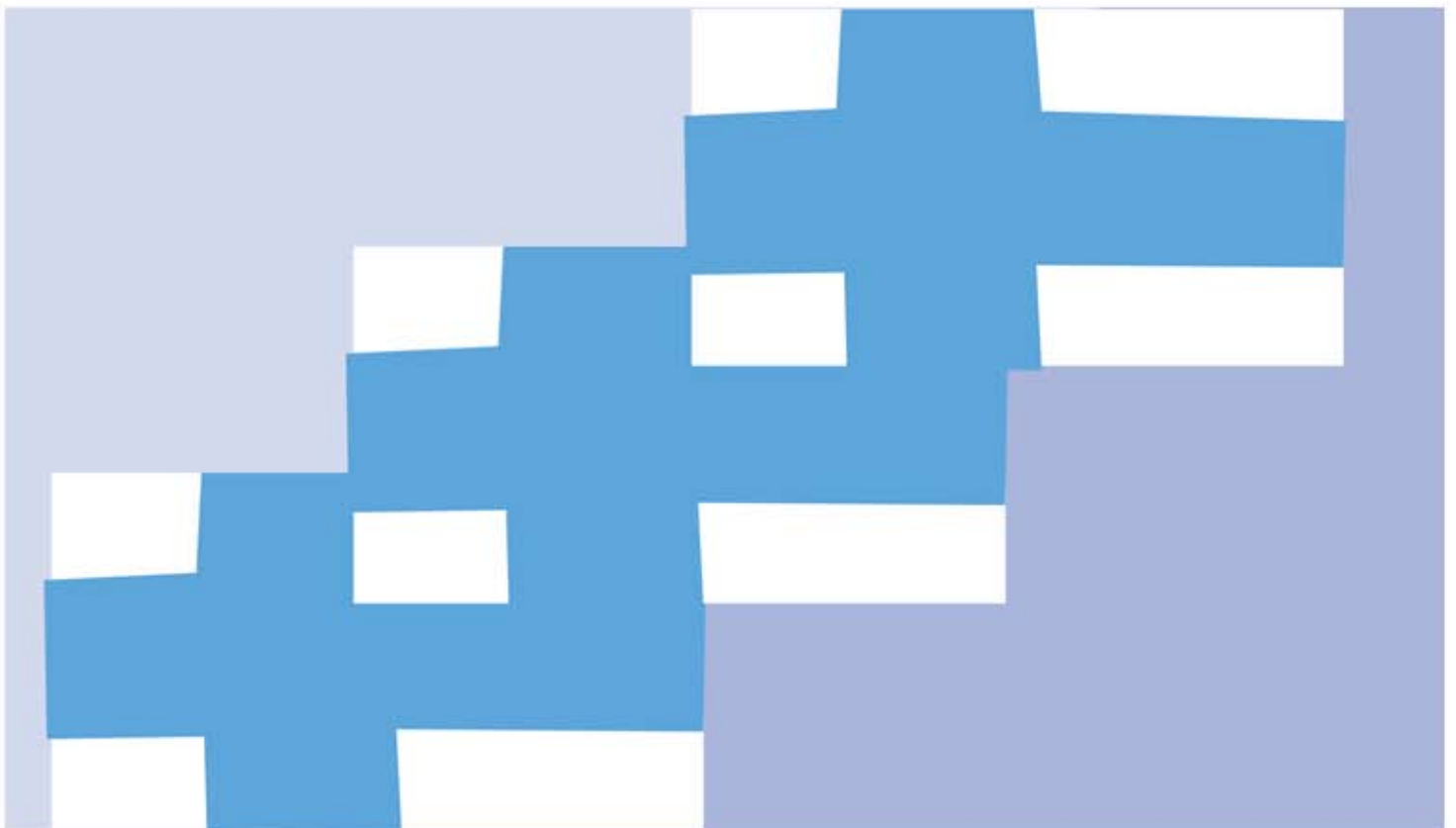

TSL

Työväen Sivistysliitto

SELVÄ!

Suomea palvelualueille

SELVÄ !

Suomea palvelualueille

Käsikirjoitus: Leea Kröger (luku 2) ja Päivi Vartiainen-Ora

Kuvitus ja taitto: Sakari Sarho

Toimitus: Päivi Vartiainen-Ora

Paino: Multiprint Oy, 2009

ISBN 978-951-701-526-4

Johdanto

Tämä julkaisu on osa Suomea palvelualoille -hanketta. Hankkeen tavoite oli parantaa monikulttuuristen palvelualan työpaikkojen vuorovaikutusta ja yhteistyötä.

Ensimmäisessä luvussa kuvaamme toimintaamme ja arvioimme sitä.

Luku 2 on suomen kielen opiskelumateriaali. Se sopii opiskeltavaksi pienryhmässä tai yksin. Luvun alussa on hyvä opettajan tekemä lukujärjestys, jonka mukaan opiskelet suomea tämän kirjan ja internetin avulla.

Luku 3 kertoo suomalaisesta työkuulttuurista, tavoista ja työelämän pelisäännöistä. Se on tarkoitettu maahanmuuttaneille.

Luvussa 4 tarjoamme palvelualan perehdyttäjille ja työyhteisöille vinkkejä kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja selkeän kielen käyttöön.

Opetushallitus myönsi kesällä 2008 TSL ry:lle kehittämisavustuksen uusien käytäntöjen kehittämiseksi suomen kielen ja työkuulttuurin oppimiseen palvelualoilla. Tällä avustuksella olemme kokeilleet suomen kielen opetukseen kytkemistä työelämään yhdessä Palvelualojen ammattiliiton PAMin kanssa.

Kiitos Opetushallitukselle rahoituksesta, Leea Krögerille ja Palvelualojen ammattiliiton Sirkka-Liisa Pihlasteelle ja Eija Piipposelle hyvästä yhteistyöstä ja ISS Palvelut Oy:lle halusta kehittää henkilöstöään ja rohkeudesta kokeilla jotain uutta.

Hämeenlinnassa

1.9.2009

Päivi Vartiainen-Ora

Työväen Sivistysliitto TSL ry

Sisältö

LUKU 1

Hankkeen tavoite ja tausta 6

Mitä teimme	6
Opi suomea! -kurssi.	6
Yhteinen työ -koulutus	9

LUKU 2

Suomen kielen oppitunnit 14

Lukujärjestys: Tämä oppikirja + tehtäviä netissä	14
1. oppitunti: Uusi tuttava	16
2. oppitunti: Uusi työpaikka	21
3. oppitunti: Yllätys	26
4. oppitunti: Mistä puhutaan?	33
5. oppitunti: Voi ei, mitä tapahtui?	39
6. oppitunti: Kuormapäivä	44
7. oppitunti: Huonosti siivottu	51
8. oppitunti: Teillä ja meillä.	57
9. oppitunti: Asiakaspalautus	61
10. oppitunti: Mitä tapahtuu kesän jälkeen?	66
Suomen kielen harjoitusten ratkaisut	73

LUKU 3

Mitä on hyvä tietää työstä Suomessa? 85

Työlaki – työehtosopimus – työsopimus	88
Vastaukset luvun kolme kysymyksiin	93

LUKU 4

Yhteisöille ja perehdyttäjille 94

Kulttuurien välinen vuorovaikutus ja viestintä työssä	94
Vinkkejä perehdyttäjälle	101

Lähteet 106

Liitteet 107

LUKU 1

Hankkeen tavoite ja tausta

Hankkeen tavoite ja tausta

Tavoitteemme oli työelämän suomen kielen ja työkuulttuurin oppimismenetelmien kehittäminen ja oppimateriaalin tuottaminen. Oppimateriaali on kädessäsi.

Monien tutkimusten ja käytännön työelämäkokemusten mukaan maahanmuuttajien työllistymisen suurimpia esteitä on riittämätön suomen kielen taito.

Kotoutumiskoulutuksessa saavutettu suomen kielen taito ei useinkaan riitä työnantajille, ainakaan pysyvään työsuhteeseen saakka. Eikä suuri osa palvelualoille työhön hakeutuvista maahanmuuttajista edes kuulu kotoutumislain piiriin.

Tarvitaan siis uusia ja monenlaisia toimia palvelualoille hakeutuvien ja siellä määräaikaissa työsuhteissa olevien suomen kielen taidon parantamiseksi ja siten työmarkkina-aseman ja yhteiskuntaan integroitumisen vahvistamiseksi.

MITÄ TEIMME

Opi suomea! -kurssi

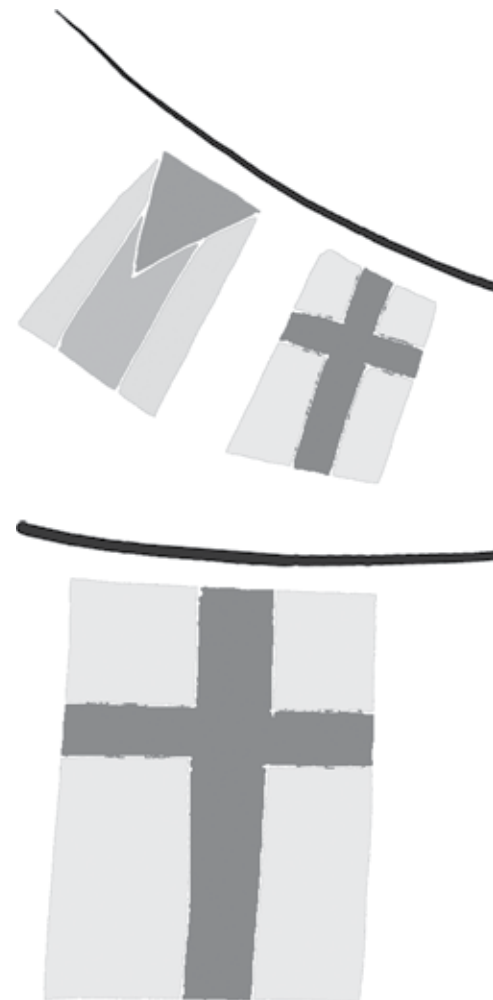
Palvelualojen ammattiliitto PAM tarjosi kokeiluluontoisesti maahanmuuttajataustaisille jäsenilleen ammattiliiton jäsenetuna suomen kielen ja suomalaisen työkuulttuurin opetusta.

Työväen Sivistysliitto suunnitteli ja toteutti pilottikoulutuksen yhdessä PAMin kanssa. Liitteenä on koulutuksen runko. Pääkouluttaja oli FM, S2-opettaja Leea Kröger.

Leea Krögerillä on pitkä kokemus monenlaisten maahanmuuttajaryhmien opetuksesta. Silti ryhmän heterogeenisuus aiheutti hänelle päänvaivaa. Ryhmässä oli alun perin opiskelijoita 7 maasta, ja suomen kielen lähtötaso vaihteli aivan alkeista edistyneeseen oppijaan.

Kun opetustunteja oli käytettävissä vain 20, ja niiden puitteissa oli määrä käsitellä myös suomalaisen työelämän pelisääntöjä ja työkuultuuria, Leea Krögerin tehtävä oli enemmän kuin haastava.

Seuraavassa hän arvioi koulutuskokemusta.

Miksi ja miten suomen kieltä?

Suomessa kielitaitoa pidetään täällä asumisen ja työskentelemisen avaimena. Maahanmuuttajat ovat Suomeen tullessaan useimmiten ummikkoja, eli he eivät sen enempää puhu kuin ymmärrä kieltä, jota heidän uudessa kotimaassaan käytetään.

Suomen kotoutumispolitiikka rakentuu suomen kielen oppimisen varaan: kotoutuja ohjataan kielikurssien kautta työelämään ja yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Suomessa opiskeltava kieli on yleensä suomi, ruotsi harvemmin, vaikka se olisi suomea helpompi oppia.

Työmarkkinoilla on kuitenkin myös niitä, jotka eivät ole tulleet suomalaiseseen työelämään kotoutumispolkua pitkin, vaan aluksi esimerkiksi opiskelun tai perhesyiden takia, tai sitten suoraan työelämään. Heidän koulusivistyksensä saattaa vaihdella suuresti luku- ja kirjoitustaidottomuudesta ylimpiin akateemisiin arvoihin, samoin vaihtelee heidän suomen kielen taitonsa.

Pilottihankkeen lyhyt suomen kielen kurssi oli haaste. Kurssilaiset olivat olleet mukana työelämässä, eivätkä he siis olleet suomalaista työelämäkokemusta vaikka olevia kotoutujia, joita olin opettanut pitkään. Heillä oli työssä käyvän ja ammattiliittoon kuuluvan täysivaltaisen ihmisen status. Heillä ei myöskään ollut aikaa tuhlattavaksi joutavaan opiskeluun.

Oletin opetuskokemukseni nojalla kurssilaisten suomen kielen taidon vaihtelevaksi ja laadin oppitunteja varten arkielämään perustuvia lyhyitä opetustuokioita. Pääpaino oli arkisanastossa, arkisissa keskustelu- ja tiedonhakutilanteissa ja tavallisissa rakenteissa.

Opetustilanteissa oli paljon kuuntelua ja pieniä keskusteluharjoituksia. Lisäksi esiteltiin internet-pohjaisia itseopiskelumateriaaleja: infopankki.fi; yle.fi; papunet.fi. Tavoitteena oli lyhyen pilotin aikana synnyttää mielenkiinto suomen kielen opiskelua kohtaan ja tarjota tietoa itsenäisen opiskelun väylistä.

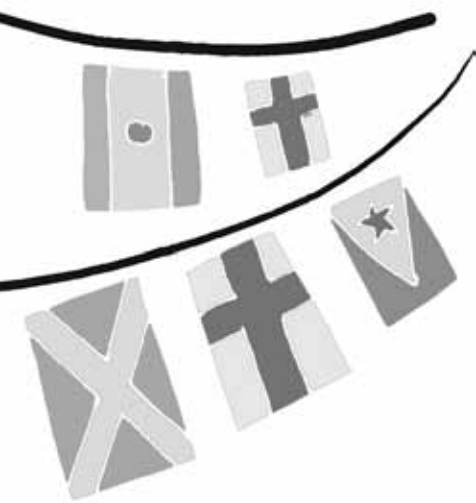
Kirjoittaminen kiinnostaa

Kurssilaisten peruskielitaito osoittautui melko heikoksi. Puhe sujui lähes kaikilta, mutta tekstit olivat vaikeampia. Pisimpään Suomessa työskennelleet hallitsivat puhuessaan sanastoa melko laajastikin, mutta kirjoituksen he kertoivat tuottavan ongelmia. Toisessa ääripäässä olivat jotkut, joille oppimateriaalin hyvinkin helppojen tekstien lukeminen tuotti ilmeisiä ongelmia. Ensimmäisellä opetuskerralla huomio kiinnittyi pariin kurssilaiseen, joita ei sen koomin tunneilla sitten näkynytäkään.

Kaikki halusivat oppia kirjoittamista. Toisen ongelma oli puhe- ja kirjakielen erottaminen ja toiselle pelkästään sanan kirjoittaminen paperiin oli vaikeaa. Jo tälle pienelle ryhmälle pitäisi saada ainakin kaksi erilaista kirjoittamiskurssia!

Suomen kielen opettamisen perustavoite, eli mielenkiinnon ja opiskeluinnostuksen virittäminen onnistui lyhyen pilotin aikana. Myös esitellyistä itseopiskeluaineistoista oltiin kiinnostuneita.

Työpaikkakäyntini jälkeen tuntui siltä, että nimenomaan tekstien ymmärtämistä ja niiden tuottamista pitäisi harjoitella. Työelämä odottaa työntekijältä ymmärtävää lukutaitoa ja kykyä kirjoittaa suomeksi lyhyitä viestejä sähköpostiin tai esimerkiksi tarralapuille. Kaikki suomalaisethan eivät ymmärrä englantia ja venäjää vielä vähemmän. Viron kielenkin väärin ymmärtäminen on todennäköistä. Minua jäi askar-

ruttamaan, millainen olisi se yhteinen kieli, jota ymmärtäisivät sekä työnantajat ja esimiehet että työtä tekevät maahanmuuttajat.

Työ ja tavat tutuiksi

Suomalaista työkulttuuria, viestintää ja ay-asioita varten oli käytettävissä vain kaksi kahden tunnin opetuskertaa. Asetimme PAMin Eija Piipposen kanssa pitämiemme tuntien tavoitteeksi sen, että saamme keskusteluyhteyden ryhmään, ja että saamme joitakin aivan perusasioita selviksi.

Ensimmäisellä kerralla aiheina olivat Suomalaisuus ja työ. Meillä oli molemmista aiheista joitakin dioja, joiden pohjalta keskustelimme ryhmän kanssa. Ryhmä lähti hyvin aktiivisesti haastamaan väitteitämme. Esimerkiksi, kun väitimme suomalaisten naisten ja miesten olevan tasa-arvoisia, löytyi ryhmästä tietoa ja mielipiteitä, jotka todistivat toista. ”Naiset tekee työt ja kotityöt, ja saa kuitenkin vähemmän palkkaa!”

Työstä otimme esiin erilaiset työsuhteet ja oma-aloitteisen työtteen. Määräaikaisen ja vakinaisen työn ero oli joillekin ryhmässä epäselvä, ja tuli nyt selvitettyksi. Oma-aloitteisuuden puute on taas asia, josta maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä usein kritisoidaan työpaikoilla. Hierarkiaan ja käskemiskulttuuriin tottunut tulija ei välttämättä voi arvata sanomatta, että täällä odotetaan oma-aloitteista tekemistä ja kysymistä enemmän kuin lähtömaassa.

Oma-aloitteisuuden teemastakin syntyi monipuolista keskustelua parhaiten suomea osaavien kanssa. Joku ryhmästä oli sitä mieltä, ettei oma-aloitteisuuteen suinkaan suhtauduta aina myönteisesti, etenkin jos aloitteen tekijä on ulkomaalainen.

Ryhmän aktiivisuus jatkui myös toisella kerralla, jolloin keskustelimme suomalaisesta viestinnästä. Tosin suomen kielen suuret osaamiserot vaikeuttivat keskustelua. Kun väitimme ”Suomalaiset sanovat suoraan”, lisäsi taitava suomen kielen käyttäjä ”Niin, selän takana!”, ja joku ryhmästä ei näyttänyt ymmärtävän kolmen sanan väitettämme.

Työsopimus ja TES

Toisen kerran teemana oli viestinnän lisäksi työehtosopimuksen ja työnsopimuksen selvittäminen. Tavoitteeksi teemasta riitti se, että ryhmä tunnin jälkeen tietää, mikä ero on työehtosopimuksella ja työnsopimuksella, ja että työnsopimuksen on oltava työehtosopimuksen ja työlakien mukaisia. Luultavasti monelle kantasuomalaisellekin asia on epäselvä.

Työehtosopimus on yleensä aika vaikea selitettävä Euroopan ulkopuolelta muuttaneille, joiden lähtömaissa ei välttämättä ole vastaavia sopimuskäytäntöjä. Nyt asian käsittely oli tavallista helpompaa ja konkreettista, kun oltiin ammattiliiton tiloissa, ja jokainen osallistuja oli jo työssä käyvä liiton jäsen.

Toisen kerran lopuksi pelasimme Ymmärräks sää? -lautapeliä. Peli toimi tämän ryhmän kanssa todella hyvin: kielitaso vaikutti sopivalta, ja pelin kysymyksistä syntyi vilkasta keskustelua.

Lajittelimme etukäteen pelin kysymyskortteista käyttöön ne, joita pidimme tälle porukalle tärkeinä ja sopivina. Kysymyksiä oli eniten työajoista, lomista ym. työsuhteasioista sekä toisaalta viestinnästä ja tavoista työpaikalla. Olen melko varma, että tämä pelihetki opetti ryhmälle eniten.

Työehtosopimus on yleensä aika vaikea selitettävä Euroopan ulkopuolelta muuttaneille. Kysymyksiä riittää työajoista, lomista ym. työsuhdeasioista sekä toisaalta viestinnästä ja tavoista työpaikalla.

Yhteinen työ -koulutus

Alun perin aioimme ohjata suomen kielen pilottikurssilaisten oppimista työpaikoilla pienryhmissä. Opi suomea! -kurssin osallistujat olivat kuitenkin pääosin siivousalan työpaikoilta, joille työpaikalla tapahtuva ohjaus sopii huonosti, koska työtä tehdään usein yksin. Siksi päädyttiin siihen, että suomen kielen ja työkuultuurin ohjaaminen toteutetaan koko työpaikalle tarjottavana koulutuksena. Koulutuksen nimeksi tuli Yhteinen työ.

Yhteinen työ -koulutuksen tavoite oli tukea Opi suomea! -kurssille osallistuvien työntekijöiden suomen kielen opiskelua sekä edistää työpaikkojen vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Kokeiltavana ideana oli kutsua sekä suomenkielisiä että vieraskielisiä työntekijöitä, esimiehiä ja luottamushenkilöitä yhteen keskustelemaan ja oppimaan yhdessä. Koulutuksen sisältöä suunniteltiin yhdessä PAMin koulutusasioiden ja monikulttuurisuuden asiantuntijoiden sekä PAMin luottamushenkilöiden kanssa.

Tarjosimme Yhteinen työ -koulutusta PAMin luottamushenkilöiden kautta seuraaville työnantajille, joiden työntekijöitä osallistui Opi Suomea! -koulutukseen: N-Clean, Inex, SOL ja ISS. Koulutus oli työnantajalle ilmainen. Näistä vain ISS halusi tarjota työntekijöilleen tämän koulutuksen.

ISS:n koulutuksen sisällöt räätälöitiin vielä tarkemmin tapaamisessa yhtiön henkilöstöpäällikön ja luottamushenkilön kanssa. Yhteinen työ -koulutuksessa käsiteltäisiin seuraavia aiheita: 1. Mitä on hyvä tietää kulttuurien yhtäläisyyksistä ja eroista: esim. aikakäsitykset, suhtautuminen tasa-arvoon ja valtaan. 2. Millaista on hyvä viestintä eri puolilla maailmaa? Mikä suomalaisessa viestinnässä voi tuntua vaikealta muualta muuttaneesta? 3. Selkokielen käytön perusteita. Miten on hyvä muistaa, kun puhumme kieltä, joka ei ole kaikkien äidinkieli? Koulutuksen kestoksi sovittiin 3 kertaa 1 ½ tuntia samalle ryhmälle. Työntekijät voivat osallistua koulutukseen palkallisella työajalla.

Koulutukseen päätettiin rekrytoida suomen kielen ja kulttuurin pilottikurssille osallistuvia työntekijöitä, muita työntekijöitä, palveluohjaajia ja esimiehiä. Työntekijöistä erityisesti luottamushenkilöt osallistuisivat koulutukseen. Sovittiin myös, että PAM ammattiliiton edustaja voi osallistua koulutukseen ensimmäisellä kerralla.

Koulutus toteutettiin huhti- ja toukokuun 2009 aikana työnantajan tiloissa Vantaan Myyrmäessä. Koulutuksen ohjelma on liitteenä.

Moninaisen ryhmän haaste

Ensimmäiseen koulutuskertaan osallistui yhteensä 17 henkeä. Osallistujissa oli suunnitellusti Opi suomea! -kurssilaisia, kantasuomalaisia työntekijöitä, palveluohjaajia, esimiehiä, luottamushenkilöitä sekä henkilöstöpäällikkö.

Puolitoista tuntia oli odotetusti haasteellisen lyhyt aika. Ensimmäisen kerran tavoitteena oli tutustua, ryhmäytyä ja puhua kulttuurien välisestä vuorovaikutuksesta yhtenä osana hyvää, työlähtöistä vuorovaikutusta sekä miettiä suhdettamme erilaisuuteen.

Virittäydymme aiheeseen Erilaisuuden askeleet -harjoituksella. Harjoituksen tavoitteena on ohjata osallistujia huomaamaan, miten monilla eri tavoilla olemme erilaisia ja samanlaisia. Ei ole vain yhtä jakolinjaa – esim. suomalainen tai maahanmuuttaja. Seuraavaksi osallistujat pohtivat pienryhmissä, millainen on hyvä työntekijä Suomessa ja kokemuksianne muista työkulttuureista. Tämä synnytti vilkasta keskustelua ryhmissä ja jonkin verran myös yhteistä jakamista eri maiden oletuksista. Ahkeruuden todettiin olevan tärkeää kaikkialla, mutta mm. kohteliaisuudessa ja vuorovaikutuksessa löytyvän paljonkin eroja.

Pidin lyhyen luennon ratkaisukeskeisyydestä ja työlähtöisyydestä. Vaikka luento oli lyhyt, se olisi saanut olla vieläkin lyhyempi. Olin arvioinut vieraskielisten suomen kielen tason vähän liian korkealle. Käytännössä melkein kaikki pyydettiin kääntämään englanniksi, mikä vei aikaa. Suomalaisen viestinnän tyypillisiä piirteitä oli tarkoitus käydä keskustellen läpi, mutta aika alkoi loppua, joten keskustelu jäi vähiin. Lopuksi teimme pienen tilan käytön harjoituksen.

Saimme heti koulutuksen jälkeen yhteyshenkilöltä seuraavaa palautetta: Olisi voinut enemmän puhua englantia, sisältö oli aika tuttua useimmille, odotettiin eri kulttuurien eroista tietoa, miten menettelen, voinko kätellä...

Palaute oli aika tyypillistä. Usein hyvinkin lyhyiltä koulutuksilta odotetaan pikaohjeita, miten toimia käytännön tilanteissa. Pikaohjeita on kuitenkin vaikea antaa syylistymättä ylläleistyksiin ja leimaamiseen.

Selkokielestä patenttiratkaisu viestintäongelmiin?

Seuraavan koulutuskerran otsikkona oli selkokieli. Osallistujille selvitettiin, että selkokieli on varsinaisessa merkityksessään erikoiskieli. Se ei ole normaalioloissa työkieli, eikä se ole kielenoppijan ns. välikieli. Siksi selkokielen asemesta työelämässä kannattaisikin puhua selkeästä yleiskielestä. Sitä kohti ovat myös esimerkiksi YLE:n selkoutiset olleet menossa.

Esimerkkien avulla yritettiin luoda suomenkielisille todenmukaista kuvaa, miten rajoittunutta ja puutteellista maahanmuuttajien suomen kieli voi olla vielä suomen kielen kurssien jälkeenkin.

Esiteltiin selkokieliä ja selkokieltä käsitteleviä internet-sivustoja ja niistä keskusteltiin. Koulutuksen jälkeen luottamusmiehelle lähetettiin kaksi Selko-keskuksen toimittamaa kirjasta Työelämän pelisäännöt, Oppimateriaalikeskus/KVL 1999, koska juuri sen esittelemää tietoa tunnuttiin kaipaavan.

Ilmeni, että ISS:ssa työkielenä käytetään suomen sijasta usein englantia. Se ei ollut yllätys, sillä suomen kielen kurssilaisten joukossa oli niitäkin, joiden suomen kielen taito oli vaatimaton.

Tämä toinen koulutuskerta pidettiin sekä helpotetulla suomen kielellä että englanniksi. Tämä ratkaisu ei ollut tyydyttävä, koska ilmeni, etteivät kaikki suomalaiset osanneet hyvin englantia. Lisäksi suomalaisille kuulijoille näytti vakiintuneen selkokielestä kuva, että se olisi patenttiratkaisu arjen ongelmiin. Selkokieli-käsitteen purkaminen ja selkeä yleiskieli -käsitteen ottaminen sen rinnalle tuntui ahdistavan kuulijoita, ja he ilmaisivat pettymyksensä.

Kulttuurierot kiinnostavat

Ennen viimeistä kertaa henkilöstöpäällikkö ehdotti, että viimeiseen koulutukseen tulisi vain suomenkielisiä palveluohjaajia, esimiehiä ja luottamushenkilöitä. Vaikka tässä tehtiin vastoin hankkeen ideaa, suostuimme kuitenkin ehdotukseen. Nyt jo näytti siltä, että tässä kokeilussa emme olleet onnistuneet tekemään sellaista koulutusta, joka toimisi näin moninaiselle ryhmälle. Työntekijät eivät enää tulisi koulutukseen.

Viimeisellä kerralla käsitelimme joitakin perustietoja eri kulttuureista. Käsitelimme Geert Hofsteden tutkimusten pohjalta yhteisöllisyyttä ja yksilöllisyyttä, suhdetta tasa-arvoon eri kulttuureissa ja erilaisia aikakäsityksiä.

Tällä kerralla osallistujia oli seitsemän, ja koulutus toimi hyvin. Vaikka koulutus ei ollut suunnitellun laista, se uskoakseni kehitti ISS:n palveluohjaajien, luottamushenkilöiden ja esimiesten sekä sitä kautta työyhteisöjen kulttuurien välisen vuorovaikutuksen taitoja aiotulla tavalla.

Osallistujien palaute

Palautetta kerättiin vasta viimeisellä koulutuskerralla. Siksi sitä saatiin vain seitsemältä osallistuneelta. Nämä osallistujat olivat kaikki palveluohjaajia tai esimiehiä.

Koulutuksen jäsentely ja seurattavuus:

Hyvä	1	3	2	1	Huono
------	---	---	---	---	-------

Uusia asioita ja/tai näkökulmia

Paljon	1	1	3	2	Vähän
--------	---	---	---	---	-------

Käytännön hyöty omassa työssäni/tehtävässäni

Suuri	1	1	4	1	Pieni
-------	---	---	---	---	-------

Aktivoi omaa ajattelua

Paljon	1	2	3	1	Vähän
--------	---	---	---	---	-------

Opetus- ja oppimismenetelmät olivat

Monipuolisia, kiinnostavia		3	4		Yksipuolisia, huonoja
----------------------------	--	---	---	--	-----------------------

Ajankäyttö, eteneminen

Hidas		3	4		Nopea
-------	--	---	---	--	-------

Yleisarvosana koulutuksesta (asteikko 4- 10): 7,3 (vain 3 vastausta)

Mitä jäit kaipaamaan tai olisit halunnut tehdä toisin?

- Enemmän neuvoja, oppia, miten kommunikoida työntekijän kanssa, joka puhuu suomea huonosti.
- Selkokieli-osuus: case työpäristöstä, muutama helppo ohje arkeen.
- Selkokielikoulutus enemmän työelämään suuntautuva.
- Ehkä aikaa olisi voinut olla enemmän.

Mikä oli parasta?

- Vika päivä oli paras, kun syntyi keskustelua ja kuuli käytännön kompastuskivistä.
- Esimerkkitapaukset, joita kouluttaja kertoi.
- Kulttuurierot, viimeinen osio.
- Kulttuurien erot, se oli hyvä osuus!!!

Miten itse edistit oppimistasi?

- Yritin löytää käyttökohteita omassa työssä.
- Keskustelemalla.

Mitä opimme Yhteinen työ -koulutuksesta?

Kielitaidon erot olivat suurin kompastuskivi ensimmäisellä ja toisella kokoontumiskerralla. Kun osa ei osannut suomea ja osa ei englantia, kouluttajan olisi pitänyt pitää alustuksensa sekä englanniksi että suomeksi. Keskustelu oli samasta syystä haastavaa. Ennen kaikkea aikarajoitus tuli esteeksi: kahdella kielellä toimiminen vaatii kaksi kertaa enemmän aikaa.

Tämä konkreettinen havainto on tärkeä jatkoa ajatellen: ehkä nyt muistamme, että sekä työtilanteissa että koulutusilanteissa tarvitaan selvästi enemmän aikaa vuorovaikutukseen, kun yhteistä kieltä ei ole.

Toisella kerralla kouluttajan ja ryhmän näkemykset siitä, mitä tarvitaan, olivat eniten eri linjoilla.

Kantasuomalaisten osallistujien tavoitteena oli saada eväitä siihen, miten selkosuomella tai selkeällä suomenkielellä voi kommunikoida ulkomaalaisen kanssa. He toivoivat saavansa selviä esimerkkejä ja helppoja ohjeita, joita voi suoraan käyttää työelämässä. Kouluttaja puolestaan oli laatinut opetushetken sisällön niin, että tavoitteena oli kielen käytön haasteiden huomaaminen ja niin, että myös vieraskieliset pysyisivät mukana ja tilanteessa syntyisi vuorovaikutusta.

Palautteidenkin perusteella näyttää, että kolmas kerta toimi, osallistujat saivat hyvää tietoa omaan työhönsä. Että tähän tulokseen päästiin, jouduttiin tinkimään tavoitteesta saada erilaiset ryhmät oppimaan yhdessä.

Kielitaidon erot ovat suuri kompastuskivi. Vieraskielisten suomen kielen taso on usein alhainen. Siitä ja kulttuurien erosta johtuen väärinymmärtäminen on helppoa.

LUKU 2

Suomen kielen oppitunnit

Edessäsi on 10 oppituntia suomen kieltä. Voit opiskella yksin tai kaverin kanssa. Parasta on, jos opiskelet yhdessä jonkun kanssa.

Jokaisessa oppitunnissa on ensin kielioppia, sitten sanoja, sitten teksti ja keskusteluja. Lue nämä kaikki ensin. Tee sitten harjoitukset. Harjoitusten vastaukset ovat luvun lopussa. Sieltä voit tarkistaa, miten hyvin opit asian.

Jos teitä on viisi, voitte perustaa opintokerhon. Opintokerho voi saada vähän rahaa opiskelua varten TSL:sta. Katso netistä http://www.tsl.fi/palvelut/kerhojen_taloudellinen_tuki/

Voit käyttää myös internetiä opiskelun apuna. Internetissä on paljon suomen kielen opiskelijoille sopivaa materiaalia.

Tässä on muutama tärkeä osoite, käy katsomassa!

www.infopankki.fi: perustietoja Suomeen muuttamisesta ja suomen kielen opiskelusta. Sivulla on polku: infopankki.fi --> Suomen kieli --> Suomen kieltä internetissä. Sieltä löydät paljon verkko-oppimateriaalia.

www.papunet.net on sivusto, jonka teksti on hyvin helppoa suomea. Löydät sen sivuilta tietoja työelämästä ja suomalaisesta yhteiskunnasta. Papunetissä on esimerkiksi hyvä opas: Tervetuloa työelämään.

www.yle.fi/opinportti/supisuomea/ on **Supisuomea**-kurssin osoite. Ylen sivuilta polkua www.yle.fi>löydä A-Ö>selkouutiset löydät Ylen **Selkouutiset**.

Lukujärjestys: Tämä oppikirja + tehtäviä netissä

Netissä voi opiskella suomea omaan tahtiin eli jokainen saa itse päättää, mitä opiskelee ja milloin. Seuraavassa on yksi ehdotus aikatauluksi. Se on ajateltu kerran tai kaksi kertaa kuukaudessa kokoontuvalle suomen kielen opintokerholle. Siksi ”kotiläksyjä” on niin paljon.

1. (= ensimmäisen) oppitunnin jälkeen:

- Etsi Internetistä: **infopankki.fi**, **papunet.net** ja **Supisuomea**.
- Katso **Supisuomea**-kurssin osat 1 – 2 ja etsi tehtäviä, jotka ovat sinusta ihan helppoja.
- Käy katsomassa **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtäviä ja **Tavataan taas** -kurssia, jos osaat englantia.
- Etsi netistä ja radiosta Selko-uutiset.

2. (=toisen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 3 ja etsi tehtäviä, jotka ovat sinusta ihan helppoja.
- Tee **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtäviä. Voit katsoa kappaleita 1 - 5.
- Etsi Papunetistä **Tervetuloa työelämään** -opas.

3. (=kolmannen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 4 ja etsi tehtäviä, jotka ovat sinusta helppoja.
- Tee **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtäviä kappaleet 1- 5 ja Tekstin koonti – Kertomus 1.

- Lue **Tervetuloa työelämään** -oppaasta: **Työaika ja Lomat ja poissaolot**
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Mikä on päivän ensimmäinen uutinen?

4. (= neljännen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 5 ja etsi tehtäviä, jotka ovat sinusta helppoja.
- Etsi **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtävistä sellaisia, jotka tuntuvat helpolta (kappaleet 6 – 10) ja tee Tekstin koonti – Kertomus 2.
- Lue **Tervetuloa työelämään** -oppaasta: **Apua ja turvaa**.
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Mikä uutinen kiinnosti sinua?

5. (=viidennen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 6 ja etsi tehtäviä, jotka ovat sinusta helppoja.
- Etsi **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtävistä sellaisia, jotka tuntuvat helpolta ja tee Tekstin koonti – Kertomus 3.
- Lue **Tervetuloa työelämään** -oppaasta: **Työsuhteen päätyminen**
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Mikä uutinen oli yllättävä?

6. (=kuudennen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 7, ja siirry vähän vaikeampiin tehtäviin.
- Etsi **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtävistä sellaisia, jotka tuntuvat helpolta ja tee Tekstin koonti – Kertomus 4.
- Lue **Tervetuloa työelämään** -oppaasta: **Muistana nämä työelämässä**
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Mikä uutinen käsitteli Suomea?

7. (= seitsemännen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 8, ja tee vähän vaikeampia tehtäviä (kappaleet 11 – 15).
- Etsi **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtävistä sellaisia, jotka tuntuvat helpolta.
- Lue **papunetista** artikkelisarjaa: **Kerrostaloelämää (Asuminen --> Kerrostaloelämää)**.
- Mitä tarkoittaa järjestyssäännöt?
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Mikä uutinen käsitteli talouselämää?

8. (=kahdeksannen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 9, ja tee vähän vaikeampia tehtäviä.
- Lue **papunetista** artikkelisarjaa: **Kerrostaloelämää (Asuminen --> Kerrostaloelämää)**.
- Tee vähän haasteellisempia **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtäviä, ja mieti mitä asioita haluat oppia. Tee Tekstin koonti – Kertomus 5.
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Mikä uutinen käsitteli kulttuuria?

9. (=yhdeksännen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osa 10 ja tee tehtäviä. Mitä osaat jo hyvin? Mikä on vielä vaikeaa?
- Tee vähän haasteellisempia **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtäviä (16 – 20), ja mieti, mitä asioita haluat oppia. Tee tekstin koonti – Kertomus 6.
- Lue tai kuuntele Selko-uutisia. Lue kuuntele ja katsele myös tavallisia uutisia. Mieti jääkö jokin tärkeää ymmärtämättä?

10. (=kymmenennen) oppitunnin jälkeen

- Katso **Supisuomea**-kurssin osat 11 – 12 ja tee tehtäviä.
- Tee **Suomea, ole hyvä!** -kurssin tehtävä Tekstin koonti – Kertomus 7.
- Etsi netistä Vilma-sivut, joilla on selkokielistä työelämätietoa. Päivitä tietosi ja vertaa Vilmaa aikaisemmin lukemaasi **Tervetuloa työelämään** -oppaaseen.
- Jatka netissä opiskelemista!

1. oppitunti: Uusi tuttava

Kielioppia:

I Kuka/mikä on?:

olla

a) myönteinen

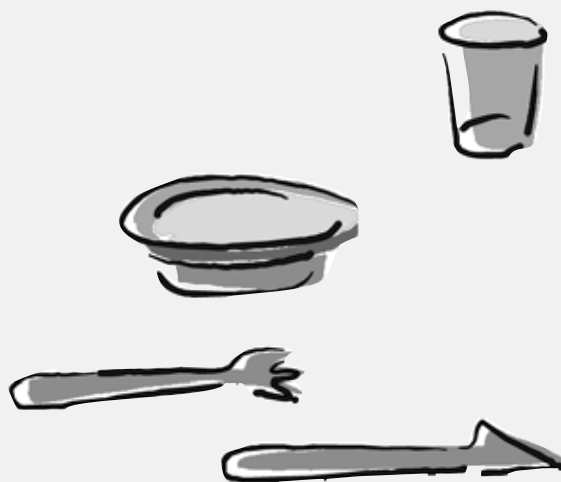
minä olen	-n	me olemme	-mme (puheessa : me ollaan)
sinä olet	-t	te olette	-tte
hän/se on	-	he/ne ovat	-vat (puheessa ne on)

b) kielteinen ei ole   **Persoonapäätte tulee ei-sanaan + ole**

minä en ole	-n	me emme ole	-mme (puheessa : me ei olla)
sinä et ole	-t	te ette ole	-tte
hän/se ei ole	-	he/ne eivät ole	-vat (puheessa ne ei ole, ne ei oo)

II Yksi ja monta (yksikkö ja t-monikko)

pöytä,	pöydät	(-t- muuttuu)
astia,	astiat	
lautanen,	lautaset	(-nen muuttuu)
lasi,	lasit	
aterin	aterimet	
haarukka,	haarukat	(-k- muuttuu)
lusikka,	lusikat	(-k- muuttuu)
veitsi,	veitset	(joskus: i > e)
lautasliina,	lautasliinat	
koriste,	koristeet	
kukka,	kukat	(-k- muuttuu)
maljakko,	maljakot	(-k- muuttuu)

Sanoja ja fraaseja

Verbi:

on	<	olla: minä olen, he ovat	(+ e)
tulee	<	tulla: minä tulen, he tulevat	(+ e)
esitellä	<	esitellä: minä esittelen, he esittelevät	(t > tt)

Asioita:

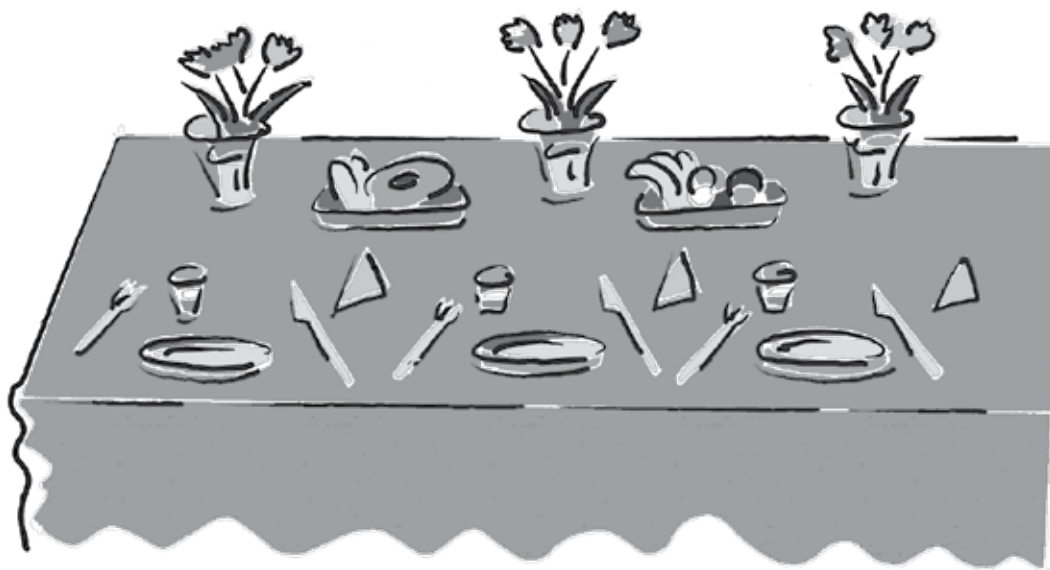
huone	huoneessa
sali	salissa
pöytä	pöydässä, pöydät
liina	liinassa, liinat (> pöytäliina, lautasliina, pyyheliina = pyyhe, nenäliina, paperinenäliina)
servietti	servietissä, servietit (= lautasliina)
astia	astiassa, astiat (> tarjoiluastiat)
lautanen	lautasessa, lautaset
lasi	lasissa, lasit (> juomalasi, viinilasi, vesilasi, konjakkilasi, samppanjalasi)
haarukka	haarukassa, haarukat
lusikka	lusikassa, lusikat
veitsi	veitsessä, veitset
koriste	koristeessa, koristeet
kukka	kukassa, kukat
maljakko	maljakossa, maljakot
kannu	kannussa, kannut
seurue	seurueessa, seurueet (virallinen sana) = joukko, porukka
buffet	buffet'ssa (noutopöytä, seisova pöytä)

Millainen:

iso	isossa
valmis	valmiissa
vapaa	vapaassa

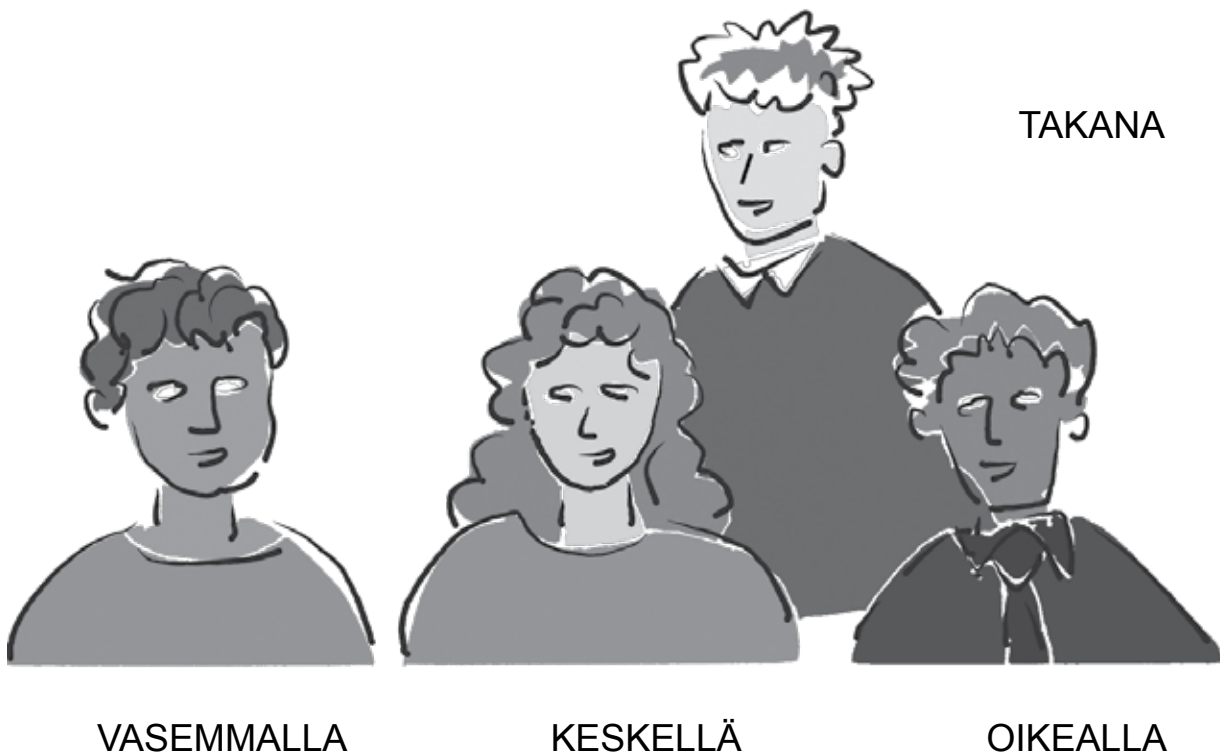
Fraasi = sanonta:

sali on ravintolassa
salissa on monta pöytää
pöydät pitää kattaa
ensin -- sitten
tällä kertaa
koristeena on
jokaisella pöydällä on --
Mutta missä ovat --?
Sali on valmis
kello 10
kello 11 alkaen
tuolla on

kolme ihmistä (ihminen, 3 ihmistä)
ei tunne miestä (tuntee, minä tunnen, he tuntevat)
esittelee heidät (esitellä, minä esittelen, he esittelevät)
Minä olen Pete vain.
Hauska tutustua
Käydäänkö pöytään. (< käydä pöytään)
menee saliin
Tervetuloa!
Mitähän on tänään lounaaksi?
keittolounaana on Minestrone-keitto
ikkunapöytä
mennään ottamaan ruokaa
Voinko (minä) soittaa myöhemmin? (puheessa: Voinko soittaa myöhemmi?)

Lukusanoja:

1	yksi	7	seitsemän
2	kaksi	8	kahdeksan
3	kolme	9	yhdeksän
4	neljä	10	kymmenen
5	viisi	11	yksitoista
6	kuusi	12	kaksitoista

Lue teksti: Salissa

Tämä huone on sali. Sali on iso. Tämä sali on ravintolassa. Salissa on monta pöytää. Nyt pöydät pitää kattaa. Ensin tulee pöytäliina. Sitten tulee tarjoiluastiat: lautaset, lasit ja aterimet eli veitset, haarukat ja lusikat.

Lautanen tulee keskelle.

Veitset tulevat oikealle ja haarukat (tulevat) vasemmalle.

Sitten tulee lautasliinat ja lopuksi (tulee) koristeet.

Tällä kertaa koristeena on kukka. Kukka on maljakossa.

Jokaisella pöydällä on kukka ja maljakko. Mutta missä ovat vesikannut?

Kello 10.00 sali on valmis, ja asiakkaat tulevat lounaalle kello 11.00 alkaen.

Keskustelut: Ravintolassa

Tuolla on kolme ihmistä. Kaksi naista ja yksi mies. Yksi nainen ei tunne miestä. Toinen nainen esittelee heidät.

- Tässä on Christine Lin ja tässä on Petter Mäkinen.
- Hauska tutustua. Voit sanoa Kikka.
- Hauska tutustua Kikka. Minä olen Pete vain.
- No niin Kikka ja Pete, käydäänkö pöytään.

Seurue menee saliin.

- Hyvää päivää. Tervetuloa.
- Päivää. Mitähän on tänään lounaaksi?
- Meillä on buffet-lounas. Ruokalista on tässä oikealla. Tarjolla on lihaa ja kanaa. Keittolounaana on Minestrone-keitto.
- Kolme lounasta.
- 25,50. Pankki vai Visa?
- Pankki.

- Tuolla vasemmalla on vapaa ikkunapöytä.
- Noutopöytä on tuolla keskellä.
- Mennään ottamaan ruokaa.

- Näyttää hyvältä.
- Niin näyttää.
- Hyvää ruokahalua!

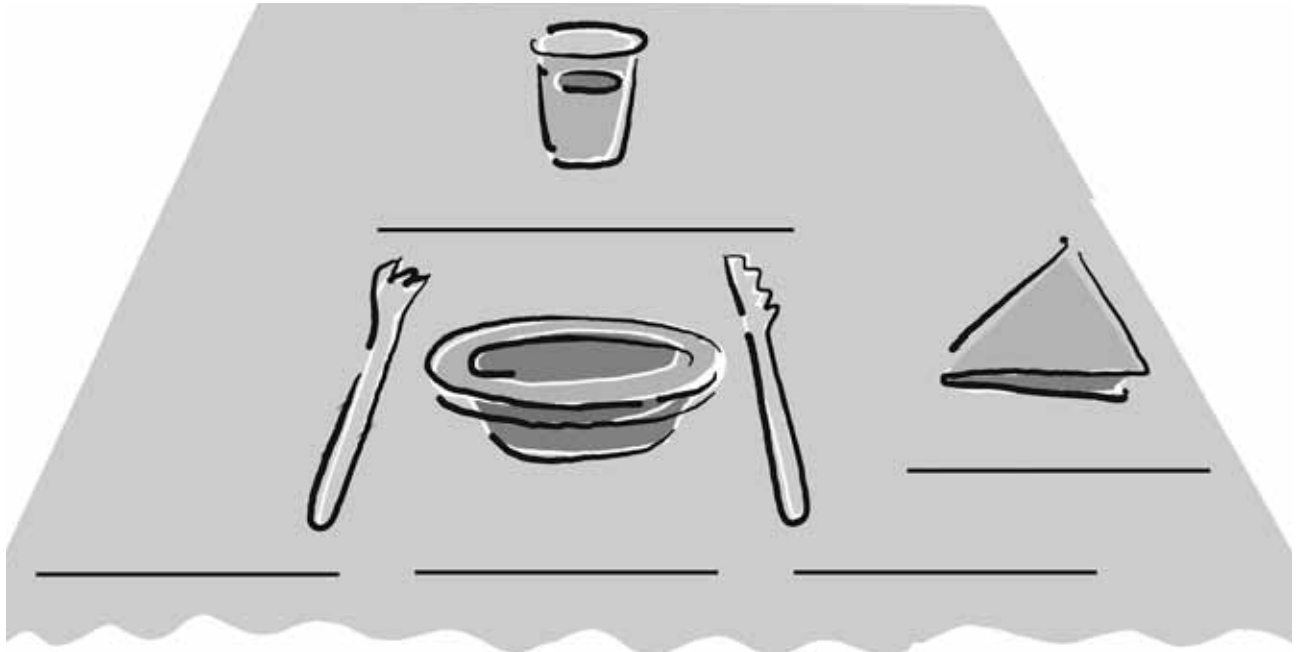
Kikan puhelin soi. Ti-ti-tii-ti-ti-tii...

- Öh, anteeksi. - Christine.
- Täällä on äiti, hei. Soitinko pahaan aikaan?
- No vähän. Tota, voinko soittaa sinulle myöhemmin?
- Sopii, hei.

Harjoitukset:

Ihan helppo

1. Täydennä kuvaan sanat: lautanen, veitsi, haarukka, lautasliina ja juomalasi.

2. Esittele yksi kurssikaveri toiselle. Mitä sanot?

3. Kerro itsestäsi kurssikaverille:

ikä	Mistä tulet	ammatti	työtehtävä	harrastukset

Helppo

4. Mitä se on omalla kielelläsi?

Astia	Käännös omalle kielelle
lautanen	
tarjotin	
kahvikuppi	
lasi	
vati	
kulho	
aterimet	
vuoka	
ottimet	
kahvipannu	
espressokuppi	
viinilasi	
maljakko	

mausteteline	
teekuppi	
kattila	
muki	

Haasteellinen

5. Tee ruokalista suomalaiseseen ravintolaan.

Ruokalista

Lounas:

Keittolounas:

Jälkiruoka:

6. Keskustelkaa:

Onko tapaaminen ravintolassa virallinen vai epävirallinen?

Mitä tarkoittaa: Kikka ja Pete sinuttelevat toisiaan?

Miksi nainen käyttää lempinimiä Kikka ja Pete?

Onko Kikka kohtelias, kun hän vastaa puheluun?

2. oppitunti: Uusi työpaikka

Kielioppia:

I Mihin

mennä

a) myönteinen: Mihin mennään? Mennään työ/hön (<työ).

minä menen -n me menemme -mme (puheessa : me mennään)

sinä menet -t te menette -tte

hän/se menee - hän/se menevät -vät (puheessa ne menee)

b) kielteinen: Mihin ei mennä? (persoonapäätte tulee ei-sanaan + mene)

minä en mene -n me emme mene -mme (puheessa : me ei mennä)

sinä **et** mene -**t** te **ette** mene -**tte**
hän/se **ei** mene - he/ne **eivät** mene -**vat** (puheessa: ne ei mene, ne ei mee)

II Mistä

tulla

a) myönteinen: **Mistä** tuo bussi tulee? **Se** tulee **Espoosta**. / **Se** tulee **Vantaalta**.

minä tulen -**n** me tulemme -**mme** (puheessa : me tullaan)

sinä tulet -**t** te tulette -**tte**

hän/se tulee - he/ne tulevat -**vat** (puheessa ne tulee)

b) kielteinen: **Mistä** juna ei tule? **Persoonapäätte** tulee **ei-sanaan + tule**

minä **en** tule -**n** me **emme** tule -**mme** (puheessa : me ei tulla)

sinä **et** tule -**t** te **ette** tule -**tte**

hän/se **ei** tule - he/ne **eivät** tule -**vät** (puheessa: ne ei tule, ne ei tuu)

saada

a) myönteinen: **Mistä** saa kahvia? **Kahvila/sta** saa kahvia?

minä saan -**n** me saamme -**mme** (puheessa : me saadaan)

sinä saat -**t** te saatte -**tte**

hän/se saa - he/ne saavat -**vat** (puheessa ne saa)

b) kielteinen: **Mistä** ei saa viiniä? (persoonapäätte tulee ei-sanaan + mene < mennä)

minä **en** saa -**n** me **emme** saa -**mme** (puheessa : me ei saada)

sinä **et** saa -**t** te **ette** saa -**tte**

hän/se **ei** saa - he/ne **eivät** saa -**vät** (puheessa: ne ei saa)

Sanoja ja fraaseja

Verbejä:

menee	< mennä: minä menen, he menevät
tapaa	< tavata: minä tapaan, he tapaavat
tervehtivät	< tervehtiä: minä tervehdin, he tervehtivät
sanoo	< sanoa: minä sanon, he sanovat
tulisin (kohtelias isi-muoto)	< tulla: minä tulen, he tulevat
näyttää	< näyttää: minä näytän, he näyttävät
ei ymmärrä	< ymmärtää: minä ymmärrän, he ymmärtävät, ei ymmärrä = negatiivinen
kysyy	< kysyä: minä kysyn, he kysyvät
pane	< panna: minä panen, he panevat
suljetaan, sulje	< sulkea: minä suljen, he sulkevat
käynnistetään, käynnistä	< käynnistää: minä käynnistän, he käynnistävät
täydennä	< täydentää: minä täydennän, he täydentävät

Asioita:

työpaikka
kello
vuoropäällikkö
työsopimus
verokortti
sivutyö
kone

työpaikan, työpaikkaa
kellon, kelloa
vuoropäällikön, vuoropäällikköä
työsopimuksen, työsopimusta
verokortin, verokorttia
sivutyön, sivutyötä
koneen, konetta (tiskikone, yleiskone,
tietokone, pesukone jne.)

Millainen:

uusi,
osa-aikainen
vakinainen
päätoiminen

uuden, uutta

Pieniä sanoja:

mitä
mutta
toinen

Fraasi = sanonta:

menee työhön
tervehtivät toisiaan
Minä soitin eilen työpaikasta
Hyvää huomenta!
Huomenta!
näyttää mitä pitää tehdä
samoin
allekirjoittaa työsopimus
on kyseessä
Katsotaanpa nyt mitä sinun pitää tehdä.
Astiat pannaan koneeseen
Mitä pitää tehdä?
sanoo uudestaan
Pane astiat koneeseen!
Sulje kone!
Käynnistä kone!
nyt minä ymmärrän

Lue teksti: Ensimmäinen aamu

Pete menee uuteen työpaikkaan. Tämä työ on osa-aikainen. Hän tekee työtä tässä työpaikassa kaksi tuntia illalla.

Petellä on myös toinen työpaikka. Se on vakinainen ja päätoiminen työ. Pete tarvitsee lisää rahaa, ja hän ottaa lisätyötä.

Tänään Pete menee työhön aamulla kello kahdeksan. Hän tapaa vuoropäällikön. He tervehtivät toisiaan. Pete sanoo: "Hyvää huomenta! Minä olen Petter Mäkinen. Soitin eilen työpaikasta." Vuoropäällikkö sanoo: "Huomenta! Tehdään ensin työsopimus."

Työsopimuksessa on työnantajan ja työntekijän nimet. Siinä sanotaan, milloin työ alkaa, ja että työsuhde on voimassa toistaiseksi. Koeaika on kuukausi. Työsopimuksessa lukee Peten tehtävät, ja kuinka paljon hän saa palkkaa.

Pete lukee työsopimuksen ja allekirjoittaa sopimuksen. Sitten vuoropäällikkö näyttää, mitä työssä pitää tehdä.

Keskustelu: Esittäytyminen ja työsopimus

- Huomenta. Minä olen Petter Mäkinen. Soitin eilen työpaikasta.
- Huomenta! Hyvä juttu. Minä olen Risto Räsänen. Olen vuoropäällikkö.
- Hauska tavata.

- Samoin. Katsotaanpa ensin työsopimusta.
Tässä on ensin työnantajan tiedot ja

sinun tiedot.

Sitten sanotaan milloin työ alkaa ja että työsuhde on toistaiseksi voimassa. Koeaika on kuukausi ja palkka on tuntipalkka.

Ja sinun tehtävät sanotaan tässä. Allekirjoitus tulee tähän.
- Hyvä, allekirjoitan sen heti.

- Ja nyt minä näytän, mitä sinun pitää tehdä.
- Onko sinulla verokortti mukana?
- Tässä.
- Hyvä. Siis sivutyö on kyseessä.
- Kyllä.

Lue teksti: En ymmärrä

Pete kysyy, mitä pitää tehdä. Vuoropäällikkö sanoo, mutta Pete ei ymmärrä. Pete kysyy: Mitä pitää tehdä? Vuoropäällikkö sanoo asian uudestaan.

Keskustelu: Ohje

- Hei, mitä tässä pitää tehdä?
- Astiat pannaan koneeseen, ja kone käynnistetään.
- Anteeksi, mutta en ymmärrä, mitä pitää tehdä.
- Pane astiat koneeseen. Sulje kone ja käynnistä kone.
Tämä punainen on käynnistysnappula.
- Hyvä, nyt minä ymmärrän: astiat koneeseen, kone kiinni ja käynnistetään tästä.
- Juuri niin.

Harjoituksia

Ihan helppo

1. Tervehtikää

a) tuttavallisesti b) kohteliaasti c) uutta esimiestä d) opettajaa e) Suomen presidenttiä f) luottamusmiestä

2. Valitse oikea sana.

- Hei, en ymmärrä mitä / missä pitää tehdä.
  - Pane astiat kone / koneeseen.
  - Nyt astiat ovat kone / koneessa. Mitä sitten?
  - Pane kone päälle.
  - Nyt minä en / ei ymmärrä.
  - Käynnistä kone. Tässä on / tulee käynnistysnappula.
  - Onko se tätä / tämä nappula?
  - Juuri se. Paina siitä.
- Hrmmm, hrmmm

Helppo

3. Mikä on oikea järjestys? Laita numerot 1.- 4. kuvan yläpuolella olevaan ruutuun!

<p>Poika käynnistää tiskikoneen.</p> 	<p>Poika kysyy miten kone toimii.</p> 	<p>Poika panee astioita koneeseen</p> 	<p>Vuoropäällikkö näyttää, miten kone toimii.</p>
--	---	--	---

4. Liikeverbi: Valitse oikea vaihtoehto

Pete menee työhön / työ illalla

Vuoropäällikkö tulee töihin / töissä aamulla.

He panee / panevat työvaatteet päähän / päälle.

Pete menee keittiössä / keittiöön.

Pete ottaa korin kärry / kärrystä.

Hän panee astiat tiskikoneeseen / tiskikoneesta ja käynnistää koneen.

Kone on / olen nopea.

Pete ottaa puhtaat astiat koneessa / koneesta.

Hän nostaa korin telineeseen / telineessä.

Sitten Pete panee tiskikoneessa / tiskikoneeseen uudet astiat.

Haasteellinen

Keskustelkaa

5. Mikä voi olla vaarallista keittiössä:

- a) kuuma vesi b) kylmä olut c) kuuma höyry d) voimakas pesuaine e) kuuma sauna
f) rikkiäiset astiat

6. Mitä Pete tekee, kun kone on valmis?

7. Miksi työturvallisuuteen pitää kiinnittää huomiota?

8. Millainen on hyvä keittiö a) ravintolassa ja b) kotona?

9. Täydennä:

ymmärtää:

minä _____, he _____
minä e _____, he e _____

näyttää:

minä _____, he _____
minä e _____, he e _____

3. oppitunti: Yllätys

Kielioppia

I Liikeverbin käyttäminen:

Pete **tulee** töihin. Pete **menee** töihin. Pete **ajaa** töihin. > työt

Kikka **menee** Espoosta Helsinkiin. Kikka **ajaa** Espoosta Helsinkiin. (mistä mihin?)

Kikka **menee** työhön. > työ

Pete **tulee** (töihin) polkupyörällä.

Kikka **tulee** (töihin) autolla.

II Objektiverbin käyttäminen:

Kikka **tervehtii** Liisaa. (tervehtiä + Liisa)

Liisa **ei tervehdi** Kikkaa. (ei + tervehtiä + Kikka)

Pete **tapaa** töissä Kikan. (tavata + Kikka)

Kikka **näkee** töissä Peten. (nähdä + Pete)

Sanoja ja fraaseja

Verbi:

opastaminen	< opastaa: minä opastan, he opastavat
tapaavat	< tavata: minä tapaan, he tapaavat
näkee	< nähdä: minä näen , he näkevät
tervehtivät	< tervehtiä: minä tervehdin, he tervehtivät
sanoo	< sanoa: minä sanon, he sanovat
vaihtamaan	< vaihtaa: minä vaihdan, he vaihtavat
kysyn	< kysyä: minä kysyn, he kysyvät
keskustelemme	< keskustella: minä keskustelen, he keskustelevat
ajattelemme	< ajatella: minä ajattelen, he ajattelevat
hyllyttää	< hyllyttää: minä hyllytän, he hyllyttävät
purkaa	< purkaa: minä puran, he purkavat

Kysymyssanat:

mistä?
mihin?
missä?
mitä?
milloin?
kuka?
kenet?
ketä?
miksi?

Asioita:

tuote,	tuotteen, tuotetta = tavara kaupassa ja varastossa
asiakas	asiakkaan, asiakasta
yllätys	yllätyksen, yllätystä
työ	työn, työtä (kesätyö, vakinainen työ, työpaikka, työkaveri)
työsuhde	työsuhteen, työsuhdetta
ongelma	ongelman, ongelmaa
polkupyörä	polkupyörän, polkupyörää
auto	auton, autoa
vaatteet	vaatteiden, vaatteita (vaate)
palveluvastaava	palveluvastaavan, palveluvastaavaa
flunssa	flunssan, flunssaa
ylityö	ylityön, ylityötä
ylityökorvaus	ylityökorvauksen, ylityökorvausta
alue	alueen, aluetta

Millainen:

määräaikainen	määräaikaisen, määräaikaista
vihainen	vihaisen, vihaista
väsynyt	väsyneen, väsynyttä
sairas	sairaana, sairaasta
kipeä	kipeän, kipeää = sairas
huono	huonon, huonoa
tarkka	tarkan, tarkkaa

Pieni sana:

koska
vaan
ehkä
että
ja
mutta

Fraasi eli sanonta:

ilmoittaa poissaolot
mene terveyskeskukseen.
Poissaoloista pitää olla lääkärin tai sairaanhoitajan todistus
menee töihin (työt) = menee työhön (työ)
kello kahdeksaksi (tai kahdeksaan)
Sinun täytyy hyllyttää talouspapereita
Peteä odottaa yllätys.
tapaavat toisensa (toinen ja toinen)
tervehtivät toisiaan (toinen ja toinen)
Pete tervehtii Kikkaa
Olen täällä elokuun loppuun asti.
Sinä olet sitten määräaikainen
Onko se ongelma?
Sittenhän asia on kunnossa.
Mennään vaihtamaan vaatteet.
onko Liisa vihainen minulle?
hän näyttää vähän huonolta
hänellä on flunssa
flunssaa on liikkeellä
flunssa tarttuu helposti ihmisestä toiseen
seuraavana päivänä
Voitko jäädä huomenna ylitöihin?
kolme päivää sairauslomaa
nyt tarvitaan väkeä
Huomenna ei oikein käy.
olet uusi täällä
En osaa vielä tehtäviä.
Toiset auttavat kyllä.

Lue teksti: Kikan uusi työsuhte

Kikka aloittaa uudessa työpaikassa. Palveluvastaava kertoo, mitä Kikan pitää tehdä.

- Tervetuloa taloon. Sinä olet uusi myymäläapulainen. Tehtävät ovat: tavaroiden vastaanotto ja tuotteiden hyllyttäminen ja asiakkaiden opastaminen. Sinun työaika on päivällä 8-16.

Palveluvastaava kertoo työajasta:

- Tule aamulla kahdeksaksi, mutta joskus voi tulla muutoksia. Kaksi taukoa saa pitää. Tauko on 15 minuuttia, ruokatunti on kello 11 – 12 välillä, se on 30 minuuttia.

- Mitä teen, jos olen sairas?, Kikka kysyy.

- Soita minulle ja mene terveyskeskukseen. Poissaoloista pitää olla lääkärin tai sairaanhoitajan antama todistus.

- Siis aina?

- Kyllä.

Lue teksti: Kikan tehtävät

Kikka saa ensimmäisen tehtävän. Hänen täytyy hyllyttää talouspapereita. Vastaava näyttää, mihin tuotteet pannaan.

- Talouspaperit ja vessapaperit tulevat trukkilavalla. Purat tuotteet lavasta ja panet ne hyllyyn. Lava on tässä vasemmalla valmiina. Ota tuote lavasta ja pane se oikealle paikalle hyllyyn.

- Mistä minä tiedän, mikä on oikea paikka?

- Se lukee tässä hyllyn reunassa.

- Ai tässä, joo. Hyvä.

- Kysy vastaavalta, jos tulee ongelmia.

- Hyvä kiitos.

- Hyvää jatkoa!

Lue teksti: Yllättävä jälleennäkeminen

Pete menee töihin aamulla. Nyt hän menee vakituiseen työpaikkaan. Hän tulee töihin kello 6.30.

On aamuvuoro. Pete menee aamulla työhön polkupyörällä. Tänään häntä odottaa yllätys: Hän näkee Kikan työpaikalla.

He tervehtivät toisiaan. Pete sanoo:

"Hyvää huomenta!" Kikka sanoo:

"Huomenta!" Pete kysyy: "Oletko sinä työssä täällä?" Kikka vastaa: "Joo. Tämä on minun uusi työpaikka."

Pete sanoo: "Tervetuloa töihin!"

Sitten he vaihtavat työvaatteet ja menevät myymälävastaavan luokse. He kysyvät, mitä tänään tehdään. Vastaava kertoo päivän tehtävät ja aikataulun.

Tänään on paljon työtä ja tulee kiire.

Keskustelu: Yllättävä jälleennäkeminen

- Huomenta Kikka!

- Huomenta Pete!

- Oletko sinä työssä täällä?

- Joo, tämä on mun uusi työpaikka.

- Tuletko sinä vakinaiseksi?

- En. Tämä on kesätyö. Olen täällä elokuun loppuun asti.

- Sinä olet sitten määräaikainen.

- Määräaikainen? Mitä se tarkoittaa?

- Sinä tiedät, milloin työ loppuu.

- Niin. Onko se ongelma?

- No ei, jos sinä tiedät, että työ ei jatku syyskuussa.

- Minä menen Vaasaan opiskelemaan syyskuussa.

- Sittenhän asia on kunnossa. Tervetuloa töihin!

- Oletko sinä vakinainen täällä?
- Olen joo, mutta otin kyllä lisätöitä, koska tarvitsen vähän ekstra-rahaa. Mutta mennään vaihtamaan vaatteet.

- Missä on naisten pukuhuone?
- Tuolla käytävän päässä, oikealla on pukuhuone ja vasemmalla on vessa.

Lue teksti: Yllätys seuraavana päivänä

Tänään Liisa ei tervehti minua. En tiedä, miksi hän ei tervehti minua.

Minä kysyn Kikalta, onko Liisa vihainen minulle, koska hän ei tervehti minua.

Kikka sanoo, että Liisa ei varmasti ole vihainen, vaan ehkä hän on väsynyt. Me keskustelemme Liisasta ja ajattelemme, että Liisa on ehkä sairas. Hän näyttää vähän huonolta.

Ehkä hänellä on flunssa ja hän on sen takia väsynyt. Flunssaa on nyt liikkeellä, ja se tarttuu helposti ihmisestä toiseen.

Keskustelu: Yllätys seuraavana päivänä

- Miksi Liisa ei tervehti?
- En tiedä. En osaa sanoa.
- Onkohan hän vihainen minulle?
- En usko. Ehkä hän on vain väsynyt.
- Tosiaan, hän näyttääkin vähän huonolta. Onkohan hän kipeä?
- Saattaa olla. Voi olla että hän on sairas. Ehkä se on flunssaa.
- Niin sitä on liikkeellä.

Keskustelu: Ylityö

I

- Kuule Pete. Voitko jäädä huomenna ylitöihin? Liisa kävi lääkärissä ja sai kolme päivää sairauslomaa. Ja nyt tarvitaan väkeä.
- Huomenna ei oikein käy. Mutta kysy Kikkaa. Hän oppii kyllä nopeasti asiat.

II

- Hei Kikka. Olet uusi täällä, mutta haluaisitko jäädä huomenna ylitöihin?
- Jo huomenna! En tiedä. En osaa vielä tehtäviä.
- Nyt tarvitaan väkeä töihin. Ota vaikka hyllytystä. Sen sinä osaat. Ja sinä olet tarkka. Toiset auttavat kyllä.
- No jos minä sitten tulen. Saako siitä lisää palkkaa?
- Ylityökorvaus kyllä maksetaan.

III

- Mahmoud, voitko ottaa tänään myös Pekan alueen. Pekka on poissa.
- Taas. Joku toinen saa aina tehdä sen tehtävät.
- Alue pitää kuitenkin siivota. Otatko sen?
- Kiire kyllä tulee, mutta minä otan sen.
- Hyvä, saat sitten ylityökorvauksen.
- Ok.

Harjoituksia

Ihan helppo

1. Valitse oikea vaihtoehto. Milloin vain = milloin tahansa (~aina)

Tervehdys	Milloin voit käyttää?
Hyvää päivää!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Hyvää iltaa!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Iltaa!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Terve!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Hyvää huomenta!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Päivää!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Moi!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Huomenta!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Hyvää joulua!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Hyvää yötä!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Hei!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain
Morjens!	aamulla / päivällä / illalla / jouluna / milloin vain

2. Työvuorolista.

Mihin aikaan Pete menee työhön ensi viikolla?

Milloin Petellä on aamuvuoro?

Milloin hänellä on päivävuoro?

Milloin on iltavuoro?

Onko Petellä joskus yövuoro?

kello	maanantai	tiistai	keskiviikko	torstai	perjantai	lauantai	sunnuntai
6.30 – 14.30	x						
10.00 – 18.00		x	x				x
15.30 – 21.30				x			

3. Täydennä:

sanoa

minä _____, he _____

minä e _____, he e _____

tervehtiä

minä _____, he _____

minä e _____, he e _____

tavata

minä _____, he _____

minä e _____, he e _____

vaihtaa

minä _____, he _____

minä e _____, he e _____

Helppo

4. Lisää verbiin persoonapäätte ja lue lause.

1. Minä tule _____ töihin bussilla.
2. Pete tule _____ joka aamu töihin polkupyörällä.
3. Kikka ja Pete tule _____ kello kuudeksi.
4. Pete ja Kikka tapaa _____ töissä kuudelta. (kuudelta = kello 6.00)
5. Me tapaa _____ joka aamu töissä.
6. Me tervehti _____ toisiamme joka päivä.
7. Kikka sano _____ aina: "Huomenta!"
8. Pete ja Jussi sano _____ tavallisesti vain : "Moi!" tai "Hei!"
9. Mitä sinä sano _____, kun sinä tervehti _____ toisia?
10. Me keskustele _____ tavallisesti säästä.
11. Mitä sinä sano _____ aamulla ensimmäiseksi? ensimmäiseksi = ekaksi

5. Negatiivinen verbi. Tässä kerrotaan, mitä ei tehdä. Tässä harjoituksessa on kaksi aukkoa.

Kumman aukon täydennät? (kumman < kumpi)

1. Minä _____ tule _____ töihin bussilla.
2. Pete _____ tule _____ joka aamu töihin polkupyörällä.
3. Kikka ja Pete _____ tule _____ kello kuudeksi.
4. Pete ja Kikka _____ tapaa _____ töissä kuudelta.
5. Me _____ tapaa _____ joka aamu töissä.
6. Me _____ tervehti _____ toisiamme joka päivä.
7. Kikka _____ sano _____ aina "Huomenta!"
8. Pete ja Jussi _____ sano _____ tavallisesti vain : "Moi!" tai "Hei!"
9. Mitä sinä _____ sano _____, kun sinä tervehti _____ toisia?
10. Me _____ keskustele _____ tavallisesti säästä.
11. Mitä sinä _____ sano _____ aamulla ensimmäiseksi?

Haasteellinen

6. Valitse sopiva vastaus, vastaukset ovat oikealla.

Missähän minun avaimet ovat?	En tiedä.
Missä Liisa on?	En usko.
Onko hän vihainen minulle?	Saattaa olla.
Onkohan hän kipeä?	Voi olla.
Kukahen voisi auttaa minua?	Tosiaan.
Kuka tuo uusi tyttö on?	En osaa sanoa.
Hän näyttääkin vähän huonolta.	
Voitko näyttää, miten kone toimii?	

Liitepartikkeli:

missähän
kukahän
tuleekohan
näyttääkin
aurinkokin

7. Keskustele

Millainen oli Kikan ja Peten aamu?
Kerro kurssikaverille sinun aamustasi.
Mitä teet, jos tulet kipeäksi?
Mitä teet, jos työkaveri tulee kipeäksi töissä?
Saako työaikana soittaa omia puheluita?

4. oppitunti: Mistä puhutaan?

Kielioppia

I Dynaamisen verbin käyttäminen:

Me puhumme säästä.

Mistä sinä tykkäät? Pidätkö mansikkajäätelöstä?

Keskustelemme työstä.

Pete on kiinnostunut politiikasta.

II Objektiverbin käyttäminen:

Liisa **ottaa** teetä ja flunssalääkettä. (ottaa + tee ja flunssalääke)

Pete **juo** kahvia. (juoda + kahvi)

Kikka **ei juo** vettä. (juoda + vesi)

Liisa **ottaa** flunssalääkkeen ja **juo** kupin teetä. (tekeminen ei jatku)

Nyt Kikka **ymmärtää** koko jutun. (ymmärtää + koko juttu)

Sanoja ja fraaseja

Verbi:

juo	< juoda:	minä juon, Pete ja Kikka juovat
on väsynyt	<väsyä:	minä väsyn, he (ne) väsyvät
keskustelevat	<keskustella:	minä keskustelen, he keskustelevat
on keittänyt	< keittää:	minä keitän, he keittävät
ei sada	< sataa	

Mihin aikaan, milloin:

mihin aikaan:	kello 9
milloin:	yhdeksältä (= 9 + ltä)
nyt:	tänään
tulevaisuus:	huomenna, ylihuomenna, ensi viikolla, seuraavalla viikolla/ kerralla
mennyt aika:	eilen, toissapäivänä, viime viikolla/vuonna

Millainen:

musta	mustan, mustaa
vahva	vahvan, vahvaa
hyvä	hyvän, hyvää
kaunis	kauniin, kaunista
vanha	vanhan, vanhaa
eilinen	eilisen, eilistä

Asioita:

tauko	tauon , taukoa, (tauolla)
työaika	työajan, työaika (työaikana , työajalla)
ruokatunti	ruokatunnin, ruokatuntia
sairausloma	sairausloman, sairauslomaa
sää	sään, säätä
ilma	ilman, ilmaa
pilvi	pilven, pilveä (> sadepilvi)

Sanonta eli fraasi:

Kikkakin ottaa kahvia	-kin = myös
Liisa on pois työstä.	
Pete on väsynyt	= Peteä väsyttää
Kikkaa väsyttää	= Kikka on väsynyt
keskustelevat säästä	
onneksi ilma on kaunis	= on hyvä että ilma on kaunis
aurinko paistaa pilvien lomasta	= aurinko paistaa pilvien välistä

oikeastaan
oikein hyvä
kukah**an** on keittänyt
tämä varmaan
on eilistä
tuleekoh**an**
ei kai
kiva
En usko, että ...

kukah**an** = kuka
=luulen että on
< eilen
tuleekoh**an** = tuleeko
luulen, että ei = tuskin
hyvä, hyvä juttu
= Tuskin

Lue teksti: Tauko

Peten, Liisan ja Kikan työpaikassa työaika on aamuvuorossa kello 6.30 – 14.30. Työaikana saa pitää kaksi taukoa: ensimmäinen on aamulla ja toinen on iltapäivällä.

Ruokatunti on omaa aikaa, ja siitä ei makseta palkkaa.

Kello 9 on ensimmäinen tauko. Tauolla Pete juo kahvia ja Kikkakin ottaa kahvia.

Liisa on tänään pois työstä. Hän on sairauslomalla, koska hänellä on flunssa.

Kahvi on mustaa ja vahvaa. Pete on väsynyt, ja Kikkaakin väsyttää.

He keskustelevat säästä. Onneksi ilma on kaunis. Aurinko paistaa pilvien lomasta. Tänään ei sada. Oikeastaan ilma on oikein kaunis.

Keskustelu: Puhutaan säästä

- Otatko kahvia?
- Joo, kiitos.
- Huh. Tämä kahvi on kauhean vahvaa. Kukahan on keittänyt tämän?
- En tiedä.
- Ehkä tämä on vanhaa. Tämä on varmaan eilistä.
- Niinkö luulet?

No, ilma on sentään kaunis. Katso! Aurinko paistaa pilvien lomasta.
- No joo. Mutta katso noita pilviä! Tuleekohan tänään sade?
- Älä viitsi! En usko. Tuskin. Nuo pilvet eivät ole sadepilviä.
- Kiva. Oikeastaan ilma on oikein hyvä.
- Niin on.

Talvella:

- Hrrr. Kauhean kylmä.
- Mittarissa on vain - 8, mutta nyt tuulee.
- Niin tuuli tekee ilmasta paljon kylmemmän. (kylmä > kylmempi)

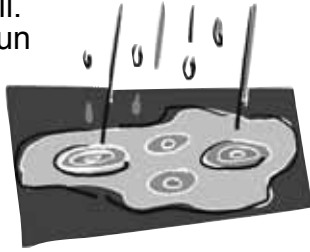
Talvella:

- Kauhea lumisade.
- Oikea lumituisku. Voi kun tulisi kaunis pakkassää!
- Niinpä, silloin pääsisi hiihtämään.

Keväällä:

- Inhottava loskakeli.
- Ihan masentuu, kun on aina märkää ja likaista.
- Milloin se kevät oikein tulee?

Keväällä:

- Vihdoinkin on oikea kevät. Oletko nähnyt valkovuokkoja!
- En vielä, mutta pian ne kukkivat.
- Keväällä luonto on niin kaunis.

Keväällä:

- Attshii...
- Koivu kukkii...
- Joo, minulla on allergia.
- Sinä et sitten voi oikein nauttia tästä kauniista keväästä.
- Joo, en oikein.

Kesällä:

- Kaikki on niin vihreää.
- Niinpä. Kyllä Suomen kesä on kaunis.

Kesällä:

- Huh, onpas täällä kuuma.
- Hellettä luvattiin koko viikoksi. (helle = kuuma ja aurinkoinen sää)
- Onko lomat jo pidetty?
- Ensi viikolla alkaa. Entäs teillä?
- Elokuussa vasta.

Syksyllä:

- Jaksaa sataa.
- Joo.

Syksyllä:

- Aina on pimeää. Aamulla, kun menee työhön ja illalla, kun tulee kotiin, on pimeää.
- Tulisi pian lunta, niin olisi valoisampaa. (valoisa > valoisampi)

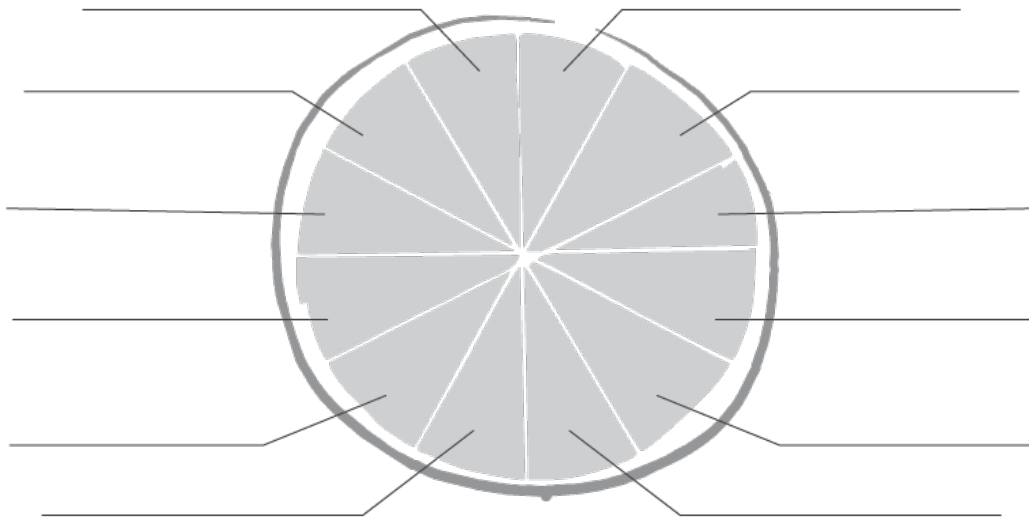

Harjoituksia:

Ihan helppo

1. Vuodenajat Suomessa

Kirjoita kuvaan kuukaudet ja vuodenajat. Milloin on joulukuu ja juhannus?

2. Onko lause oikein vai väärin?

Lause	oikein / väärin
Hyvää päivää!	oikein / väärin
Hyvä iltaa!	oikein / väärin
Otaa kahvia?	oikein / väärin
Otatko kahvia?	oikein / väärin
Tämä kahvia on vahvaa.	oikein / väärin
Tämä kahvi on hirveän vahvaa.	oikein / väärin
No ilmaa on sentään kaunis.	oikein / väärin
Tuuleekohan tänään sade?	oikein / väärin
Tuleekohan huomenna kaunis ilma?	oikein / väärin
Oikeastaan ilma on hyvä	oikein / väärin
Oikea ilma on huonoa.	oikein / väärin
Aurinko paistaa pilvet lomalla.	oikein / väärin
Aurinko paistaa pilvien lomasta.	oikein / väärin
Me keskustelemme säästä.	oikein / väärin

3. Mieli pide: Kerro millainen sää on hyvä tai mukava?

Minusta

(valitse tästä)

sää on mukava.

kylmä
sateinen
aurinkoinen
tuulinen
kuuma
talvinen
lämmin
viileä

Helppo

4. Mitä sinä teet ja miltä sinusta tuntuu? Pane lauseisiin sana minä oikeassa muodossa.

1. Tauolla _____ otan kahvia. tauko > tauolla
2. _____ en ota teetä nyt.
3. _____ olen väsynyt.
4. _____ väsyttää.
5. _____ keskustelen säästä työkaverin kanssa.
6. _____ tämä kahvi on kauhean vahvaa.
7. _____ luulen, että tämä on vanhaa.
8. _____ tuntuu, että tämä on varmaan eelistä
9. _____ en usko, että tänään tulee sade?
10. _____ nuo pilvet eivät ole sadepilviä.
11. _____ ilma on kiva. Oikeastaan ilma on oikein hyvä.
12. Oikeastaan _____ en pidä kahvista.

Haasteellinen

5. Kerro oma mieli pide.

Mieli pide: Minä pidän kylmästä säästä. Millaisesta säästä sinä pidät?

minun mielestä = **minusta**: Minusta maito on pahaa. = Minun mielestä maito on pahaa.

= **Minun mielestäni maito on pahaa.**

- Minusta...
- Minun mielestä(ni)...
- Mielestäni...

Mieli pide: **Sää Suomessa**

 selkeää	 pilvistä	 vesisadetta	 lumisadetta	 räntäsadetta	 ukkosta
--	---	--	--	---	--

Mieli pide: **Suomen politiikka**

 SDP	 Keskusta.fi	 rkp	 VASEMMISTO ..... LIITTO	 KOKOOMUS	 Vihreät De Gröna
--	--	--	--	---	---

5. oppitunti: Voi ei, mitä tapahtui?

Kielioppi

I Mennyt aika (eilen, viime viikolla, viime vuonna, vuonna 2007) -i-

olla

a) myönteinen

minä olin	-n	me olimme	- mme	(puheessa : me oltiin)
sinä olit	-t	te olitte	-tte	
hän/se oli	-	he/ne olivat	-vat	(puheessa ne oli)

b) kielteinen (persoonapäätte tulee ei-sanaan + ollut / olleet)

minä en ollut	-n	me emme olleet	- mme	(puheessa : me ei oltu)
sinä et ollut	-t	te ette olleet	-tte	
hän/se ei ollut	-	he/ne eivät olleet	-vät	(puheessa: ne ei ollu)

II Kehotus (imperatiivi)

Ota rauhallisesti!

< minä **ota/n**

Monikko:

Ottakaa rauhallisesti! (**te**)

Pane käsi vesihanana alle!

< minä **pane/n**

Otetaan rauhallisesti! (**me**)

Pane astiat koneeseen!

Käynnistä kone!

< minä **käynnistä/n**

Negatiivinen: (älä + minä-vartalo)

älä tule! (< tulla: minä tule/n > tule!)

Älkää tulko! (**te**)

älä ota! (< ottaa: minä ota/n > ota!)

Älkää ottako! (**te**)

Ei tulla! (**me**)

Ei oteta! (**me**)

III Objektiverbin käyttäminen:

Kikka **pyytää** apua.

(pyytää + apu)

Pete **auttaa** Kikkaa

(auttaa + Kikka)

Kikka **huuhtoo** kättä vedellä.

(huuhtoa + käsi)

Me **emme ota** kahvia.

(ei + ottaa + kahvi)

Kikka **ottaa** buranan.

(tekeminen ei jatku)

Nyt Kikka **otti** puhelimen.

(tekeminen ei jatku)

IV Dynaamisen verbin käyttäminen:

Pete **kysyy** Kikalta.

Käsi **tuntuu** kipeältä / kipeälle.

Pete **vaikuttaa** mukavalta.

Sanoja ja fraaseja

Verbi:

sattua	< 1. sattua = tapahtua: Se sattui eilen.
sattua	< 2. sattua + verbi: Minä satuin olemaan paikalla kun Madonna esiintyi Suomessa.
sattua	< 3. sattua = koskea, särkeä: Kikkaan sattuu , käteen sattuu , minuun sattuu

estää	< estää:	minä estän, he estävät
huutaa	< huutaa:	minä huudan, he huutavat
auttaa	< auttaa:	minä autan, he auttavat
irvistää	< irvistää:	minä irvistän, he irvistävät
tajuta	<tajuta:	minä tajuun, he tajuavat = ymmärtää
käskeä	<käskeä:	minä käsken, he käskevät = pyytää, komentaa
helpottaa	<helpottaa:	minä helpotan, he helpottavat

Mitä tapahtui (verbin mennyt aika, tekeminen on loppunut):

tulin	< tulla:	minä tulen, he tulevat
otin	< ottaa:	minä otan, he ottavat
panin	< panna:	minä panen, he panevat
putosi	< pudota:	minä putoan, he putoavat
soitti	< soittaa:	minä soitan, he soittavat
vastasi	< vastata:	minä vastaan, he vastaavat
valui	< valua:	minä valun, he valuvat

Asioita:

vahinko	vahingon, vahinkoa	
muki	mukin, mukissa (kahvimuki)	
puhelin	puhelimien, puhelimella	
käsi	käden, kättä, kädelle	
hana	hanan, hanassa (vesihana)	= kraana, vesikraana
rakko	rakon, rakkoa	
riepu	rievun, riepua	
palovamma	palovamman, palovammaa	

Pieniä sanoja:

joku	jonkun, jotain, jotakuta (joku ihminen)
jokin	jonkin, jotakin, jotain (jokin juttu, jokin asia)
joka	

Sanonta eli fraasi:

muki on täynnä kahvia
kahvi valuu käden päälle (=kädelle)
Pete kuulee, että...
on sattunut vahinko
kysyy Kikalta
se on varmasti kipeä
Pete auttaa Kikkaa
sattuuko käteen = koskeeko käteen = särkeekö kättä
kylmä vesi auttaa
pane käden hanan alle
vähäksi aikaa
se paranee kyllä ilman lääkäriä
ottaa asperiinin = Aspiriinin
puhelu on katkennut
mikä hätänä = mitä on tapahtunut
ole varovainen seuraavalla kerralla
ulvoa tuskasta

Lue teksti: Voi ei, mitä tapahtui?

Ensin:

Kikka ottaa kahvia. Muki on täynnä kahvia, ja kahvi on kuumaa. Sitten puhelin soi. Kikka vastaa puhelimeen, ja kahvimuki kaatuu. Kuuma kahvi valuu Kikan käden päälle. Kikka huutaa. Puhelin putoaa lattialle.

Sitten:

Pete kuulee, että joku huutaa. Hän näkee, että Kikalle on sattunut vahinko. Pete kysyy Kikalta, mitä tapahtui. Kikka kertoo, että kuuma kahvi kaatui käden päälle. Puhelinkin putosi lattialle.

Pete näkee, että puhelin on lattialla, ja Kikan käsi on punainen. Se on varmasti kipeä. Pete kysyy, sattuuko käteen. Kikka irvistää ja sanoo, että sattuu.

Pete auttaa Kikkaa. Hän sanoo, että kylmä vesi auttaa.

Pete laskee hanasta kylmää vettä, ja Kikka panee käden hanan alle. Kikka huuhtoo kättä vähän aikaa vesihanalla. Se auttaa. Kädessä ei ole rakkoo. Se paranee kyllä ilman lääkäriä.

Sen jälkeen:

Jos kättä vielä särkee, Kikka ottaa asperiinin. Kikka ottaa puhelimen, mutta puhelu on katkennut.

Kukahen hänelle soitti?

Keskustelu:

- Au! Auts! Voi ei! Apua,
- Mikä hätänä?
- Mitä on tapahtunut? Miksi sinä huudat?
- Tämä kahvi on kuumaa! Ja se kaatui minun käden päälle! Katso!
- Ota rauhallisesti. Älä huuda! Siis mikä kaatui?
- Kahvi, kuuma kahvi kaatui. Katso! Auta! Puhelinkin putosi lattialle.
- Oho! Käsi on ihan punainen. Pane käsi kylmään veteen vähäksi aikaa. Minä avaan hanan. Tule! Pane käsi tämän vesihanalla. Vesi on kylmää. Se auttaa. Onko käsi kipeä? Sattuuko käteen vielä?
- Au, sattuu, sattuu.
- Miksi puhelin on lattialla?
- Puhelin soi ja ...
- ...sinä vastasit ja kahvi kaatui kädelle.
- Just. Ja puhelin putosi lattialle. En edes tiedä kuka soitti minulle.
- Näytä vähän. Käsi näyttää hyvältä, ei ole rakkoo. Ota burana, jos se on vielä kipeä. Ole varovainen seuraavalla kerralla!

Harjoituksia:

Ihan helppo

1. Täydennä.

Kikka kuulee, että puhelin _____.

Kikka näkee, että kahvimuki _____ täynnä _____ kahvia.

Pete kuulee, että Kikka _____.

Pete näkee, että Kikan käsi _____ ihan _____.

Kikka näkee, että Pete _____ auttamaan häntä.

Pete näkee, että Kikan _____ sattuu.

2. Lue kurssikaverin kanssa. Yritä sitoa sanat: otakkahvikuppi, oleyvarovainen, otallusikka

Ota kahvikuppi.
Kaada kahvia kuppiin.
Varo, kahvi on kuumaa!
Älä kaada kahvia!
Ole varovainen, kahvi on kuumaa!
Pane kuppi pöydälle!
Ota sokeria!
Ota maitoa!
Ota lusikka!
Sekoita kahvia lusikalla!
Ota pullaa!
Pane pulla lautaselle!
Juo kahvia ja syö pullaa!
Pyyhi suu lautasliinalla!
Vie kuppi ja lautanen keittiöön!
Pyyhi pöytä liinalla!

Helppo

3. Tee kehotus!

Voitteko te auttaa minua? > Auttakaa minua!

1. Voitteko tulla huomenna kello 7.30? _____ huomenna kello 7.30__
2. Voitte ottaa tuosta kahvia. _____ tuosta kahvia__
3. Voitte panna pyykki tähän. _____ pyykki tähän__
4. Voitteko huuhtoa liinan hyvin? _____ liina hyvin__
5. Voitteko kaataa minulle kahvia? _____ minulle kahvia__
6. Voitteko laskea kylmää vettä tähän kattilaan? _____ kylmää vettä tähän kattilaan__
7. Voitteko auttaa vähän Liisaa? _____ vähän Liisaa__
8. Voitteko olla hyvä? _____ hyvä__

4. Tee kehotus!

Voitko sinä auttaa minua? > Auta minua!

1. Voitko tulla huomenna kello 7.30? _____ huomenna kello 7.30__
2. Voit ottaa tuosta kahvia. _____ tuosta kahvia__
3. Voit panna pyykki tähän. _____ pyykki tähän__

4. Voitko huuhtoa rievun hyvin? _____ riepu hyvin _____
5. Voitko kaataa minulle kahvia? _____ minulle kahvia _____
6. Voitko laskea kylmää vettä tähän kattilaan? _____ kylmää vettä tähän kattilaan _____
7. Voitko auttaa vähän Liisaa? _____ vähän Liisaa _____
8. Voitko olla hyvä? _____ hyvä _____

5. Tee kehotus!

Voimmeko auttaa sinua? > Autetaan sinua!

1. (tulla) > _____ huomenna kello 7.30 _____
2. (ottaa) > _____ tuosta kahvia _____
3. (panna) > _____ pyykit tähän _____
4. (huuhtoa) > _____ riepu hyvin _____
5. (kaataa) > _____ hänelle kahvia _____
6. (laskea) > _____ kylmää vettä tähän kattilaan _____
7. (auttaa) > _____ vähän Liisaa _____
8. (olla) > _____ sitten siellä kello 7.30 _____

6. Tee negatiivinen kehotus! Kielto muoto: Älä tee!

1. (tulla) > _____ huomenna kello 9.30 _____
2. (ottaa) > _____ tuosta kahvia _____
3. (panna) > _____ pyykkejä tähän _____
4. (huuhtoa) > _____ riepua huonosti _____
5. (kaataa) > _____ hänelle kahvia _____
6. (laskea) > _____ kylmää vettä tähän kattilaan _____
7. (auttaa) > _____ enää Liisaa _____
8. (olla) > _____ sitten siellä vasta kello 9.30. _____

älä tule!	(< tulla:	minä <u>tule</u> /n	> tule!)
älä ota!	(< ottaa:	minä <u>ota</u> /n	> ota!)
älä pane!	(< panna:	minä <u>pane</u> /n	> pane!)
älä huuhto!	(< huuhtoa:	minä <u>huuhdo</u> /n	> huuhdo!)
älä kaada!	(< kaataa:	minä <u>kaada</u> /n	> kaada!)
älä laske!	(< laskea:	minä <u>laske</u> /n	> laske!)
älä ole!	(< olla:	minä <u>ole</u> /n	> ole!)

Haasteellinen

7. Harjoitus

Valitse aikamuoto! Imperfekti tulee, jos lauseessa lukee, milloin asia tapahtui.

1. Eilen töissä _____ (tapahtua) pieni onnettomuus.
2. Kahvinkeitin _____ (olla) aina vaarallinen.
3. Eilen tauolla työkaverini Kikka _____ (kaataa) kuumaa kahvia kädelleen ja _____ (saada) lievän palovamman.
4. Onneksi hän ei silloin _____ (tarvita) lääkäriä.
5. Huuhtelu viileällä vedellä _____ (auttaa) tällä kertaa.
6. Yleensä Kikka on varovainen, mutta eilen tauolla puhelin _____ (soida) samaan aikaan, kun hän _____ (kantaa) kahvimukia kahvinkeitin luota pöydän ääreen.

7. Onnettomuus _____ (sattua) kun Kikka oli vastaamassa puheluun.
8. Kikka _____ (sanoa + kin), että hänen ei pitäisi koskaan yrittää tehdä kahta asiaa samaan aikaan.
9. Heti kun Pete _____ (kuulla) Kikan huudon, hän _____ (mennä) katsomaan, mitä oli tapahtunut.
10. Mitä Pete _____ (nähdä) silloin?
11. Kikka _____ (ulvoa) tuskasta ja _____ (näyttää) Petelle palanutta kättään.
12. Kun Pete _____ (tajuta) mitä oli tapahtunut, hän _____ (käskeä) Kikkaa panemaan palaneen kätensä viileään veteen.
13. Se _____ (helpottaa) välittömästi Kikan oloa.
14. Kymmenen minuutin kuluttua käteen ei enää _____ (koskea), eikä se _____ (olla) enää punainen.

8. Keskustelkaa!

Miksi vahinko tapahtui?

Onko työpaikan kahvihuone hyvässä kunnossa?

Saako työntekijä korvausta vahingosta, joka tapahtuu kahvitauolla?

Miten tällaisen vahingon voisi estää?

Kukahen Kikalle soitti?

Saako omia puheluita soittaa työaikana?

Miksi työturvallisuus on tärkeä asia?

6. oppitunti: Kuormapäivä

Kielioppia

I Tekeminen jatkuu 1: olla + -massa

Matti **on** **ajamassa** tukusta tavaroita vähittäiskauppaan.

Liisa **on** **pesemässä** kylmiön lattiaa.

Kikka **on** **nukkumassa**. Tänään hän **on tulossa** (= tulemassa) päivävuoroon.

II Tekeminen jatkuu 2: -ele- (odottaa > odottelee)

Pete **odottelee** kuormaa. (< odottaa)

Matti **ajelee** rauhallisesti. (< ajaa)

Liisa **siivoilee**. (< siivota)

III Liikeverbin käyttäminen: verbi + mistä - mihin

Pete tulee aamulla kotoa töihin. (Huom! Koti: olen kotona, menen kotoa töihin)
Matti **ajaa** tukkuliikkeen varastosta vähittäiskauppaan.
Varastossa työkaverit **keräävät** tuotteet hyllyistä rullakkoihin.

IV Täytyy -rakenne: -n + täytyy + verbi

Peten **täytyy lähteä** aamuvuoroon.
Liisan **täytyy siivota** kaupassa.
Meidän **täytyy ottaa** rauhallisesti.
Matin **täytyy ajaa** varovasti.

Sanoja ja fraaseja:

Verbi:

järjestää	< järjestää:	minä järjestän, he järjestävät (yhden kerran)
järjestellä	< järjestellä:	minä järjestelen, he järjestelivät (monta kertaa)
myöhästyy	< myöhästyä:	minä myöhästyn, he myöhästävät
haluan	< haluta:	minä haluan, Pete haluaa, he haluavat
ostamassa	< ostaa:	minä ostan, Kikka ostaa, he ostavat
tahdotko	< tahtoa:	minä tahdon, Pete tahtoo, he tahtovat
otan	< ottaa:	minä otan, Pete ottaa, he ottavat
panitko	< panna:	minä panen, Kikka panee, he panevat
laitoitko	< laittaa:	minä laitan, Kikka laittaa, he laittavat
on lastattu	< lastata:	minä lastaan, he lastaavat
kuitataan	< kuitata:	minä kuittaa, he kuittaavat (< kuitti)
täsmäävät	< täsmätä	
olet pannut	< panna:	minä panen, he panevat (olet pannut -muodon nimi on perfekti)
seuraan	< seurata:	minä seuraan, he seuraavat
hylytän	< hyllyttää:	minä hyllytän, he hyllyttävät = laittaa tavaroita hyllyihin

Liikeverbi: mistä, mihin

mennään	< mennä:	minä menen, Pete menee, he menevät
tuletko	< tulla:	minä tulen, Pete tulee, he tulevat
kulkee	< kulkea:	minä kuljen, Pete kulkee, he kulkevat
matkustaa	< matkustaa:	minä matkustan, Pete matkustaa, he matkustavat
ajetaan	< ajaa:	minä ajan, Pete ajaa, he ajavat

HUOM. käydä + missä

käydäänkö < käydä: minä käyn kaupassa, Pete käy töissä, he käyvät Kuopiossa

Asioita:

tavara	= tuote (kaupassa)
kuorma	kuorman, kuormaa (> kuorma-auto, kuormakirja, rahtikirja)
tukku	tukun, tukkua (< tukkuliike, tukkuliikkeen, tukkuliikettä)
varasto	varaston, varastoa
laituri	laiturin, laituria (>lastauslaituri)

liike	liikkeen, liikettä = kauppa
kauppa	kaupan, kauppaa (> vähittäiskauppa, ruokakauppa, kirjakauppa) = liike
myymälä	myymälän, myymälää = kauppa
hylly	hyllyn, hyllyä
tilaus	tilauksen, tilausta
toimitus	toimituksen, toimitusta
rullakko	rullakon, rullakkoa = iso, pyörillä oleva häkki, jossa kuljetetaan tavaroita
sotku	sotkun, sotkua = ongelma
virhe	virheen, virhettä
koodi	koodin, koodia
leipä	leivän, leipää
vaaka	vaa'an, vaakaa
tarra	tarran, tarraa (> tarra-etiketti)
etiketti	etiketin, etikettiä
ostoskärry	ostoskärryn, ostoskärryä
sisäänkäynti	sisäänkäynnin, sisäänkäyntiä

Millainen:

samanlainen
kevyt
tarkka

Pieniä sanoja:

sama
sama kuin
samanlainen kuin

Sanonta eli fraasi:

tavarat tuodaan kuorma-autolla
kaikki tavarat ovat omalla paikallaan
laskee auton tavarahissin **alas**
ottaa vastaan kuorman
Toimituksen täytyy vastata tilausta.
Toimitus kuitataan vastaanotetuksi
onneksi tavaroita ei tarvitse kantaa
Tietokonetta voi aina syyttää.
Onko kaikki muuten kunnossa?
Katsot vain, että koodin täsmäävät.
kyllä sinä selviät hyvin
Miten niin?
Pete pyytää Kikan avuksi
saada kuntoon
keräävät ostoskärryt sisäänkäynnin viereen
liitto tarjoaa etuja
vakiopaikka
käy haukkaamassa happea

Suunta (mihin): liikeverbi (esim. mennä, tulla) +

alas	oikealle
keskelle	vasemmalle
ylös	eteen
	taakse

Missä: olla, pysyä, istua, seisoa, käydä +

alhaalla	oikealla
keskellä	vasemmalla
ylhäällä	edessä
	takana

Lue teksti: Kuormapäivä

Kauppaan tulee tänään uusia tavaroita. Ne tulevat tukusta. Tavarat tuodaan tukkuliikkeen varastosta kuorma-autolla. Kuorma on lastattu tukussa. Kaikki tavarat ovat omalla paikallaan kuormassa. Kuljettajalla on kuormakirja, jossa on kaikki tiedot kuormasta.

Kuljettaja ajaa auton lastauslaiturille, laskee auton tavarahissin alas, ja hän tuo tavarat liikkeeseen. Vastaava ottaa vastaan kuorman ja tarkastaa kuljettajan kanssa, että kauppaan tulee oikeat tavarat. Toimituksen täytyy vastata tilausta. Kun paperit ovat kunnossa, toimitus kuitataan.

Kun kuorma on tullut, Kikka ja Pete alkavat järjestää tavaroita hyllyyn. Tavaroita on paljon, ja päivästä tulee kiireinen. Kikka ei vielä tunne myymälää hyvin, ja hänen täytyy pyytää monta kertaa apua.

Tavarat ovat rullakoissa. Rullakossa on pyörät. Se on hyvä juttu, koska rullakot voi työntää autosta suoraan kaupan varastoon ja myymälään. Onneksi

tavaroita ei joudu kantamaan, koska ne ovat usein painavia.

Kun kuorma on tullut Kikka ja Pete alkavat järjestää tavaroita hyllyyn. Tavaroita on paljon ja päivästä tulee kiireinen. Kikka ei vielä tunne myymälää hyvin, ja hänen täytyy pyytää monta kertaa apua.

Päivän loppuksi Pete pyytää Kikan avuksi kahvi- ja teehyllyjen järjestämisessä. Mutta ihan viimeiseksi he vaihtavat vaakojen tarra-etiketit ja keräävät ostoskärryt sisäänkäynnin viereen.

Keskustelu: Sotku

- Hei tässä on nyt joku sotku...
- Näytäs.
- Katso. Tilauksessa on 50 x talouspaperia, mutta tuossa rullakossa on vain 20 pakkausta.
- Siinä on sitten virhe. Mutta hei, tässä kuormakirjassa kyllä on 20 pakkausta.
- No, se on sitten joku tietokonevirhe.
- Joo. Tietokonetta voi aina syyttää.
- Niinpä. Ensi viikkoon sitten!
- Nähdään!
- Terve!

Keskustelu: Miten hyllytän?

- Nämä tavarat pitäisi hyllyttää tuonne kosmetiikkaosastolle. Sinä voisit ottaa ne, Kikka.
- Mutta tässä on kauheasti erilaisia...
  - ... tuotteita
  - niin just tuotteita. Mistä minä tiedän, mihin ne tulevat?
  - Hyllyissä on vielä jäljellä tuotetta. Etsi samanlainen pakkaus ja lisää uudet samaan paikkaan.
    - Ja sitten kaikissa tuotteissa on koodi.
    - Hyllyn reunassa on sama koodi. Katsot vain että koodin täsmäävät.
  - Saanko pyytää apua, jos en selviä?
  - Tietysti, pyydä vain. Vaikka kyllä sinä selviät hyvin.

Keskustelu: Virhe

- Hei, Kikka. Sinä olet pannut koirankeksit väärään paikkaan.
- Miten niin?
- Katso nyt. Ne olivat kissanruoka-hyllyssä.
- Apua.
- Mene korjaamaan asia.
- Joo. Mä menen heti.

Keskustelu: Liity ammattiliittoon!

- Hei Kikka. Tulisitko avuksi. Kahvit ja teet pitää saada kuntoon.
- Joo.
- Tavarat ovat kahdessa rullakossa. Ota sinä tuo kevyempi. (< kevyt >kevyempi)
- Mihin nämä menevät?
- Tuonne leipien taakse.
- Minä seuraan sinua.

- Tiedätkö, että sinä voit liittyä ammattiliittoon, kun olet kesätyössä.
  - En tiedä. Sehän maksaa aika paljon, ja minä tarvitsen rahaa.
  - Se maksaa kyllä 1,5 % palkasta, mutta liitto tarjoaa etuja.
  - Millaisia etuja?
  - Vakuutuksen ja mahdollisuuden ansiosidonnaiseen päivärahaan.
  - En oikein ymmärrä näitä juttuja.
  - No voi saada apua työsuhdeasioissa ja jos jää työttömäksi.
  - Ja...
  - No, sitten saa erilaisia alennuksia, vaikka bensasta.
  - Sinä taidat olla kiinnostunut ammattiliitto-asioista. Mutta eikö meidän pitänyt hyllyttää nämä kahvit ja teet?
  - Ja onhan tässä vielä nämä kaakaotkin.
-
- Mihin nämä teet tulevat?
  - Teet on täällä hyllyn päässä. Tule eteenpäin.
  - Tee tulee siis vasemmalle ja kahvit oikealle. Missä sitten kaakaot on?
  - Kaakaot on tuolla ylhäällä oikealla.
  - Jokaisella tuotteella on siis oma vakiopaikka.
  - Sinä opit nopeasti! Pane nyt tee-pakkaukset hyllyyn.
  - Miksi näitä on niin monta erilaista?
  - Asiakkaat vaativat. Ole tarkka!

Harjoituksia

Ihan helppo

1. Etsi sana, joka tarkoittaa samaa.

1. katso että koodit täsmäävät. = _____ koodit
2. panna tavaroita hyllyyn = _____ tavaroita
3. kauheasti = _____
4. tavara = _____
5. myymälä = _____
6. panna kuntoon = _____
7. tulla perässä = _____

Helppo

2. Lisää lauseisiin sana iso (=suuri) tai pieni oikeassa muodossa.

Peten työpaikka on pieni kauppa. _____ kaupassa on _____
varasto. Tänään tukusta tulee _____ kuorma. Aamulla
_____ rekka ajaa kaupan _____ pihalle. Rekan
_____ lavalla on paljon tavaroita. Siellä on monta _____
lavaa ja rullakkoa täynnä erilaisia tuotteita.
Kaikki tavarat eivät ole tulossa tähän _____ liikkeeseen, vaan autossa
on tavaroita myös moneen _____ marketiin.

3. Sijoita tuotteet oikeaan paikkaan. Kirjoita taulukkoon:

Mitkä ovat: kylmäkaapissa, leipäosastolla, pakastimessa, hevi-osastolla (= hedelmät + vihannekset), kosmetiikkaosastolla, lihatiskissä, kylmäaltaassa tai -hyllyssä, hyllyssä, korissa, kassalla?

tuote	sijainti = paikka myymälässä
maito	
olut	
makkara	
vessapaperi	
tulitikut	
omenat	
luomu-tuotteet	
hammastahna	
vaipat	
broileri	
savukkeet	
tuoremehu	
tiivistemehu	
porkkanat	
kiinankaali	
juusto	
margariini ja levitteet	
kurkku	

parmankinkku	
pakattu häränfilee	
poronliha	
jauheliha	
valmisruoka (eines)	
tuore liha	
kahvi	

4. Valitse oikea sana (liikeverbi):

1. Aamulla pomo sanoo Petelle, että illalla pitäisi tulla / asua töihin.
2. Pete ei halua tulee / mennä illalla töihin.
3. Kikka matkustaa / menee illalla elokuviin.
4. Kinossa menee / tulee uusi amerikkalainen elokuva.
5. Liisa tulee / lähtee lomalle ensi viikolla.
6. Hän menee / käy Viroon kylpylään.
7. Pomo tulee / käy töihin illalla.
8. Hän joutuu menemään / käymään ylitöihin.
9. Milloin hän tulee / on kotiin?
10. Me käymme / lähemme marketissa vain yhden kerran viikossa.
11. Ensin me viemme / ostamme auton parkkihalliin.
12. Parkkihallista menee / pääsee hissillä yläkertaan, jossa on / tulee myymälä.

5. Valitse oikea sana (paikka):

1. Liisa ei halua matkustaa Lapille/Lappiin kesällä.
2. Kesällä Lappi / Lapissa on kauheasti hyttysiä.
3. Talvella Liisa sen sijaan lähtee mielellään Lappiin/Lapille.
4. Nuoret käyvät mielellään kesällä festivaaleista / festivaaleilla.
5. Kesätyöntekijät panevat tuotteita hyllystä/ hyllyihin.
6. Liisa ja Pete istuvat kassalla/kassalta.
7. Pomo käy päästämässä heidät tauokoon/tauolle.
8. Liisa käy ulkona/ulkoa haukkaamassa happea.
9. Milloin Kikka on kotiin/kotona?
10. Milloin hän menee kaljalle/kaljalla?
11. Missä/Mitä Kikka käy tauolla?
12. Aulasta pääsee ylhäällä/ylös hissillä.

Haasteellinen

6. Miten kerrot työkaverille, että ammattiliittoon kannattaa liittyä.
7. Mitä luottamusmies tekee?
8. Mikä on työehtosopimus?
Kuka tekee työehtosopimuksen?
9. Miksi Suomessa pitää maksaa veroja?

7. oppitunti: Huonosti siivottu

Kielioppia

I Mennyt aika (kauan sitten tai ”toisen käden tieto”) = pluskvamperfekti

olla

myönteinen (persoonapäätte tulee oli-sanaan + ollut / olleet)

minä olin ollut	-n	me olimme olleet	-mme
		(puheessa: me oli oltu)	
sinä olit ollut	-t	te olitte olleet	-tte
hän/se oli ollut	-	he/ne olivat olleet	-vat
		(puheessa: ne oli ollu)	

kuulla

myönteinen (persoonapäätte tulee oli-sanaan + kuullut / kuulleet)

minä olin kuullut	-n	me olimme kuulleet	-mme
		(puheessa: me oli kuultu)	
sinä olit kuullut	-t	te olitte kuulleet	-tte
hän/se oli kuullut	-	he/ne olivat kuulleet	-vat
		(puheessa: ne oli kuullu)	

II Omistusliite kertoo a) kenen jokin asia on tai b) kuka tekee asian.

a) (Minun) asuntoni on pieni. (Sinun) kellosi on jäljessä.

Hänen taukonsa oli liian pitkä. (Pekan tauko...)

b) Tietääkseni (= minä tiedän) tauko on 15 minuuttia.

Liisa tuli saatuansa (= kun Liisa oli saanut) viestin.

Sanoja ja fraaseja:

Verbi:

oli valittanut	< valittaa: minä valitan, hän valittaa, he valittavat
oli näyttänyt	< näyttää: minä näytän, hän näyttää, he näyttävät
hyväksytään	< hyväksyä: minä hyväksyn, hän hyväksyy, he hyväksyvät
tehty	< tehdä: minä teen, hän tekee, he tekevät
ei osannut	< osata: minä osaan, hän osaa, he osaavat
siivotaan	< siivota: minä siivoan, hän siivoaa, he siivoavat
olivat tuulettaneet	< tuulettaa: minä tuuletan, hän tuulettaa, he tuulettavat

olivat tyhjentäneet
 olivat pyyhkineet
 oli puhdistettu
 olivat hohtaneet
 ei ollut repsottanut
 oli asetettu
 oli tuotu
 oli sijattu
 oli ripustettu
 olivat sulkeneet
 oli moittinut
 epäili
 ajattelevat
 pelkäsi
 kertoi
 olivat vaikuttaneet
 ei ollut myöhästynyt

 oli huomauttanut

< tyhjentää: minä tyhjennän, hän tyhjentää, he tyhjentävät
 < pyyhkiä: minä pyyhin, hän pyyhkii, he pyyhkivät
 < puhdistaa: minä puhdistan, hän puhdistaa, he puhdistavat
 < hohtaa
 < repsottaa
 < asettaa: minä asetan, hän asettaa, he asettavat = panna
 < tuoda: minä tuon, hän tuo, he tuovat
 < sijata: minä sijaan, hän sijaa, he sijaavat = petata
 < ripustaa. minä ripustan, hän ripustaa, he ripustavat
 < sulkea: minä suljen, hän sulkee, he sulkevat
 < moittia: minä moitin, hän moittii, he moittivat
 < epäillä: minä epäilen, hän epäilee, he epäilevät
 < ajatella: minä ajattelen, hän ajattelee, he ajattelevat
 < pelätä: minä pelkään, hän pelkää, he pelkäävät
 < kertoa: minä kerron, hän kertoo, he kertovat
 < vaikuttaa: minä vaikutan, hän vaikuttaa, he vaikuttavat
 < myöhästyä: minä myöhästyn, hän myöhästyy, he myöhästyvät
 < huomauttaa: minä huomautan, hän huomauttaa, he huomauttavat

Asioita:

kaupungissa
 kerroksessa
 pölyä
 peite
 tasoilla
 vaatteet
 tekstiilit
 säkkeihin
 roskikset
 ikkunat
 saippuat
 vuoteet
 pyyhkeet
 verhot
 tyynyille

< kaupunki: kaupungin, kaupunkia
 < kerros: kerroksen, kerrosta
 < pöly: pölyn, pölyä
 < peite: peitteen, peitettä (> päiväpeite, suojapeite)
 < taso: tason, tasoa (> pöytätaaso, hyllytaaso, ikkunataaso)
 < vaate: vaatteen, vaatetta (> vuodevaatteet, päällysvaatteet)
 < tekstiili: tekstiilin, tekstiiliä
 < säkki: säkin, säkkiä (pesulasäkki)
 < roskis: roskiksen, roskista
 < ikkuna: ikkunan, ikkunaa
 < saippua: saippuan, saippuaa
 < vuode: vuoteen, vuodetta (> parivuode, varavuode) = sänky
 < pyyhe: pyyhkeen, pyyhettä = pyyheliina
 < verho: verhojen, verhoja (monikko)
 < tyyny: tyynyn, tyynyä

Millainen:

edellinen edellisen, edellistä
 käytetty käytetyn, käytettyä
 likainen likaisen, likaista

Millainen > miten, millä tavalla:

huono > huonosti
 täydellinen > täydellisesti
 tarkka > tarkasti
 huolellinen > huolellisesti

Pieniä sanoja:

paljon
sama saman, samaa
että

Sanontoja ja fraaseja:

olla kotoisin
sanoi kerran
on vinossa
ei osannut sanoa mitään
Kikan oli pitänyt näyttääkin Evelynille
tyynyille on pantu karamelli
esitteet oli pantu ojennukseen
Kaikki oli ollut kyllä ihan tip top
on automaattisesti laiska
ei yhtään kertaa = ei kertaakaan
vuoden aikana = vuodessa
hän oli pahoillaan
nyt täytyy skarpata.

Lue teksti: Huonosti tehty

Kikka kertoi Liisalle edellisestä työpaikastaan. Hän oli ollut viime vuoden työssä hotellissa isossa yliopistokaupungissa. Hotelli oli ollut iso ja siellä oli ollut aina paljon asiakkaita.

Hotellissa Kikan työkaverina oli ollut Evelyn, joka oli kotoisin Espanjasta. He olivat siivonneet huoneita samassa kerroksessa.

Evelyn sanoi kerran, että esimies oli sanonut, että hän oli siivonnut huonosti. Esimies oli valittanut, että huoneissa oli ollut pölyä, ja että vuoteiden päiväpeitot olivat olleet vinossa.

Esimies oli näyttänyt, että pöytätasolla oli ollut pölyä ja sanonut, että tässä hotellissa hyväksytään vain täydellisesti

tehty työ. Evelyn ei ollut osannut sanoa mitään.

Sen jälkeen Kikan oli pitänyt näyttää Evelynille, miten huone siivotaan.

He olivat tuulettaneet huoneen ja ottaneet käytetyt vuodevaatteet pois sängyistä. Sitten he olivat panneet likaiset tekstiilit pesulasäkkeihin ja tyhjentäneet roskikset, siivonneet tasoilta ja lattialta roskat ja pyyhkineet kaikki pinnat.

He olivat puhdistaneet kylpyhuoneen tarkasti. Kaikki altaat olivat hohtaneet valkoisina siivouksen jälkeen, eikä suihkuverho ollut repsottanut. Saippuat ja juomalasit oli asetettu tarkasti paikoilleen.

Sitten huoneeseen oli tuotu sisään puhtaat tekstiilit: vuoteet oli sijattu ja kylpyhuoneisiin oli ripustettu puhtaat pyyhkeet. Minibaari oli täytetty ja hotellin esitteet pantu ojennukseen. Verhot oli

aseteltu kauniisti, ja tyynyille oli pantu karamelli. Kaikki oli ollut ihan tip top, kun he olivat sulkeneet oven.

Kikan mielestä Evelyn oli tehnyt työn huolellisesti. Hänestä Evelyn oli ollut hyvin tarkka. He olivat miettineet yhdessä, miksi esimies oli moittinut Evelyniä. Ehkä esimies oli kiinnittänyt huomiota Evelyniin, koska Evelyn oli latino.

Evelyn epäili, että suomalaiset ajattelevat Hollywood-elokuvien perusteella, että latino on automaattisesti laiska. Evelyn pelkäsi, että elokuvat olivat vaikuttaneet esimieheenkin. Evelyn kertoi myös, että hän ei ollut myöhästynyt töistä yhtään kertaa, ja että hän oli ollut sairauslomalla vain kaksi päivää vuoden aikana.

Keskustelu: Tämä ei kelpaa!

- Evelyn, tämä ei kelpaa! Työ on huonosti tehty.

- Ahaa...

- Pöydällä on pölyä ja päiväpeitot ovat vinossa. Tässä hotellissa kelpaa vain täydellinen työ. Kikka näyttää sinulle, miten siivotaan.

Keskustelu: Miten huone siivotaan?

- Ota sinä, Evelyn, käytetyt lakanat pois sängystä. Minä tyhjennän roskikset.

- OK. Pyyhinkö sitten pinnat?

- Joo, pyyhi sinä tasot ja pinnat. Minä imuroin ja pyyhin lattian.

- Mä olen valmis. Menenkö jo siivoamaan kylppäriä?

- Selvä! Pese altaat hyvin!

- Haetaan puhtaat lakanat ja pyyhkeet!

- Onko huone sitten valmis?

- Ei. Vielä pitää täyttää minibaari, panna esitteet ojennukseen ja karamellit tyynyille.

- Sitten kaikki on tip top!

Harjoituksia

Ihan helppo

1. Mitkä kaksi sanaa tarkoittaa samaa asiaa? Yhdistä oikea numero ja kirjain!

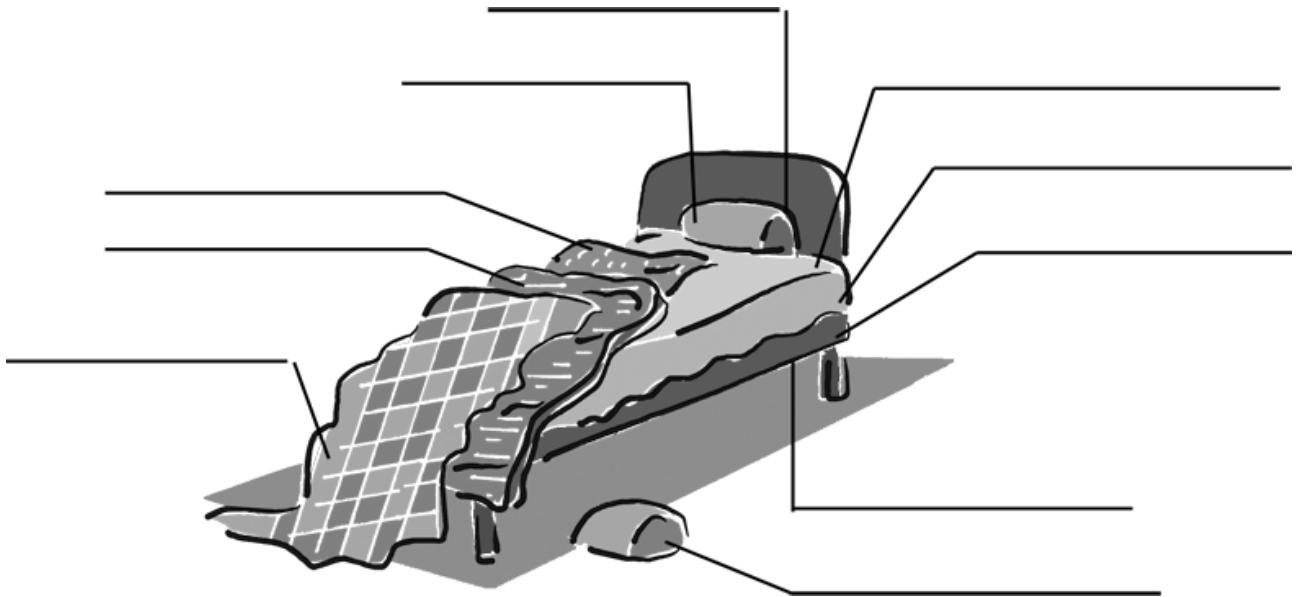
1. vuode	A. täydellinen
2. tekstiili	B. roskis
3. petata	C. järjestys
4. roskakori	D. sänky
5. priima	E. sijata
6. ojennus	F. kangas
7. moittia	G. arvostella

2. Kikan ja Evelynin kahvituntitehtävä. Valitse jokaisen numeron kohdalla oikea kirjain!

1. Dakar on	a) Afrikassa	b) Suomessa	c) Ruotsissa
2. Helsinki on	a) meren rannalla	b) Lapissa	c) Italiassa
3. Suomi on	a) kännykkä	b) maa	c) kirja
4. Suomessa on	a) presidentti	b) kuningas	c) prinsessa
5. Helsingissä on paljon	a) vuoria	b) lentokoneita	c) vettä
6. Helsinki on	a) pääkaupunki	b) lentokenttä	c) tori
7. Suomenlinna on	a) kaupunki	b) saari	c) laiva
8. Kiasma on	a) taidemuseo	b) kauppa	c) ravintola
9. Helsingissä on	a) ydinvoimala	b) Disneyland	c) ooppera
10. Suomessa sää on	a) usein melko viileä	b) usein aurinkoinen	c) aina lämmin

3. Täydennä kuvaan sanat oikeille paikoille!

patja
helmalakana
patjan suojus
aluslakana
päiväpeite
koristetyyny
tyyny
tyynyliina
peite
pussilakana

helppo

4. Täydennä. Pane verbit preesens-muotoon (nyt-muoto)

He _____ (tuulettaa) huoneen ja _____ (ottaa) käytetyt vuodevaatteet pois sängyistä. Sitten he _____ (panna) yhdessä likaiset tekstiilit pesulasäkkeihin ja _____ (tyhjentää) roskikset, _____ (siivota) tasoilta ja lattialta roskat ja _____ (pyyhkiä) ikkunat ja kaikki pinnat.

He _____ (puhdistaa) kylpyhuoneen tarkasti. Kaikki altaat _____ (hohtaa) valkoisina siivouksen jälkeen, eikä suihkuverho _____ (repsottaa). Saippuat ja juomalasit he _____ (asettaa) tarkasti paikoilleen. Sitten he _____ (tuoda) huoneeseen sisään puhtaat tekstiilit. He _____ (sijata) vuoteet ja _____ (ripustaa) kylpyhuoneeseen puhtaat pyyhkeet. He _____ (täyttää) Minibaarin ja _____ (panna) hotellin esitteet ojennukseen. He _____ (asetella) verhot kauniisti ja _____ (panna) tyynyille karamellin. Kaikki _____ (olla) ihan tip top, kun he _____ (sulkea) oven.

5. Täydennä. Mikä pieni sana tulee aukkoon?

1. Evelyn näkee, _____ tasolla on pölyä.
2. Kikka kuuli, _____ palveluvastaava oli huomauttaanut Evelynille huonosta työstä.
3. Evelyn kertoi, _____ hän oli tullut surulliseksi.
4. Esimies oli moittinut, _____ huone oli ollut huonosti siivottu.
5. Kikka sanoi, _____ hän oli pahoillaan.
6. Evelyn epäili, _____ esimies ei pidä hänestä.
7. Ihmiset ajattelevat usein, _____ vieras ihminen on jotenkin erilainen.
8. Evelyn pelkää, _____ hänet sanotaan nyt irti.
9. Kikka tietää, _____ potkut voi saada, jos työn laatu on huono.
10. Kikka kuitenkin luulee, _____ Evelyn voi näyttää, _____ hän on huolellinen ja ahkera työntekijä.
11. Evelyn ymmärtää, _____ nyt täytyy skarpata.

Haasteellinen

6. Mihin Kikan kertomus perustuu?
7. Mitä mieltä olet, miksi esimies kiinnitti huomiota Evelyniin?
8. Onko sinun työtä joskus kritisoitu (=arvosteltu) turhaan?

8. oppitunti: Teillä ja meillä

Kielioppia

Monikko:

a) i-monikko Käytetään, kun on 1. kerta, uusi asia, epämääräinen määrä

Varastossa on hedelmiä.

Kikka ja Ali ovat kesätyöntekijöitä.

He puhuvat tärkeistä asioista.

b) t-monikko Käytetään, kun on 2. kerta, tuttu asia tai määrätty määrä tai tarkoittaa kaikkia

Hedelmät pitää hyllyttää.

Kesätyöntekijät puhuvat työstä.

Tärkeät asiat koskevat työtä ja kulttuuria.

Sanoja ja fraaseja:

Verbejä:

voivat	< voida: minä voin, he voivat
vahingoittua	< vahingoittua
altistua	< altistua
hämmästyä	< hämmästyä: minä hämmästyin, he hämmästyvät
ei merkitse	< merkitä: minä merkitsen, he merkitsevät
arvostavat	< arvostaa: minä arvostan, he arvostavat = pitää tärkeänä,
pitää arvokkaana	

Asioita:

käsineet	käsine, käsineen, käsinettä
aine	aineen, ainetta
pöly	pölyn, pölyä
varuste	varusteen, varustetta
työturvallisuus	työturvallisuuden, työturvallisuutta
tapa	tavan, tapaa
taukotila	taukotilan, taukotilaa
puhtaus	puhtauden, puhtautta (< puhdas)
siisteys	siisteyden, siisteyttä (< siisti)

ruoantähteet
lokki
varis

= mitä jää jäljelle, jätteet
lokin, lokkia = iso valkoinen ja harmaa lintu
variksen, varista = iso harmaa ja musta lintu

Millainen:

ranskalainen
venäläinen
englantilainen
lyhyt
pakollinen
puhdas
siisti
epäsiisti
oma-aloitteinen

> lyhyesti

> oma-aloitteisesti = itse, ilman, että kukaan käskee

Pieniä sanoja:

molemmat
toisaalta – toisaalta
vaikka

Sanonnat eli fraasit

työturvallisuuden kannalta
on kyllä ihan suomalainen
onko jotakin kysyttävää?
on tiedossa
se on ohimenevä muoti
venäläisten tapaan
miksi ihmeessä
eihän se mitään merkitse
ei ole Pekkaa pahempi
tuotteet ovat esillä
karkki

= on yhtä hyvä tai huono kuin kaikki muut

= makeinen, karamelli

Lue teksti: Erilaisia tapoja

Kikka ja Ali purkavat hedelmäkuormaa. He ovat kesätyöntekijöitä molemmat. Heillä on käsineet, koska toisaalta hedelmät voivat vahingoittua ja toisaalta työntekijät voivat altistua erilaisille aineille ja pölylle. Käsineet ovat hyvä varuste työturvallisuuden kannalta.

Alin vanhemmat tulivat Suomeen, kun Ali oli pieni. Ali on kyllä ihan suomalainen, vaikka hän näyttää ulkomaalaiselta. Se ei ole ongelma, kyllä suomalainen voi olla erinäköinen ja muslimi.

Luottamusmies tulee varastoon. Hän kysyy onko kesätyöntekijöillä jotakin kysyttävää.

Ali kysyy, mitä tarkoittaa, että työsuhde on määräaikainen. Kikka sanoo, että

silloin työsuhteen viimeinen päivä on tiedossa, ja että siihen asti pitää olla työssä. Luottamusmies hämmästyy, että Kikka tietää jo paljon.

He keskusteleivat vähän aikaa erilaisista tavoista. Suomessa on tapana sinutella yleisesti. Mutta ehkä se on ohimenevä muoti. Monet nuoret ovat alkaneet teitillä vanhempia ihmisiä ranskalaisten ja venäläisten tapaan. Ali sanoo, että englantilaiset teitittelevät aina kaikkia.

Alin mukaan suomalaiset puhuvat kauhean lyhyesti ja nauravat, kun englannin opettaja sanoo, että please-sana on pakollinen. Miksi ihmeessä, eihän se mitään merkitse, oli yksi Alin luokkatoveri sanonut.

Suomalaiset arvostavat puhtautta ja siisteyttä. Ali sanoo, että kaikki varmasti pitävät arvossa siisteyttä. Puhdas koti on varmasti emännän ylpeys kaikissa maissa.

Luottamusmies kysyy, millaiset taudit Kikalla ja Alilla on. Molemmat sanovat, että he käyvät tauolla vessassa, istuvat hetken taukotilassa ja joskus he käyvät ulkona haukkaamassa happea. He eivät tupakoi, mutta joku työkaveri käy tupakalla ulkona.

Luottamusmies kysyy, missä Ali käy rukoilemassa. Ali kertoo, että hän ei käy työaikana tupakalla eikä rukoilemassa. Työaika on työnantajan aikaa, Ali sanoo.

Keskustelu: Onko siistiä?

- Minä en ymmärrä, miksi aina sanotaan, että Suomi on siisti maa. Kadut ovat yhtä likaisia kuin jossakin etelässä.
- Eivätkä ole.
- Katso nyt. Kadulla on roskaa. Torilla on ruoantähteitä, joita lokit ja varikset syövät. Ihmiset heittävät tupakan tumppeja maahan ja vielä sylkevät kadulle. Se ei ole kovin siistiä. Vai onko?
- No ei. Mutta myös ulkomaalaiset sotkevat.
- Ehkä, mutta eivät suomalaiset ole Pekkaa pahempia.

- Hei Ali, kuule, tämä hylly on epäsiisti.
- Miten niin?
- Katso. Et ole purkanut tukkupakkauksia ja tuotteet ovat huonosti esillä.
- Ai, minä luulin, että ne ovat hyvin.
- No, voitko kuitenkin vähän siistiä hyllyä. Ja pyyhi vähän tuota lattiaa, siinä on roskaa.
- Selvä.

- Missä on harja?
- Mihin sinä tarvitsen harjaa?
- Pitää lakaista roskat karkkihyllyjen välistä.
- Sanoiko pomo siitä?
- Joo.
- Etkö sinä huomannut, että sinne jäi roskaa?
- No joo, mutta ajattelin, ettei sillä ole väliä.
- Sinä voisit olla oma-aloitteinen. Ei kannata jäädä odottamaan, että joku huomauttaa. Hae seuraavalla kerralla harja ja rikkalapio oma-aloitteisesti.

Harjoituksia

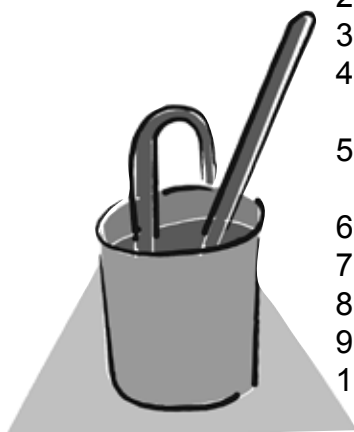
Ihan helppo:

1. Täydennä keskustelu:

- Minä e__ymmärrä, miksi aina sanotaan, että Suomi _____ siisti maa.
Kadut o_____ yhtä likaisia kuin jossakin etelässä.
- Eivätkä o_____.
- Katso nyt. Kadu_____ on roskaa. Tori_____ on ruoantähteitä, ja lokit ja varikset syö_____ niitä. Ihmiset heittävät tupakan tumppeja maa_____ ja vielä sylkevät kadul_____. Se ei ole kovin siisti_____. Vai onko?
- No ei. Mutta myös ulkomaalaiset sotke_____.
- Ehkä, mutta eivät suomalaisi_____ ole Pekkaa pahempia.

Helppo:

2. Valitse oikea monikkomuoto:

1. Korissa on mätiä omenat/omenoita.
2. Katso, pöydän alla on roskia/roskat.
3. Joko vaihdoit tuohon sänkyyn puhtaat/puhtaita lakanat/lakanoita?
4. Kaikki siivousvälineet/siivousvälineitä säilytetään tässä komerossa.
5. Wc-tiloissa sekä kylpyhuoneessa voi käyttää happamia / happamat pesuaineita/pesuaineet.
6. Muista aina lukea tarkasti pesuaineen käyttöohjeet/käyttöohjeita!
7. Luetko sinä usein suomenkielisiä kirjoja/kirjat?
8. Voitko tehdä joskus ylitöitä/ylityöt?
9. Jos teet ylityöt/ylitöitä, saat niistä erikseen palkkaa.
10. Päivä on pulkassa! Se tarkoittaa, että tämän päivän työt/töitä on tehty loppuun.

3. Kirjoita ja sano ääneen, mitä Liisa, Kikka ja Ali vastaavat. Huomaa: tässä on monia vaihtoehtoja. Ei ole vain yhtä oikeaa vastausta. Keksi yksi sopiva vastaus!

A. Mitä Liisa vastaa:

Vastaava: Kuule, tämä lattia ei ole kelpaa. Tämä ei ole siisti.

Liisa: _____
_____

B. Mitä Kikka vastaa:

Vastaava: Hei, tämä koko erä on huono. Ota pois kaikki huonot salaatit!

Kikka: _____
_____

C. Mitä Ali vastaa:

Vastaava: Hei sinä! Makeishyllyjen alla on paljon pölyä. Etkö sinä siivonnut sieltä?

Ali: _____
_____

4. Oma-aloitteinen on tärkeä sana työssä. Harjoittele sen käyttöä! Kirjoita tyhjiin kohtiin sana oma-aloitteinen oikeassa muodossa!

Suomessa esimies odottaa, että työntekijä on _____.
_____ työntekijällä on aina tekemistä; hän ei jää odottamaan käskyjä, vaan kysyy itse, mitä voi tehdä. Jos huomaat, että hyllyn alle jäi roskaa, voit siivota sieltä _____. Esimiehen ei tarvitse vahtia _____ työntekijän työntekoa. _____ työntekijät voivat jakaa keskenään töitä.

Haasteellinen

5. Mieti, millainen on siisti a) koti b) myymälä c) keittiö d) kylpyhuone e) ravintola f) auto suomalaisten mielestä ja omasta mielestäsi. Millaisia eroja olet huomannut?

	Suomalaiset ajattelevat	Minä ajattelen
siisti koti		
siisti myymälä		
siisti keittiö		
siisti kylpyhuone		
siisti ravintola		
siisti auto		

9. oppitunti: Asiakaspalautus

Kielioppia

I verbi + verbi:

-isi- muoto on seuraavissa kohteliaampi tai se kertoo, että joku toivoo jotain:

- haluta + verbi** > Haluan ostaa uudet kengät
haluta + -isi- + verbi > Haluaisin matkustaa ulkomaille. (Kohtelias muoto)
- voida + verbi** > Voin ottaa tuon laatikon ja viedä sen varastoon.
voida + -isi- + verbi > Voisitko auttaa minua vähän? (Kohtelias muoto)
- saada + verbi** > Liisa saa viedä koiran ulos.
saada + isi + verbi > Saisinko ottaa tämän kirjan? (Kohtelias muoto)

II käydä + verbi: käydä + massa > Käyn tervehtimässä tättä.

III päästä + verbi: päästä + maan > Silloin pääsen liikkumaan vapaasti.

IV Verbin isi-muoto:

Mitä he voisivat tehdä?

asua:	he <u>as</u> uvat	> asuisi-	(minä asuisin, he asuisivat)
ostaa:	he <u>ost</u> avat	> ostaisi-	(minä ostaisin, he ostaisivat)
lukea:	he <u>luk</u> evat	> lukisi-	(minä lukisin, he lukisivat)
syödä:	he <u>syö</u> vät	> söisi-	(minä söisin, he söisivät)
juoda:	he <u>juo</u> vat	> joisi-	(minä joisin, he joisivat)
olla:	he <u>o</u> vat	> olisi-	(minä olisin, he olisivat)
mennä:	he <u>mene</u> vät	> menisi-	(minä menisin, he menisivät)
haluta:	he <u>halu</u> avat	> haluaisi-	(minä haluaisin, he haluaisivat)
tavata:	he <u>tapaa</u> vat	> tapaisi-	(minä tapaisin, he tapaisivat)
tarvita:	he <u>tarvitse</u> vat	> tarvitsisi-	(minä tarvitsisin, he tarvitsisivat)
kyetä:	he <u>kykene</u> vät	> kykenisi-	(minä kykenisin, he kykenisivät)

V Verbejä, jotka tarkoittavat samaa: verbi + jonkun kanssa

pärjätä jonkun kanssa:	(minä pärjään, hän pärjää, he pärjäävät Peten kanssa)
selvitä jonkun kanssa:	(minä selviän, hän selviää, he selviävät työn kanssa)
tulla toimeen jonkun kanssa:	(minä tulen toimeen, hän tulee toimeen, he tulevat toimeen Kikan kanssa)

Sanoja ja fraaseja

Verbit:

ei olisi noussut	< nousta: minä nousem, hän nousee, he nousevat
halusi palauttaa	< haluta + palauttaa
palauttaa	< palauttaa: minä palautan, hän palauttaa, he palauttavat
alkoi huutaa	< alkaa + huutaa
pyysi hakemaan	< pyytää + hakea
mennyt hakemaan	< mennä + hakea
oli nähnyt	< nähdä: minä näen, hän näkee, he näkevät
purskahtaa (nauruun)	< minä purskahtan, hän purskahtaa, he purskahtavat
hillitä	< hillitä: minä hillitsen, hän hillitsee, he hillitsevät

Asioita:

varsi	varren, vartta
firma	frman, firmaa
johtaja	johtajan, johtajaa
siivousväline	siivousvälineen, siivousvälinettä
vaihto-oikeus	
reklamaatio	= valitus virheellisestä tuotteesta
valitus	valituksen, valitusta
hiha,	hihan, hihaa
polvi	polven, polvea
lahje	lahkeen, lahjetta
lappu	lapun, lappua

Millainen:

paha > pahempi, pahin
viallinen < vika
hankala
ehjä
lyhyt > lyhyempi, lyhin
asiallinen > asiallisempi, asiallinen

Pieniä sanoja:

sellainen
ei ollenkaan
(lyhyempi) kuin
toinen... toinen

Sanonnat:

sitä toivoisi, että...
kaikki meni huonosti
aamusta alkaen
oli kuulemma
pyysi nähtäväksi kuittia = halusi nähdä kuitin
purskahtaa nauruun
naurulle ei ollut sijaa
hillitä itsensä
paljon ei ollut tehtävissä
vastaisuuden varalle
huumorimielessä
toinen hiha on lyhyempi kuin toinen
Katsotaan.
Niinpäs on.
Siltä näyttää.
ei valitettavasti ole
Kiitos hyvästä palvelusta!

Lue teksti: Palautus

Joskus on sellainen päivä, että sitä toivoisi, että ei olisi noussut ylös sängystä ollenkaan.

Töissä kaikki meni huonosti heti aamusta alkaen. Pahin juttu oli kyllä yksi asiakas, joka halusi palauttaa tuotteen. Se oli kuulemma viallinen.

Tuote oli vessaharja. Sen varsi oli poikki. Asiakas sanoi, että varsi oli ollut poikki eilen, kun hän osti tuotteen. Pyysin, että Liisa tulisi avuksi. Liisa pyysi nähtäväksi kuittia. Kuitti ei tietysti ollut mukana.

Liisa sanoi, että hän ei voisi vaihtaa tuotetta ilman kuittia. Asiakas hermostui

ja alkoi huutaa, että hän tuntee tämän firman johtajan, ja että johtaja kyllä antaisi uuden vessaharjan rikkiäisen tilalle.

Sitten Liisa oli pyytänyt Kikkaa hakemaan siivousvälinehyllystä uuden harjan. Kikka oli mennyt hakemaan. Kun hän oli nähnyt että harjan hinta oli 1,00 €, hän oli purskahtanut nauruun. Mutta tilanne oli vakava, eikä naurulle ollut sijaa. Niinpä Kikka oli hillinnyt itsensä.

Myöhemmin Liisa oli sanonut, että harja oli ollut ehjä kaupassa. Se oli mennyt rikki asiakkaan kotona. Tuotteella ei olisi ollut vaihto-oikeutta, mutta asiakas oli ollut niin hankala, että paljon ei ollut tehtävissä.

Keskustelut: Asiallisia reklamaatioita

- Päivää. Haluaisin palauttaa tämän puseron. Sen toinen hiha on lyhyempi kuin toinen.
- Katsotaan. Niinpäs on. Vaihdetaan tuote. Onko teillä kuittia?
- Tässä.
- Minä käyn katsomassa, onko meillä samaa tuotetta jäljellä.

- Löytyi.
- Kiitos.

- Hei, ostin teiltä nämä housut, mutta niissä on reikä polvessa.
- Katsotaan. Siltä näyttää. Oletteko käyttäneet näitä?
- En ole, kaikki laput ovat vielä kiinni.
- Tässä on kyllä virhe, ja me vaihdamme tuotteen. Hetkinen.

- Meillä ei valitettavasti ole tätä kokoa. Mutta saatte maksamanne summan takaisin. Sopisiko teille, että annamme lahjakortin, jonka voitte käyttää meidän liikkeissämme?
- Joo se sopii.
- Näin. Olkaa hyvä. Ja olen pahoillani tästä.
- Ei se mitään. Kiitos hyvästä palvelusta!

Harjoituksia

Ihan helppo

1. Kauppasanoja – mitä nämä sanat tarkoittavat? Keskustelkaa ryhmässä, tai katso sanakirjasta.

- ostoskeskus (ostoskeskuksen, ostoskeskusta)
- reissu
- koti (kotona, kotoa, kotiin)
- ostoskärry
- vaaka (vaa'an, vaakaa, vaa'alla)
- kassa
- lukija

tunnusluku (tunnusluvun, tunnuslukua)
kuitti (kuiitin, kuittia)

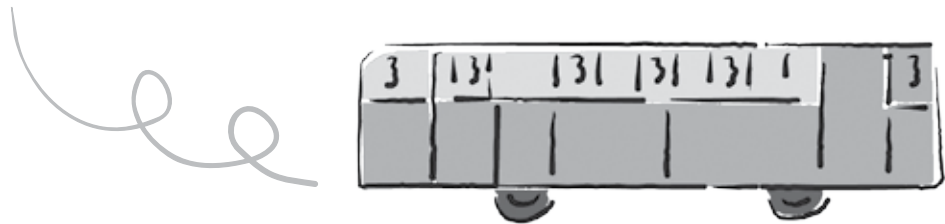
maksuvälineitä:

käteinen
pankkikortti
luottokortti
VISA

matkakortti (kortti, kortin, korttia)

liikennevälineitä:

juna
ratikka
bussi
oma auto
taksi

2. Kerro kauppareissusta, käytä tehtävän 1 sanoja.

Helppo

3. Täydennä ja valitse:

1. Nykyään minu _____ elämässä on paljon/ monta erilaisia numeroita.
2. Minu _____ on opeteltava monta/paljon numeroa ulkoa: pankkikortti _____ numero on tärkeä, mutta tärkeämpi numero on henkilötunnus.
3. Kaupa _____ jokaisella tuotteella / tuotella on oma koodi.
4. Tuotekoodit luetaan onneksi / oneeksi skanneri _____, eikä niitä tarvitse muistaa.
5. Mutta omat tärkeät tunnusluvut / tunnusluvut täytyy osata ulkoa.

4. Sano kohteliaasti!

1. Tule tänne! > Tulisitko tänne!
2. Imuroi nämä lattiat! > _____ nämä lattiat!
3. Kastele kukat! > _____ kukat!
4. Vie kirjeet postiin! > _____ kirjeet postiin!
5. Laske kassa! > _____ kassan!
6. Viekää rullakot takaisin! > _____ rullakot takaisin!
7. Saanko jo lähteä? > _____ jo lähteä?
8. Voinko tehdä tämän huomenna loppuun? > _____ tehdä tämän huomenna loppuun?

5. Kirjoita verbin oikea muoto:

1. Käyn _____ (tervehtiä) tatiä.
2. Omalla autolla pääsen _____ (liikkua) vapaasti.
3. Kävisitkö _____ (hakea) uuden käsipyyhepakkauksen?
4. Pääsetkö _____ (tulla) aamuvuoroon?

5. Käymme _____ (allekirjoittaa) työsopimuksen.
 6. Ammattiliiton jäsenenä pääsemme _____ (vaikuttaa) yhteisiin
 alamme asioihin.
 7. Käykää _____ (täyttää) hyllyt!
 8. Matkakortilla pääset _____ (kulkea) kaikilla liikennevälineillä:
 bussilla, paikallisjunalla ja metrolla.

6. Miksi ”vessaharja”-asiakas käyttäytyi huonosti? Mitä arvelet? Mieti kolme syytä huonoon käytökseen. Miten itse reagoisit tällaisessa tilanteessa?

10. oppitunti: Mitä tapahtuu kesän jälkeen?

Kielioppia

I Suomen kielen ”futuuri” on samanlainen kuin preesens

- a) Kikka menee yliopistoon.
- b) Pete aikoo ottaa lopputilin.
- c) Pete rupeaa etsimään uutta työpaikkaa.
- d) Ensi syksynä he tapaavat vielä.
- e) Pete saa uuden työpaikan.

Sanoja ja fraaseja:

Verbejä

- päätyä = loppua
 kehoitetaan < kehottaa: minä kehotan, hän kehottaa, he kehottavat = pyytää
 löytää < löytää: minä löydän, hän löytää, he löytävät

Asioita

- lukio
 Internet = netti
 MOL = Työministeriö
 malli > mallin, mallia
 karenssi
 asiakirjat
 hakemus
 CV = paperi, jossa kerrotaan itsestä
 itse

Millainen

- epätietoinen
 kiinnostava

varovainen
houkutteleva > houkuttelevampi

Pienet sanat

eikä = ja + ei

Sanontoja eli fraaseja

kehottavat lähettämään < kehottaa (=pyytää) + lähettää
mahdollisimman pian
on hämmentynyt
sen sijaan
hänet on hyväksytty yliopistoon
ei ... eikä
jää miettimään < jäädä + miettiä
Mikähän se oikein on?
löytää netistä
sanoa itsensä irti (puheessa: ottaa lopputili, ottaa loparit)
jäädä työttömäksi
joutua karenssiin
Kesä alkaa olla lopuillaan.
voi joutua näyttämään
pistää paperit vetämään = lähettää hakemus
työpaikkahaastattelu

Lue teksti: Mitä tapahtuu kesän jälkeen?

Kesä menee nopeasti. Kikan ja Alin määräaikainen työsuhde päättyy. Peten työsuhde jatkuu.

Kikka lähtee Vaasaan opiskelemaan, ja Ali menee lukioon. Pete on epä tietoinen: hän haluaa muuttaa Kikan kanssa samaan kaupunkiin.

Pete rupeaa etsimään työpaikkaa Vaasasta. Hän etsii Internetistä MOLin sivut, joilla on avoimet työpaikat: mol.fi. Kaupan ja varastoalan työpaikkoja ei ole paljon.

Pete löytää kaksi kiinnostavaa paikkaa ja ottaa yhteyttä niihin. Työnantajat kehottavat Peteä lähettämään hakemuksen ja CV:n mahdollisimman pian.

Pete kertoo Kikalle, että hänkin aikoo muuttaa Vaasaan. Hän aikoo mennä työhön varastoon tai johonkin myymälään. Kikka hämmästyttää. Hän kysyy, miksi Pete haluaa muuttaa Vaasaan. Pete on hämmentynyt, eikä hän osaa vastata kysymykseen. Sen sijaan hän kysyy, miksi Kikka menee Vaasaan opiskelemaan. Kikka vastaa, että siellä on yliopisto. Hänet on hyväksytty sinne. Hän menee opiskelemaan kauppatieteitä.

Pete jää miettimään. Hän rupeaa kirjoittamaan työpaikkahakemusta ja CV:tä. Mikähän se oikein on? Pete googlaa "CV" ja löytää netistä malleja.

Sitten hän aikoo sanoa itsensä irti nykyisestä työpaikasta. Hänen täytyy kuitenkin olla varovainen. Uusi työpaikka pitää olla ensin, muuten voi joutua karenssiin, jos jää työttömäksi.

Keskustelu: Mitä sitten?

- Kesä alkaa olla loppuillaan.
- Niin.
- Mitäs tämän jälkeen?
- No, lähdän jo ensi viikolla Vaasaan opiskelemaan.
- Minäkin ajattelin lähteä Vaasaan. Siellä on varastonhoitajan paikka auki.
- Aiotko sinä hakea sitä?
- Joo, ajattelin pistää paperit vetämään.
- Ai jaa.

Keskustelu: Pete kysyy työpaikkaa

PRRR

- JJ-varastot, Janne Jännäri puhelimessa.
- Petter Mäkinen tässä. Kysyisin avoimesta varastonhoitajan paikasta.
- Selvä. No, mitä sinä olet tähän asti tehnyt? Onko kokemusta varastosta?
- Kyllä, olen ollut kaksi vuotta Miilu-marketin varastossa.
- Jaha, no entäs osaatko ajaa trukkia?
- Joo, olen ajanut trukkia.
- Ajokortti pitää olla sitten kanssa.
- Minulla on kuorma-auton ajokortti.
- No, laita hakemus tulemaan, niin otetaan sitten yhteyttä.
- Selvä. Kuulemiin.
- Kuulemiin.

Pete kirjoittaa hakemuksen ja CV:n. Ne ovat tavalliset asiakirjat, jotka tarvitaan kun haetaan työpaikkaa. Pete löytää mallin, jonka mukaan hän voi kirjoittaa hakemuksen ja CV:n (Työelämän pelisäännöt 2007).

Hakemus:

OMA NIMI

TYÖHAKEMUS päivämäärä

osoite:

postinumero

puhelinnumero

TYÖNANTAJAN NIMI

TYÖPAIKAN OSOITE

TEHTÄVÄ

Kuka olet ja mitä työtä haet? Mistä sait tietää avoimesta työpaikasta?

Kerro, mitä sinä osaat ja miksi sinä olisit hyvä tähän työtehtävään.
Kerro vahvuuksistasi!

Kerro, että olet kiinnostunut antamaan lisätietoja ja tulet mielelläsi
keskustelemaan työnantajan kanssa.

Ystävällisin terveisin

allekirjoitus

Liitteet: ____ kpl

CV:

OMA NIMI

syntymäaika

OMAT YHTEYSTIEDOT:

osoite

puhelinnumero

sähköpostiosoite

KOULUTUS

Tutkinto. Missä yliopistossa tai koulussa olet opiskellut? Kerro myös, missä maassa olet opiskellut.

(Suomessa täytyy voida näyttää todistus suoritetusta tutkinnosta.)

TYÖKOKEMUS

Työtehtävät ja työpaikat kotimaassa ja Suomessa.

(Työkokemuksesta voi joutua näyttämään työtodistuksen.)

KIELITAITO

Mikä kieli on äidinkieli ja mitä muita kieliä osaat? Kuinka hyvin osaat suomea? Kerro, jos sinulla on todistus suomen kielen taidosta.

TIETOTEKNIKKATAIDOT

Mitä tietokoneohjelmia osaat käyttää? Kerro, jos sinulla on tietokoneen ajokortti.

OSAAMINEN JA TAIDOT

Mitä erityistaitoja sinulla on? Kerro, millainen ajokortti sinulla on, ja onko sinulla esimerkiksi hygieniapassi tai tulityökortti.

TAVOITTEET

Millaisia tavoitteita sinulla on työelämässä? Mitä tavoittelet tulevaisuudessa?

HARRASTUKSET

Voit kertoa lyhyesti myös harrastuksistasi.

Keskustelu: Työpaikkahaastattelu

- Huomenta. Oletko sinä Petter Mäkinen?
- Huomenta! Joo, minä olen Petter Mäkinen.
- Minä olen Risto Räsänen, henkilöstöpäällikkö.
- Hauska tavata.
- Samoin. Kerropa miksi haet tätä työpaikkaa
- Haluan päästä eteenpäin elämässä ja aion hakea opiskelemaan kaupan alalle.
- Miksi haet tänne Pohjanmaalle? Sinähän asut Etelä-Suomessa.
- Siellä on vaikea työtilanne. Tällaista työpaikkaa ei ollut avoimena.
- Sinulla on kyllä kokemusta varastotyöstä, mutta aiotko jäädä töihin, jos pääset opiskelemaan?
- Tietysti. Opiskelu maksaa, enkä haluaisi ottaa opintolainaa. Minusta olisi hyvä jos

pystyisin opiskelemaan työn ohessa.

- Oletko perheellinen?
- En ole naimisissa.
- Onko sinulla ajokortti?
- Minulla on kuorma-auton ajokortti.
- Ja osaat ajaa trukkia?
- Kyllä.
- Me ilmoitamme sitten päätöksestämme.
- Kiitos, näkemiin.
- Näkemiin.

Pete on vähän pettynyt. Tehtävä ei vaikuta hyvältä, eikä paikka tunnu houkuttevalta. Pete menee vielä toiseen työpaikkahaastatteluun. Ehkä toinen paikka olisi houkuttelevampi.

Harjoituksia

Helppo

1. Mikä sana ei sovi lauseeseen?

1. Pete jää/rupeaa/osaa miettimään.
2. Hän kirjoittaa /tekee/ ostaa työpaikkahakemuksen.
3. CV pitää myös laatia/ tehdä/ hankkia.
4. Pete googlaa /hakee/ panee netistä sanan "CV"
5. Sitten hän aikoo sanoa/puhua itsensä irti nykyisestä työpaikasta.
6. Hänen täytyy/kannattaa/ menee kuitenkin olla varovainen.
7. Hän voi joutua/mennä karenssiin, jos jää/tulee työttömäksi.
8. Siellä on/tulee/ ilmoittaa varastonhoitajan paikka auki.
9. Kysyisin/kertoisin/kannattaisin avoimesta varastonhoitajan paikasta.
10. Laita/Pane/Anna hakemus tulemaan
11. Hakemukseen tulee/tarvitaan/kulkee kaksi tärkeää asiakirjaa.
12. Ne täytyy kirjoittaa/ostaa/laatia itse.
13. Netissä löytyy/on/lainaa kyllä malleja hakemusta ja CV:tä varten.
14. Sitten pitää/joutuu/saa odottaa vastausta pari viikkoa.

2. Tee lauseita yhdistämällä jokaisesta sarakkeesta sopiva kohta.

Esimerkiksi näin: Pete ja Kikka käyvät palauttamassa rullakot.

Pete ja Kikka	vaihtaa	opiskelemaan	tiskikone käynnistetään.
Evelyn	käyvät	miten	rullakot.
Liisa	pääsi	muuttaa	kylpyhuoneeseen.
Te	opimme	palauttamassa	lisää suomea.
Kikka ja Pete	vaikuttaa	ajamaan	Vaasaan.
Minä	pääsette	puhtaat pyyheliinat	väsyneeltä.
Me	haluaisivat	koko ajan	yliopistoon.
Kikka	kysyn neuvoa,	hieman	trukkia.

Haasteellinen

2. Kirjoita oma CV.

Kerää kaikki todistukset, joista saat tiedot. CV on hyvä olla. Sitä voi päivittää eli sen voi pitää ajan tasalla.

Jatka opiskelua netissä ohjeen mukaan!

Hyvää jatkoa!

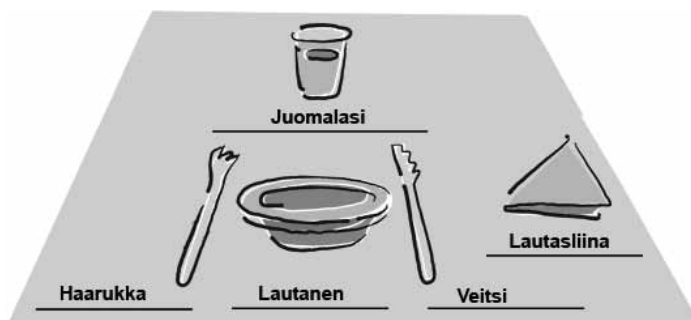
Suomen kielen harjoitusten ratkaisut

1. oppitunti: Uusi tuttava

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Täydennä

2. Esittele yksi kurssikaveri toiselle. Mitä sanot? Tässä on Helena. Tässä on Pekka.

3. Kerro itsestäsi kurssikaverille: Voit kertoa esimerkiksi näin:

ikä	Mistä tulet	ammatti	työtehtävä	harrastukset
Minä olen 30 vuotta.	Tulen Kiinasta.	Olen kerrossiivoaja.	Siivoan huoneita kolmannessa kerroksessa.	Harrastan liikuntaa. Laitan mielelläni ruokaa.

Haasteellinen

5. Tee ruokalista suomalaisen ravintolaan. Tässä on esimerkki:

Ruokalista

Lounas: Kinkkukiusaus
Broilerileike
Kurkku-tomaattisalaatti
Keittolounas: Sienikeitto
Jälkiruoka: Mansikkakiisseli

6. Keskustelkaa:

Onko tapaaminen ravintolassa virallinen vai epävirallinen?
Mitä tarkoittaa: Kikka ja Pete sinuttelevat toisiaan?
Miksi nainen käyttää lempinimiä Kikka ja Pete?
Onko Kikka kohtelias, kun hän vastaa puheluun?

- Epävirallinen
- He sanovat sinä (sä) toisilleen.
- Hän tuntee heidät hyvin.
- Ei ole kovin kohtelias.

2. oppitunti: Uusi työpaikka

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Tervehtikää

a) tavallisesti: Moi! tai Hei! tai Terve! b) kohteliaasti: Hyvää huomenta! tai Hyvää päivää! tai Hyvää iltaa!
c) uutta esimiestä: Hyvää huomenta! tai Päivää! d) opettajaa: Huomenta! e) Suomen presidenttiä: Hyvää päivää rouva tasavallan presidentti! f) luottamusmiestä: Huomenta! tai Päivää! tai Hei!

2. Valitse oikea sana.

- Hei, en ymmärrä, **mitä** pitää tehdä.
  - Pane astiat **koneeseen**.
  - Nyt astiat ovat **koneessa**. Mitä sitten?
  - Pane kone **päälle**.
  - Nyt minä **en** ymmärrä.
  - Käynnistä kone. Tässä **on** käynnistysnappula.
  - Onko se **tämä** nappula?
  - Juuri se. Paina siitä.
- Hmmm, hrrrrrr

Helppo

3. Mikä on oikea järjestys?

4.	1.	3.	2.
Poika käynnistää tiskikoneen. 	Poika kysyy miten kone toimii. 	Poika panee astioita koneeseen 	Vuoropäällikkö näyttää, miten kone toimii.

4. Liikeverbi: Valitse oikea vaihtoehto

Pete menee **työhön** illalla
Vuoropäällikkö tulee **töihin** aamulla.
He **panevat** työvaatteet **päälle**.
Pete menee **keittiöön**.
Pete ottaa korin **kärjystä**.
Hän panee astiat **tiskikoneeseen** ja käynnistää koneen.
Kone **on** nopea.
Pete ottaa puhtaat astiat **koneesta**.
Hän nostaa korin **telineeseen**.
Sitten Pete panee **tiskikoneeseen** uudet astiat.

Haasteellinen

5. Keskustelkaa

Mikä voi keittiössä olla vaarallista:

- a) kuuma vesi c)kuuma höyry d) voimakas pesuaine f) rikkiäiset astiat

6. Mitä Pete tekee, kun kone on valmis? - Hän tyhjentää koneen.

7. Miksi työturvallisuuteen pitää kiinnittää huomiota? - Että ei tule vahinkoja (työtapaturmia).

8. Millainen on hyvä keittiö a) ravintolassa ja b) kotona? - Siisti, kaikki on järjestyksessä.

9. Täydennä:

ymmärtää: minä ymmärrän, he ymmärtävät
minä en ymmärrä, he eivät ymmärrä

näyttää: minä näytän, he näyttävät
minä en näytä, he eivät näytä

3. oppitunti: Yllätys

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Valitse oikea vaihtoehto

milloin vain = milloin tahansa (~aina)

Tervehdys	Milloin?
Hyvää päivää!	päivällä
Hyvää iltaa!	illalla
Iltaa!	illalla
Terve!	milloin vain
Hyvää huomenta!	aamulla
Päivää!	päivällä
Moi!	milloin vain
Huomenta!	aamulla
Hyvää joulua!	jouluna
Hyvää yötä!	illalla
Hei!	milloin vain
Morjens!	milloin vain

2. Työvuorolista.

Mihin aikaan Pete menee työhön ensi viikolla?

- Hän menee työhön maanantaina kello 6.30.

Milloin Petellä on aamuvuoro?

- Maanantaina.

Milloin hänellä on päivävuoro?

- Tiistaina, keskiviikkona ja sunnuntaina.

Milloin on iltavuoro?

- Torstaina.

Onko Petellä joskus yövuoro?

- Ei ole.

3. Täydennä:

sanoa minä sanon, he sanovat
minä en sano, he eivät sano

tervehtiä minä tervehdin, he tervehtivät
minä en tervehdi, he eivät tervehdi

tavata minä tapaan, he tapaavat
minä en tapaa, he eivät tapaa

vaihtaa minä vaihdan, he vaihtavat
minä en vaihda, he eivät vaihda

Helppo

4. Lisää verbiin persoonapäätte ja lue lause.

1. Minä tulen töihin bussilla.

- Pete tulee joka aamu töihin polkupyörällä.
- Kikka ja Pete tulevat kello kuudeksi.
- Pete ja Kikka tapaavat töissä kuudelta. (*kuudelta = kello 6.00*)
- Me tapaaamme joka aamu töissä.
- Me tervehdimme toisiamme joka päivä.
- Kikka sanoo aina: "Huomenta!"
- Pete ja Jussi sanovat tavallisesti vain: "Moi!" tai "Hei!"
- Mitä sinä sanot, kun sinä tervehdit toisia?
- Me keskustelemme tavallisesti säästä.
- Mitä sinä sanot aamulla ensimmäiseksi? ensimmäiseksi = ekaksi

5. Negatiivinen verbi. Tässä kerrotaan, mitä ei tehdä.

- Minä **en** tule töihin bussilla.
- Pete **ei** tule joka aamu töihin polkupyörällä.
- Kikka ja Pete **eivät** tule kello kuudeksi.
- Pete ja Kikka **eivät** tapaa töissä kuudelta.
- Me **emme** tapaa joka aamu töissä.
- Me **emme** tervehdi toisiamme joka päivä.
- Kikka **ei** sano aina "Huomenta!"
- Pete ja Jussi **eivät** sano tavallisesti vain: "Moi!" tai "Hei!"
- Mitä sinä **et** sano, kun sinä tervehdit toisia?
- Me **emme** keskustele tavallisesti säästä.
- Mitä sinä **et** sano aamulla ensimmäiseksi?

Haasteellinen

6. Valitse sopiva vastaus.

- Missähän minun avaimet ovat? En tiedä.
- Missä Liisa on? En tiedä. / En osaa sanoa.
- Onko hän vihainen minulle? En usko.
- Onkohan hän kipeä? Voi olla.
- Kukahen voisi auttaa minua? En osaa sanoa.
- Kuka tuo uusi tyttö on? En tiedä.
- Hän näyttääkin vähän huonolta. Tosiaan.
- Voitko näyttää, miten kone toimii? Tosiaan. (= kyllä, joo)

7. Keskustele. Alla on muutamia esimerkkivastauksia.

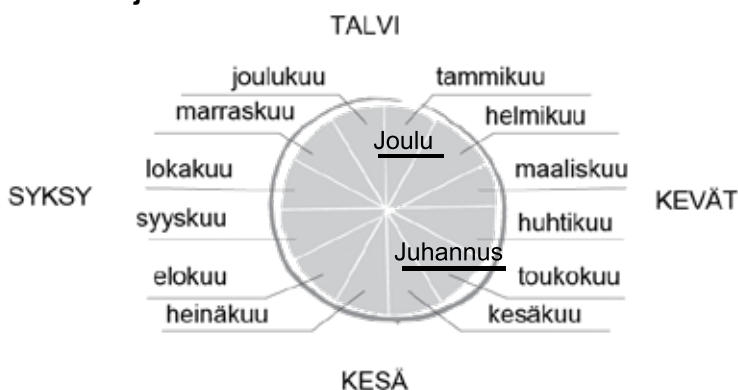
- Millainen oli Kikan ja Peten aamu? Kikka ja Pete tapasivat yllättäen työpaikalla. Pete tuli töihin polkupyörällä. Kikka aloittaa uudessa työpaikassa.
- Kerro kurssikaverille sinun aamustasi. Heräsin kello 6.30. Menin töihin kävelemällä. Sanoin työkavereille "huomenta!"
- Mitä teet, jos tulet kipeäksi? Soitan esimiehelle.
- Mitä teet, jos työkaveri tulee kipeäksi töissä? Kerron esimiehelle.
- Saako työaikana soittaa omia puheluita? Yleensä ei saa. Jos on hätä tai tulee sairaaksi, niin saa.

4. oppitunti: Mistä puhutaan?

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Vuodenajat Suomessa

2. Onko lause oikein vai väärin?

Lause	oikein / väärin
Hyvää päivää!	oikein
Hyvä iltaa!	väärin
Otaa kahvia?	väärin
Otatko kahvia?	oikein
Tämä kahvia on vahvaa.	väärin
Tämä kahvi on hirveän vahvaa.	oikein
No ilmaa on sentään kaunis.	väärin
Tuuleekohan tänään sade?	väärin
Tuleekohan huomenna kaunis ilma?	oikein
Oikeastaan ilma on hyvä	oikein
Oikea ilma on huonoa.	väärin
Aurinko paistaa pilvet lomalla.	väärin
Aurinko paistaa pilvien lomasta.	oikein
Me keskustelemme säästä.	oikein

Helppo

4. Mitä sinä teet ja miltä sinusta tuntuu? Pane lauseisiin sana minä oikeassa muodossa!

1. Tauolla **minä** otan kahvia. tauko > tauolla
2. **Minä** en ota teetä nyt.
3. **Minä** olen väsynyt.
4. **Minua** väsyttää.
5. **Minä** keskustelen säästä työkaverin kanssa.
6. **Minusta** tämä kahvi on kauhean vahvaa.
7. **Minä** luulen, että tämä on vanhaa.
8. **Minusta** tuntuu, että tämä on varmaan eilistä
9. **Minä** en usko, että tänään tulee sade.
10. **Minusta** nuo pilvet eivät ole sadepilviä.
11. **Minusta** ilma on kiva. Oikeastaan ilma on oikein hyvä.
12. Oikeastaan **minä** en pidä kahvista.

Haasteellinen

5. Kerro oma mielipide.

Mielipide: Sää Suomessa

Esimerkiksi: Minusta Suomessa on liian vähän aurinkoa. Kesälläkin on usein pilvistä ja vesisadetta. Minun mielestä Suomessa sataa liikaa. Onneksi Suomessa ei ole kovia ukkosia. Minusta ukkonen on pelottavaa. Pidän lumesta. Minusta lumisateessa on kiva kävellä. Minusta lumi on kaunista.

Mielipide: Suomen politiikka

Esimerkiksi: Minun mielestäni kaikki Suomen puolueet ovat aika samanlaisia. Vaikka kokoomus on oikeistopuolue ja SDP vasemmistopuolue, minusta ne ovat aika samanlaisia. Minusta suomalaiset poliitikot ovat liian varovaisia: on vaikea saada selvää, mitä he ajattelevat. Minä äänestän vaaleissa. Minusta se on tärkeä oikeus ja velvollisuus. Minun mielestäni Matti Vanhanen ei ole kovin hyvä pääministeri. Minusta olisi hyvä, jos hallituksessa olisivat vasemmistoliitto, SDP ja vihreät.

5. oppitunti: Voi ei, mitä tapahtui?

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Täydennä.

Kikka kuulee, että puhelin **soi**.
Kikka näkee, että kahvimuki **on** täynnä **kuumaa** kahvia.
Pete kuulee, että Kikka **huutaa**.
Pete näkee, että Kikan käsi **on** ihan **punainen**.
Kikka näkee, että Pete **tulee** auttamaan häntä.
Pete näkee, että Kikan **käteen** sattuu.

Helppo

3. Tee kehotus!

Voitteko te auttaa minua? > Auttakaa minua!

1. Voitteko tulla huomenna kello 7.30? > **Tulkaa** huomenna kello 7.30!
2. Voitte ottaa tuosta kahvia. > **Ottakaa** tuosta kahvia!
3. Voitte panna pyykit tähän. > **Pankkaa** pyykit tähän!
4. Voitteko huuhtoa liinan hyvin? > **Huuhtokaa** liina hyvin!
5. Voitteko kaataa minulle kahvia? > **Kaatakaa** minulle kahvia!
6. Voitteko laskea kylmää vettä tähän kattilaan? > **Laskekkaa** kylmää vettä tähän kattilaan!
7. Voitteko auttaa vähän Liisaa? > **Auttakaa** vähän Liisaa!
8. Voitteko olla hyvä? > **Olkaa** hyvä!

4. Tee kehotus!

Voitko sinä auttaa minua? > Auta minua!

1. Voitko tulla huomenna kello 7.30? > **Tule** huomenna kello 7.30!
2. Voit ottaa tuosta kahvia. > **Ota** tuosta kahvia!
3. Voit panna pyykit tähän. > **Pane** pyykit tähän!
4. Voitko huuhtoa rievun hyvin? > **Huuhto** riepu hyvin!
5. Voitko kaataa minulle kahvia? > **Kaada** minulle kahvia!
6. Voitko laskea kylmää vettä tähän kattilaan? > **Laske** kylmää vettä tähän kattilaan!
7. Voitko auttaa vähän Liisaa? > **Auta** vähän Liisaa!
8. Voitko olla hyvä? **Ole** hyvä!

5. Tee kehotus!

Voimmeko auttaa sinua? > Autetaan sinua!

1. (tulla) > **Tullaan** huomenna kello 7.30!
2. (ottaa) > **Otetaan** tuosta kahvia!
3. (panna) > **Pannaan** pyykit tähän!
4. (huuhtoa) > **Huuhdotaan** riepu hyvin!
5. (kaataa) > **Kaadetaan** hänelle kahvia!
6. (laskea) > **Lasketaan** kylmää vettä tähän kattilaan!
7. (auttaa) > **Autetaan** vähän Liisaa!
8. (olla) > **Ollaan** sitten siellä kello 7.30!

6. Tee negatiivinen kehotus! kieltomuoto: Älä tee!

1. (tulla) > **Älä tule** huomenna kello 9.30!
2. (ottaa) > **Älä ota** tuosta kahvia!
3. (panna) > **Älä pane** pyykkejä tähän!
4. (huuhtoa) > **Älä huuhdo** riepua huonosti!
5. (kaataa) > **Älä kaada** hänelle kahvia!
6. (laskea) > **Älä laske** kylmää vettä tähän kattilaan!
7. (auttaa) > **Älä auta** enää Liisaa!
8. (olla) > **Älä ole** sitten siellä vasta kello 9.30!

Haasteellinen

7. Harjoitus

Valitse aikamuoto. Imperfekti tulee, jos lauseessa lukee, milloin asia tapahtui.

1. Eilen töissä **tapahtui** (tapahtua) pieni onnettomuus.
2. Kahvinkeitin **on** (olla) aina vaarallinen.
3. Eilen tauolla työkaverini Kikka **kaatoi** (kaataa) kuumaa kahvia kädelleen ja **sai** (saada) lievän palovamman.
4. Onneksi hän **ei** silloin **tarvinnut** (tarvita) lääkäriä.
5. Huuhtelu viileällä vedellä **auttoi** (auttaa) tällä kertaa.
6. Yleensä Kikka on varovainen, mutta eilen tauolla puhelin **soi** (soida) samaan aikaan kun hän **kantoi** (kantaa) kahvimukia kahvinkeitin luota pöydän ääreen.
7. Onnettomuus **sattui** (sattua), kun Kikka oli vastaamassa puheluun.
8. Kikka **sanoi/kin** (sanoa + kin), että hänen ei pitäisi koskaan yrittää tehdä kahta asiaa samaan aikaan.
9. Heti kun Pete **kuuli** (kuulla) Kikan huudon, hän **meni** (mennä) katsomaan, mitä oli tapahtunut.
10. Mitä Pete **näki** (nähdä) silloin?
11. Kikka **ulvoi** (ulvoa) tuskasta ja **näytti** (näyttää) Petelle palanutta kättään.
12. Kun Pete **tajusi** (tajuta), mitä oli tapahtunut, hän **käski** (käskeä) Kikkaa panemaan palaneen kätensä viileään veteen.
13. Se **helpotti** (helpottaa) välittömästi Kikan oloa.
14. Kymmenen minuutin kuluttua käteen **ei** enää **koskenut** (koskea), **eikä** se ollut (olla) enää punainen.

6. oppitunti: Kuormapäivä

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Etsi sana, joka tarkoittaa samaa.

1. katso että koodit täsmäävät. = **tarkista** koodit
2. panna tavaroita hyllyyn = **hyllyttää** tavaroita
3. kauheasti = **hirveästi**
4. tavara = **tuote**
5. myymälä = **kauppa**
6. panna kuntoon = **järjestää, siivota, kunnostaa**
7. tulla perässä = **seurata**

Helppo

2. Lisää lauseisiin sana iso (= suuri) tai pieni.

Peten työpaikka on pieni kauppa. **Pienessä** kaupassa on **pieni** varasto. Tänään tukusta tulee **iso** kuorma. Aamulla **iso** rekka ajaa kaupan **pienelle** pihalle. Rekan **suurella** lavalla on paljon tavaroita. Siellä on monta **isoa** lavaa ja rullakkoa täynnä erilaisia tuotteita.

Kaikki tavarat eivät ole tulossa tähän **pieneen** liikkeeseen, vaan autossa on tavaroita myös moneen **suureen** markettiin.

3. Sijoita tuotteet oikeaan paikkaan. Kirjoita taulukkoon:

Mitkä ovat: kylmäkaapissa, leipäosastolla, pakastimessa, hevi-osastolla (= hedelmät + vihannekset), kosmetiikkaosastolla, lihatiskissä, kylmäaltaassa tai -hyllyssä, hyllyssä, korissa, kassalla?

tuote	sijainti = paikka myymälässä
maito	kylmäkaapissa
olut	hyllyssä tai kylmäkaapissa
makkara	lihatiskissä tai kylmäaltaassa tai -hyllyssä
vessapaperi	kosmetiikkaosastolla
tulitikut	kassalla
omenat	hevi-osastolla
luomu-tuotteet	hyllyssä
hammastahna	kosmetiikkaosastolla
vaipat	kosmetiikkaosastolla
broileri	pakastimessa tai lihatiskissä tai kylmäaltaassa tai -hyllyssä
savukkeet	kassalla
tuoremehu	kylmäkaapissa
tiivistemehu	hyllyssä
porkkanat	hevi-osastolla
kiinankaali	hevi-osastolla
juusto	kylmäkaapissa tai kylmäaltaassa tai -hyllyssä
margariini ja levitteet	kylmäkaapissa tai kylmäaltaassa tai -hyllyssä
kurkku	hevi-osastolla
parmankinkku	kylmäaltaassa tai -hyllyssä
pakattu häränfilee	pakastimessa tai kylmäaltaassa tai -hyllyssä
poronliha	Pakastimessa, kylmäaltaassa tai -hyllyssä
jauheliha	kylmäaltaassa tai -hyllyssä tai lihatiskissä
valmisruoka (eines)	Pakastimessa, kylmäaltaassa tai -hyllyssä
tuore liha	lihatiskissä
kahvi	hyllyssä

4. Valitse oikea sana (liikeverbi):

1. Aamulla pomo sanoo Petelle, että illalla pitäisi tulla töihin.
2. Pete ei halua mennä illalla töihin.

3. Kikka menee illalla elokuviin.
4. Kinossa menee uusi amerikkalainen elokuva.
5. Liisa lähtee lomalle ensi viikolla.
6. Hän menee Viroon kylpylään.
7. Pomo tulee töihin illalla.
8. Hän joutuu menemään ylitöihin.
9. Milloin hän tulee kotiin?
10. Me käymme marketissa vain yhden kerran viikossa.
11. Ensin me viemme auton parkkihalliin.
12. Parkkihallista pääsee hissillä yläkertaan, jossa on myymälä.

5. Valitse oikea sana (paikka):

1. Liisa ei halua matkustaa Lappiin kesällä.
2. Kesällä Lapissa on kauheasti hyttysiä.
3. Talvella Liisa sen sijaan lähtee mielellään Lappiin.
4. Nuoret käyvät mielellään kesällä festivaaleilla.
5. Kesätyöntekijät panevat tuotteita hyllyihin.
6. Liisa ja Pete istuvat kassalla.
7. Pomo käy päästämässä heidät tauolle.
8. Liisa käy ulkona haukkaamassa happea.
9. Milloin Kikka on kotona?
10. Milloin hän menee kaljalle?
11. Missä Kikka käy tauolla?
12. Aulasta pääsee ylös hissillä.

Haasteellinen

6. Miten kerrot työkaverille, että ammattiliittoon kannattaa liittyä?

Voit kertoa esimerkiksi: Ammattiliitto tarjoaa etuja. Saat parempaa päivärahaa, jos jäät työttömäksi. Saat myös juristin apua, jos sinulle tulee ongelmia työpaikalla. Saat erilaisia alennuksia, esimerkiksi bensasta ja vakuutuksista.

7. Mitä luottamusmies tekee? Luottamusmies on työntekijöiden tukihenkilö työpaikalla. Hän tuntee työ sopimukset ja työehtosopimukset. Hän auttaa sinua, jos sinulle tulee ongelmia työnantajan kanssa.

8. Mikä on työehtosopimus? Kuka tekee työehtosopimuksen?

Työehtosopimuksen tekevät työnantajien ja työntekijöiden liitot. Työehtosopimus tehdään ammattialakohtaisesti. Se tarkoittaa, että esimerkiksi kaupassa työskenteleville on oma TES ja siivousalalla työskenteleville oma TES.

Liitot sopivat minimisäännöt muun muassa seuraavista asioista: vähimmäispalkka, työaika, lomat, sairausajan palkka ja irtisanomisaika. Työehtosopimuksessa siis määritellään yhden ammattialan työehdot. Työnantajan on noudatettava alan työehtoja, vaikka työntekijä ei kuuluisikaan ammattiliittoon.

Oman alasi työehtosopimuksen saat työpaikkasi luottamusmieheltä tai ammattiliitostasi.

9. Miksi Suomessa pitää maksaa veroja?

Verorahoilla maksetaan yhteisiä asioita. Maksamme veroja valtiolle ja kunnalle. Valtio ja kunnat maksavat verorahoilla mm. päiväkodit, koulut, tiet, terveyskeskukset ja vanhusten hoidon.

Kun jokainen maksaa veroja, myös köyhä voi opiskella niin pitkälle kuin jaksaa ja haluaa. Emme tarvitse maksaa esimerkiksi koulumaksuja. Myös yliopistossa opiskeleminen on ilmaista.

7. oppitunti: Huonosti siivottu!

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

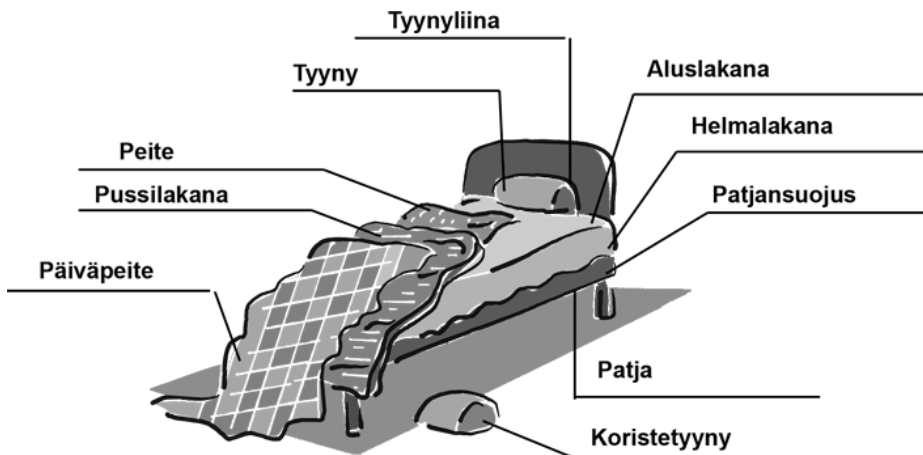
1. Mitkä kaksi sanaa tarkoittaa samaa asiaa? Yhdistä oikea numero ja kirjain!

1. vuode	=	D. sänky
2. tekstiili	=	F. kangas
3. petata	=	E. sijata
4. roskakori	=	B. roskis
5. priima	=	A. täydellinen
6. ojennus	=	C. järjestys
7. moittia	=	G. arvostella

2. Kikan ja Evelynin kahvituntitehtävä. Valitse jokaisen numeron kohdalla oikea kirjain!

1. Dakar on	a) Afrikassa
2. Helsinki on	a) meren rannalla
3. Suomi on	b) maa
4. Suomessa on	a) presidentti
5. Helsingissä on paljon	c) vettä
6. Helsinki on	a) pääkaupunki
7. Suomenlinna on	b) saari
8. Kiasma on	a) taidemuseo
9. Helsingissä on	c) ooppera
10. Suomessa sää on	a) usein melko viileä

3. Täydennä kuvaan sanat oikeille paikoille!

helppo

4. Täydennä. Pane verbit presens-muotoon (nyt-muoto)

He **tuulettavat** huoneen ja **ottavat** käytetyt vuodevaatteet pois sängyistä. Sitten he **panevat** yhdessä likaiset tekstiilit pesulasäkkeihin ja **tyhjentävät** roskikset, **siivoavat** tasoilta ja lattialta roskat ja **pyyhkivät** ikkunat ja kaikki pinnat.

He **puhdistavat** kylpyhuoneen tarkasti. Kaikki altaat **hohtavat** valkoisina siivouksen jälkeen, eikä suihkuverho **repsota**. Saippuat ja juomalasit he **asettavat** tarkasti paikoilleen. Sitten he **tuovat** huoneeseen sisään puhtaat tekstiilit. He **sijaavat** vuoteet ja **ripustavat** kylpyhuoneeseen puhtaat pyyhkeet. He **täyttävät** Minibaarin ja **panevat** hotellin esitteet ojennukseen. He asettelevat verhot kauniisti ja panevat tyynyille karamellin. Kaikki **on** ihan tip top, kun he **sulkevat** oven.

5. Täydennä. Mikä pieni sana tulee aukkoon?

1. Evelyn näkee, **että** tasolla on pölyä.
2. Kikka kuuli, **että** palveluvastaava oli huomauttaanut Evelynille huonosta työstä.
3. Evelyn kertoi, **että** hän oli tullut surulliseksi.
4. Esimies oli moittinut, **että** huone oli ollut huonosti siivottu.
5. Kikka sanoi, **että** hän oli pahoillaan.
6. Evelyn epäili, **että** esimies ei pidä hänestä.
7. Ihmiset ajattelevat usein, **että** vieras ihminen on jotenkin erilainen.
8. Evelyn pelkää, **että** hänet sanotaan nyt irti.
9. Kikka tietää, **että** potkut voi saada, jos työn laatu on huono.
10. Kikka kuitenkin luulee, **että** Evelyn voi näyttää, **että** hän on huolellinen ja ahkera työntekijä.
11. Evelyn ymmärtää, **että** nyt täytyy skarparta.

Haasteellinen

6. Mihin Kikan kertomus perustuu?

Kikan kertomus perustuu siihen, mitä tapahtui hänen edellisessä työpaikassa.

7. Mitä mieltä sinä olet: miksi esimies kiinnitti huomiota Evelyniin?

Ehkä esimies kiinnitti huomiota Evelyniin, koska Evelyn oli ulkomaalainen.

8. oppitunti: Teillä ja meillä

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Täydennä keskustelu:

- Minä **en** ymmärrä, miksi aina sanotaan, että Suomi **on** siisti maa.
Kadut **ovat** yhtä likaisia kuin jossakin etelässä.
- Eivätkä **ole**.
- Katso nyt. Kadulla on roskia. Torilla on ruoantähteitä, ja lokit ja varikset **syövät** niitä. Ihmiset heittävät tupakan tumppeja **maahan** ja vielä sylkevät kadulle. Se ei ole kovin siistiä. Vai onko?
- No ei. Mutta myös ulkomaalaiset **sotkevat**.
- Ehkä, mutta eivät suomalaiset ole Pekkaa pahempia.

Helppo:

2. Valitse oikea monikkomuoto:

1. Korissa on mätää omenoita.
2. Katso, pöydän alla on roskia.
3. Joko vaihdoit tuohon sänkyyn puhtaat lakanat?
4. Kaikki siivousvälineet säilytetään tässä komerossa.
5. Wc-tiloissa sekä kylpyhuoneessa voi käyttää happamia pesuaineita.
6. Muista aina lukea tarkasti pesuaineen käyttöohjeet!
7. Luetko sinä usein suomenkielisiä kirjoja?
8. Voitko tehdä joskus ylitöitä?
9. Jos teet ylitöitä, saat niistä erikseen palkkaa.
10. Päivä on pulkassa! Se tarkoittaa, että tämän päivän työt on tehty loppuun.

3. Kirjoita ja sano ääneen, mitä Liisa, Kikka ja Ali vastaavat. Huomaa: tässä on monia vaihtoehtoja. Ei ole vain yhtä oikeaa vastausta. Keksi yksi sopiva vastaus!

Alla on esimerkit, mitä Liisa, Kikka ja Ali vastaavat.

A.

Vastaava: Kuule, tämä lattia ei ole kelpaa. Tämä ei ole siisti.

Liisa:

En saa sitä puhtaaksi ilman konetta. Otanko sen koneella?

B.

Vastaava: Hei, tämä koko erä on huono. Ota pois kaikki huonot salaatit.

Kikka:

Oho. Tämä koko laatikko näyttää huonolta. Pitäisikö se palauttaa?

C.

Vastaava: Hei sinä! Makeishyllyjen alla on paljon pölyä. Etkö sinä siivonnut sieltä?

Ali:

Otin vain käytävän niin kuin oli puhe, mutta käyn pyyhkimässä vielä hyllyjen alta.

4. Oma-aloitteinen on tärkeä sana työssä. Harjoittele sen käyttöä! Kirjoita tyhjiin kohtiin sana oma-aloitteinen oikeassa muodossa!

Suomessa esimies odottaa, että työntekijä on **oma-aloitteinen**. **Oma-aloitteisella** työntekijällä on aina tekemistä; hän ei jää odottamaan käskyjä, vaan kysyy itse, mitä voi tehdä. Jos huomaat, että hyllyn alle jäi roskia, voit siivota sieltä **oma-aloitteisesti**. Esimiehen ei tarvitse vahtia **oma-aloitteisen** työntekijän työntekoa. **Oma-aloitteiset** työntekijät voivat jakaa keskenään töitä.

9. oppitunti: Asiakaspalautus

Harjoitusten ratkaisut:

Ihan helppo

1. Kauppasanoja – mitä nämä sanat tarkoittavat? Keskustelkaa ryhmässä, tai katso sanakirjasta.

ostoskeskus (ostoskeskuksen, ostoskeskusta) = Esim. Itäkeskus Helsingissä. Iso rakennus, jossa on monia kauppoja ja muita liikkeitä.

reissu = matka

ostokärry = kärry, johon asiakas kerää ostokset kaupassa

vaaka (vaa'an, vaakaa, vaa'alla) = vaa'alla punnitaan esimerkiksi hedelmät kaupassa

kassa = kone, joka laskee ostosten hinnan kaupassa. Myös se henkilö, joka käyttää kassakonetta

lukija = Viivakoodin lukija on kone, joka lukee ostoksen viivakoodin ja antaa ostoksen hinnan. Kortinlukija on kone, johon pankki- tai luottokortti laitetaan kaupassa. Bussissa kortinlukijaan laitetaan matkakortti.

tunnusluku (tunnusluvun, tunnuslukua) = esimerkiksi pankkikortin tai luottokortin käyttämiseen tarvittava numerosarja

kuitti (kuiitin, kuittia) = tosite, paperi, josta ostaja näkee, paljonko ostokset maksoivat

2. Kerro kauppareissusta, käytä tehtävän 1 sanoja.

Esimerkiksi:

Viime perjantaina menin ostoskeskukseen. Ostoskeskus on kotini lähellä. Keräsin ostokärryyn leipää, maitoa, juustoa ja hedelmiä.

Punnitsin hedelmät vaa'alla. Kassalla huomasin, että olin punninnut hedelmät väärällä vaa'alla: olin ostanut omenoita, mutta painanut appelsiinien nappia vaa'assa. Kävin punnitsemassa omenat uudestaan.

Kassalla maksoin pankkikortilla. Panin kortin lukijaan ja näppäilin tunnusluvun. Otan aina kuitin kaupasta, että voin tarkistaa hinnat. Sitten menin bussilla kotiin.

Helppo

3. Täydennä ja valitse:

1. Nykyään minun elämässä on paljon erilaisia numeroita.
2. Minun on opeteltava monta numeroa ulkoa: pankkikortin numero on tärkeä, mutta tärkeämpi numero on henkilötunnus.
3. Kaupassa jokaisella tuotteella on oma koodi.
4. Tuotekoodit luetaan onneksi skannerilla, eikä niitä tarvitse muistaa.
5. Mutta omat tärkeät tunnusluvut täytyy osata ulkoa.

4. Sano kohteliaasti!

1. Tule tänne! > Tulisitko tänne!
2. Imuroi nämä lattiat! > Imuroisitko nämä lattiat!
3. Kastele kukat! > Kastelisitko kukat!
4. Vie kirjeet postiin! > Veisitkö kirjeet postiin!
5. Laske kassa! > Laskisitko kassan!
6. Viekää rullakot takaisin! > Veisittekö rullakot takaisin!
7. Saanko jo lähteä? > Saisinko jo lähteä?
8. Voinko tehdä tämän huomenna loppuun? > Voisinko tehdä tämän huomenna loppuun?

5. Kirjoita verbin oikea muoto:

1. Käyn tervehtimässä tättä.
2. Omalla autolla pääsen liikkumaan vapaasti.
3. Kävisitkö hakemassa uuden käsipyyhepakkauksen?
4. Pääsetkö tulemaan aamuvuoroon?
5. Käymme allekirjoittamassa työsopimuksen.
6. Ammattiliiton jäsenenä pääsemme vaikuttamaan yhteisiin alamme asioihin.
7. Käykää täyttämässä hyllyt!
8. Matkakortilla pääset kulkemaan kaikilla liikennevälineillä: bussilla, paikallisjunalla ja metrolla.

10. oppitunti: Asiakaspalautus

Helppo

1. Lihavoidut sanat eivät sovi lauseeseen.

1. Pete jää/rupeaa/**osaa** miettimään.
2. Hän kirjoittaa /tekee/ **ostaa** työpaikkahakemuksen.
3. CV pitää myös laatia/ tehdä/ **hankkia**.
4. Pete googlaa /hakee/ **panee** netistä sanan "CV"
5. Sitten hän aikoo sanoa/**puhua** itsensä irti nykyisestä työpaikasta.
6. Hänen täytyy/kannattaa/ **menee** kuitenkin olla varovainen.
7. Hän voi joutua/**mennä** karenssiin, jos jää/**tulee** työttömäksi.
8. Siellä on/tulee/ **ilmoittaa** varastonhoitajan paikka auki.
9. Kysyisin/kertoisin/**kannattaisin** avoimesta varastonhoitajan paikasta.
10. Laita/Pane/**Anna** hakemus tulemaan
11. Hakemukseen tulee/tarvitaan/**kulkee** kaksi tärkeää asiakirjaa.
12. Ne täytyy kirjoittaa/**ostaa**/laatia itse.
13. Netissä löytyy/on/**lainaa** kyllä malleja hakemusta ja CV:tä varten.
14. Sitten pitää/**joutuu**/saa odottaa vastausta pari viikkoa.

2. Tee virkkeitä!

Pete ja Kikka käyvät palauttamassa rullakot.
Evelyn vaihtaa puhtaat pyyheliinat kylpyhuoneeseen.
Liisa vaikuttaa hieman väsyneeltä.
Minä kysyn neuvoa, miten tiskikone käynnistetään.
Kikka pääsi opiskelemaan yliopistoon.
Te pääsette ajamaan trukkia.
Kikka ja Pete haluaisivat muuttaa Vaasaan.
Me opimme koko ajan lisää suomea.

LUKU 3

Mitä on hyvä tietää työstä Suomessa?

Seuraavassa kerrotaan Suomen tavoista ja kulttuurista. Muista kuitenkin, että kaikki suomalaiset eivät toimi samalla tavalla. Eivätkä kaikki suomalaiset työpaikat ole samanlaisia.

Tämä teksti perustuu Erilaisuus sallittu -kirjaan. Voit lukea kirjaa verkossa, ja tehdä tehtäviä:

<http://www.tyoelamanverkko-opisto.fi/petmo/>

Tasa-arvo

Suomessa tasa-arvo on hyvin tärkeää. Naiset ja miehet ovat saman arvoisia työssä. Monet johtajat ja esimiehet ovat naisia.

Suomen laki kieltää kaiken syrjinnän työpaikalla. Kaikkia pitää kohdella työssä samalla tavalla.

Tasa-arvo työpaikalla näkyy esimerkiksi näin:

- Yleensä työntekijät ja esimiehet sinuttelevat toisiaan. Jos esimies sanoo sinulle ”sinä”, sinä voit myös sanoa esimiehelle ”sinä”.
- Esimies kysyy työntekijän mielipidettä. Jos esimies kysyy sinulta, sano, mitä mieltä sinä olet.
- Työntekijä saa olla esimiehen kanssa eri mieltä.
- Esimies sanoo työntekijälle vain pääasiat, mitä pitää tehdä. Hän odottaa, että työntekijä päättää itse yksityiskohdat.
- Työntekijät suunnittelevat usein itse, miten ja missä järjestyksessä tekevät työnsä.

Oma-aloitteisuus

Työpaikalla tärkeitä asioita ovat tasa-arvon lisäksi oma-aloitteisuus ja tiimityö. Oma-aloitteisuus tarkoittaa sitä, että kun huomaat jotain mitä pitäisi tehdä, teet sen. Vaikka esimies ei ole käskennyt, sinä voit tehdä sen. Jos saat idean, miten työn voisi tehdä paremmin, voit kertoa sen esimiehelle.

Kun saat yhden työn valmiiksi, älä jää odottamaan. Aloita uusi työ itse. Jos et tiedä, mitä voit tehdä, kysy.

Esimies voi sanoa sinulle esimerkiksi: siivoa tämä huone. Sinun tehtävä on silloin päättää, mitä pitää tehdä. Esimies ei sano kaikkea erikseen. Kun olet tehnyt työn valmiiksi, sano se esimiehelle.

Tiimityö

Suomessa tehdään usein tiimityötä. Se tarkoittaa, että työntekijät ovat ryhmä, joka suunnittelee itse työnsä. Tiimi sopii yhdessä, miten työt jaetaan ja mitä välineitä käytetään.

Tiimityössä ei aina ole esimiestä lainkaan. Tiimi päättää silloin yhdessä asioista.

Luotettavuus ja tarkat aikataulut

Luotettavuus on tärkeää: teet sen, mikä on sovittu. Esimerkiksi jos päätätte tiimin kokouksessa, että sinä teet jonkin työn, kukaan ei káske sinua uudestaan. Jos et ole varma, mitä sovitte, kysy!

Aikataulut ovat hyvin tarkkoja. Töihin on tultava täsmällisesti sovittuna kellon aikana. Kello kahdeksan tarkoittaa tasan kello kahdeksan, eikä esimerkiksi kymmenen yli kahdeksan.

Jos myöhästyit sovittusta tapaamisesta yli kymmenen minuuttia, ilmoita. Sananlasku sanoo: Aika on rahaa. Jos toinen joutuu odottamaan sinua, sen on kuin varastaisit hänen aikaa.

Suoruus

Suomessa puhutaan yleensä suoraan ja lyhyesti. Jos et ymmärrä työohjetta, sano suoraan: "En ymmärtänyt, sanotko uudestaan." Jos sinulle annetaan liian vähän aikaa työhön, sinä voit sanoa sen.

Suomessa pyydetään asioita suoraan. Jos haluat jotain, sinun pitää sanoa se suoraan, muuten suomalainen ei ehkä ymmärrä.

Suomessa käytetään vähän sanoja "ole hyvä", "kiitos" tai "anteeksi". Älä loukkaannu, jos muut eivät niitä käytä. Mutta voit käyttää niitä itse. Se on kuitenkin kohteliasta.

Myös oma mielipide sanotaan suoraan. Suomalainen saattaa sanoa sinulle työpaikalla: "Ei sitä noin tehdä. Tämä pitää tehdä näin." Tämä on yleinen tapa. Myös sinä saat sanoa oman mielipiteesi.

Monet suomalaiset puhuvat töissä vain työasioista. He eivät kysy esimerkiksi perheen kuulumisia. Se ei tarkoita, että he eivät pidä sinusta.

Hiljaisuus ja yksinäisyys

Monet suomalaiset tykkäävät olla hiljaa. Ihmiset ovat yleensä aika hiljaa junassa ja bussissa. Äänekäs puhe häiritsee.

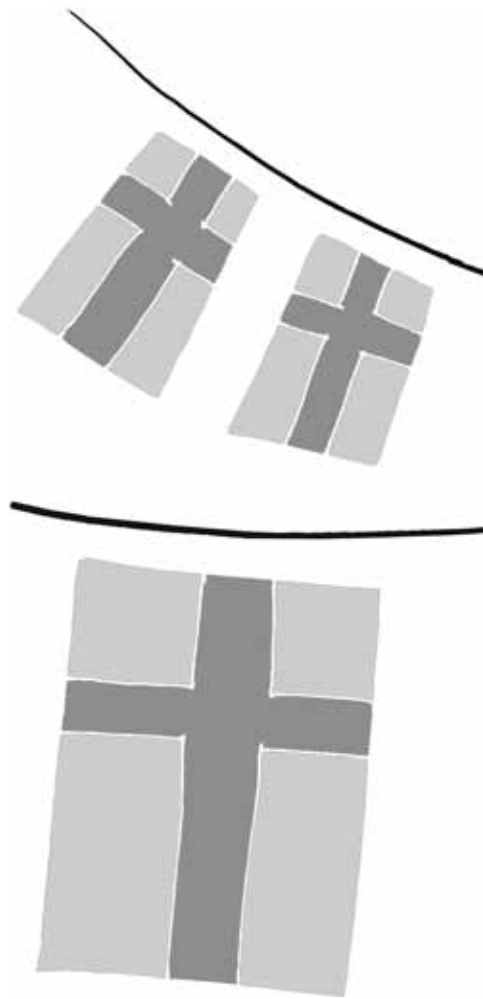
Älä puhu kännykkään kovalla äänellä bussissa tai muualla ihmisten keskellä. Moni suomalainen inhoaa kovaa kännykkään puhumista. Äänekäs puhe ärsyttää.

Suomessa voit olla hiljaa esimerkiksi kahvipöydässä. On ihan tavallista, että ollaan yhdessä, mutta koko ajan ei puhuta. Tietysti Suomessa on puheliaitakin ihmisiä, mutta hiljaisuus on tavallista. Älä siis loukkaannu, jos suomalainen työkaveri on paljon hiljaa. Se ei tarkoita, että hän ei pidä sinusta.

Monet suomalaiset ovat mielellään yksin. Moni käy mielellään yksin lenkillä ja rentoutuu lomalla luonnon keskellä yksin ja hiljaa.

Tervehtiminen ja puhuttelu

Suomessa tervehditään lyhyesti. Töissä sanotaan vain "Hei" tai "Huomenta". Työkavereita tai esimiestä ei kätellä joka päivä. Yleensä ei kysytä paljon kuulumisia eikä perheen asioita.

Suomessa ei käytetä usein nimeä, kun tervehditään. Suomessa sanotaan muutenkin harvoin toisten nimiä puhuessa.

Välimatka ja koskettaminen

Suomessa ihmiset pysyvät mielellään aika kaukana toisistaan. Kun ojennat käsivarren suoraksi, saat sen matkan, jonka päässä suomalainen yleensä haluaa olla, kun puhuu vieraan ihmisen kanssa.

Suomalaiset koskettavat toisiaan harvoin. Suomessa ei ole yleistä antaa poskisuudelmia. Käsi kädessä kävelevät yleensä vain lapset ja pariskunnat. Hyvät ystävät voivat halata toisiaan. Myös nainen ja mies voivat halata, jos ovat hyviä ystäviä.

Katse, eleet ja ilmeet

Kun kuuntelet tai puhut, katso toista silmiin. Sinun ei tietysti tarvitse tuijottaa koko ajan. Mutta olet epäkohtelias, jos et katso lainkaan silmiin. Suomessa myös naiset katsovat vieraita miehiä silmiin. Se ei tarkoita mitään erityistä.

Suomalaiset käyttävät vain vähän eleitä ja ilmeitä. Suomalainen kuuntelee hiljaa. Se, ettei hän ehkä nyökkää tai kysy paljon, ei tarkoita, ettei hän kuuntele. Kun suomalainen puhuu, hän ei yleensä käytä kovin paljon käsiä eikä voimakkaita ilmeitä.

Suomessa ei yleensä näytetä tunteita julkisilla paikoilla. Täällä näet harvoin kovaa nauravia tai itkeviä ihmisiä kaduilla.

Vuorot ovat tärkeitä

Suomessa vuorot ovat tärkeitä. Jokainen saa puhua omalla vuorolla loppuun. Ei ole hyvä keskeyttää toista. Myös kaupassa tai muussa jonossa on odotettava omaa vuoroa.

Sallittuja ja kiellettyjä puheenaiheita

Suomessa puhutaan töissä monenlaisista asioista. Säästä ja lomista puhutaan paljon. Muita tavallisia aiheita ovat televisio-ohjelmat, oman kaupungin uutiset ja iltapäivälehtien julkkisjutut. Etenkin naiset puhuvat myös lapsista ja perheestä.

On myös asioita, joista ei yleensä ole sopivaa puhua. Suomessa ei ole sopivaa kysyä, paljonko joku saa palkkaa. Jos epäilet, että saat liian vähän palkkaa, puhu luottamusmiehen kanssa.

Uskonto on Suomessa yksityisasia. Siitä ei yleensä puhuta työssä, eikä muutenkaan muuten kuin ystävien kanssa.

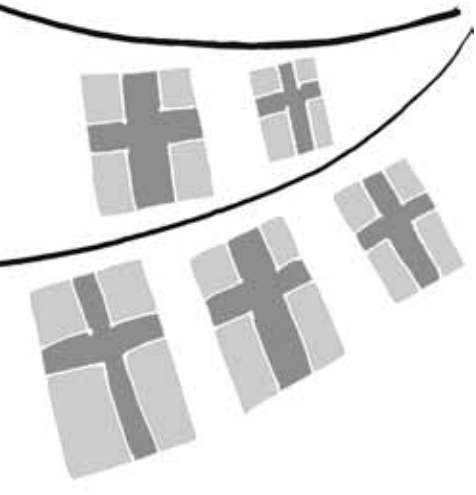
Politiikasta voidaan puhua työpaikalla vain yleisellä tasolla. Kun vaalit ovat tulossa, voidaan puhua esimerkiksi siitä, mitä eri ehdokkaat lupaavat. Mutta suomalaiset eivät puhu siitä, ketä he itse äänestävät.

Naiselta ei ole sopivaa kysyä, miksi hänellä ei ole lapsia, tai aikooko hän hankkia lapsia.

Tehtäviä

1. Onko lause oikein vai väärin:

- a. Esimies on aina mies.
- b. Suomessa yleensä sinutellaan kaikkia työpaikalla.
- c. Oma-aloitteisuus tarkoittaa sitä, että sinä odotat esimiehen käskyä ennen kuin aloitat työn.
- d. Jos työ alkaa kahdeksalta, työntekijän on oltava valmis aloittamaan työ viimeistään kello puoli yhdeksän.

- e. Jos suomalainen työkaveri ei tervehdi sinua, se johtuu siitä, että hän on rasisti.
- f. Monet suomalaiset ovat hiljaisia.
- g. Työpaikoilla puhutaan yleensä mielellään uskonnosta.

2. Mitä tiimityö tarkoittaa?

3. Miksi ei ole hyvä puhua kovalla äänellä kännykkään bussissa?

4. Mistä asioista töissä on sopivaa puhua?

5. Voiko Suomessa nainen katsoa vierasta miestä silmiin?

Vastaukset löydät luvun lopussa olevasta vastausliitteestä.

Työlaki – työehtosopimus – työsopimus

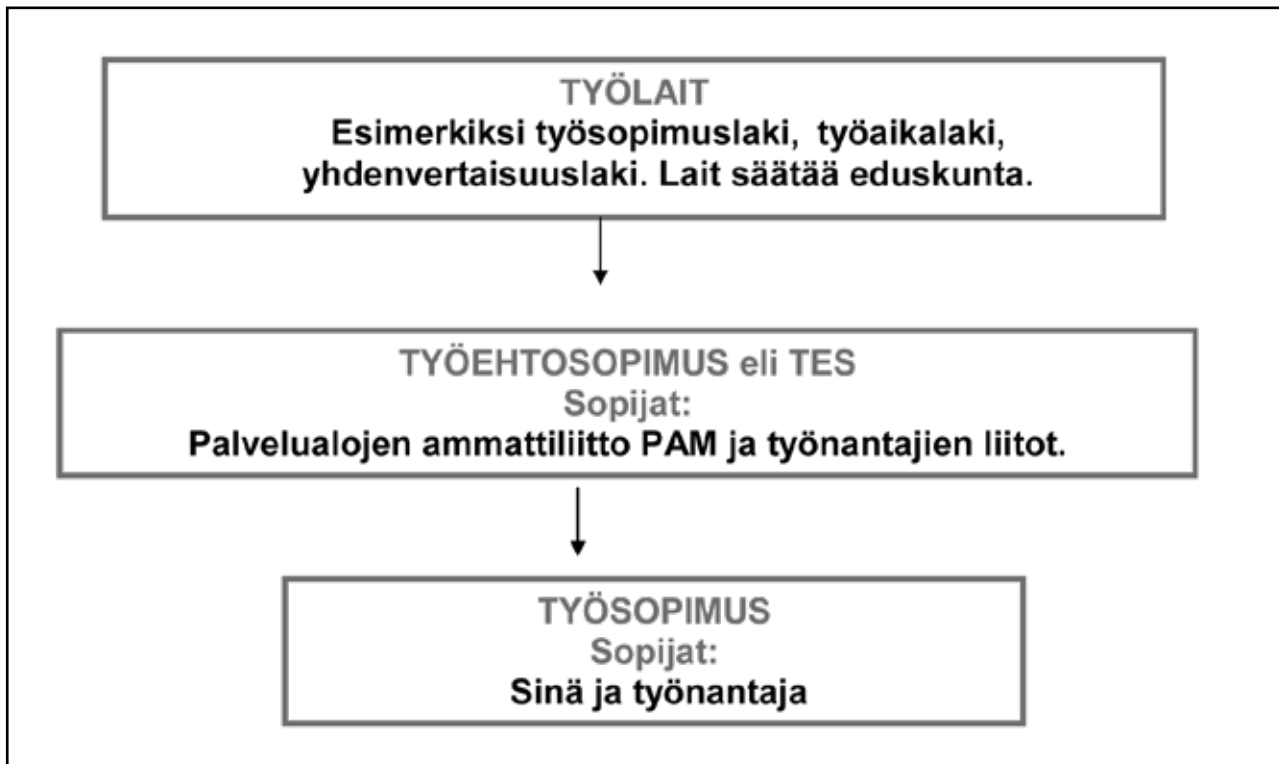
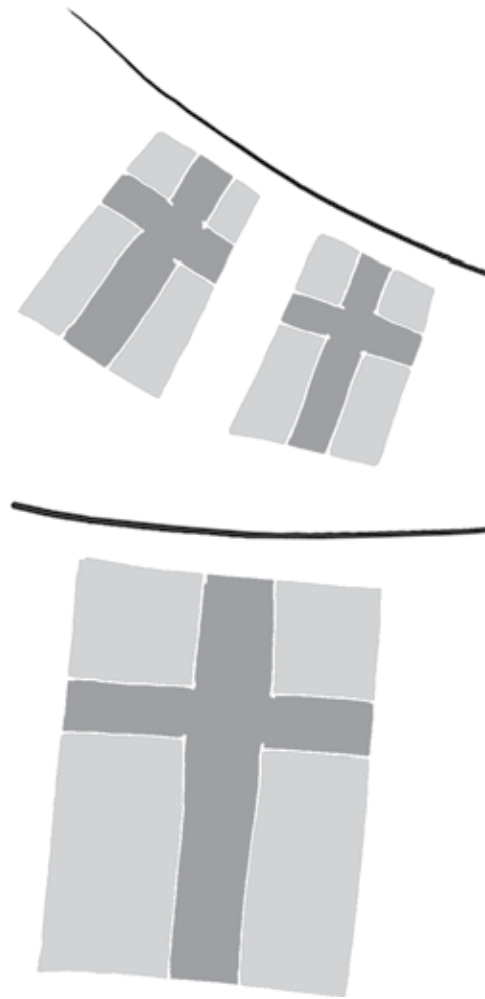
Työlait

Työn tekemistä Suomessa määrää monet lait. Esimerkiksi työsopimuslaki, työaikalaki ja yhdenvertaisuuslaki. Laki määrää, millainen työehtosopimus voi olla. Työehtosopimus määrää, millainen työsopimus pitää olla.

Työehtosopimus eli TES

Työehtosopimuksen tekevät työnantajien ja työntekijöiden liitot. Työehtosopimus tehdään ammattialakohtaisesti. Se tarkoittaa, että esimerkiksi kaupassa työskenteleville on oma TES, siivousalalla työskenteleville oma TES ja hotelli- ja ravintola-alan työntekijöille oma TES.

Liitot sopivat minimisäännöt muun muassa seuraavista asioista: vähimmäispalkka, työaika, lomat, sairausajan palkka ja irtisanomisaika. Työehtosopimuksessa siis määritellään yhden ammattialan työehdot.

Työnantajan on noudatettava alan työehtoja, vaikka työntekijä ei kuuluisikaan ammattiliittoon.

Oman alasi työehtosopimuksen saat työpaikkasi luottamusmieheltä tai ammattiliitostasi.

Eri alojen työehtosopimukset löytyvät myös Internetistä. Palvelualueiden työehtosopimukset löydät www.pam.fi

Työsopimus on sinun ja työnantajan välinen sopimus

Kun työnantaja on päättänyt ottaa työntekijän töihin, hän tekee työntekijän kanssa työnsopimuksen. Työsopimus on hyvä tehdä kirjallisesti. On turvallista, kun tiedät varmasti, mistä on sovittu. Katso työnsopimusmalli tämän kirjan lopusta Materiaalit-luvusta.

Työsopimusta tehdään kaksi kappaletta, toisen saa työntekijä ja toisen työnantaja. Kun teet työnantajan kanssa työnsopimuksen, sinulla on työsuhte. Työsopimuksessa sanotaan, mitä työtä teet.

Työsopimuksessa sovitaan, mitä sinä saat työstä: palkka ja muut edut. Niiden on oltava vähintään yhtä hyviä kuin työehtosopimuksessa sanotaan. Työnantaja ei saa maksaa vähemmän palkkaa kuin työehtosopimus määrää. Työnantaja saa kuitenkin maksaa enemmän palkkaa kuin työehtosopimuksessa.

Työnantajalla on oikeus valvoa, että teet työn niin kuin hän määrää.

Työsopimuksessa pitäisi olla ainakin seuraavat asia

- työnantajan nimi ja osoite
- työntekijän nimi ja osoite
- milloin työ alkaa
- onko työsuhte voimassa toistaiseksi vai määräajan
- mitä työntekijä tekee eli työtehtävät
- työaika päivässä, viikossa tai kuukaudessa
- palkan suuruus ja palkanmaksupäivä, mahdolliset luontaisedut eli mitä muuta saat työnantajalta
- mitä työehtosopimusta sovelletaan
- päiväys ja työntekijän ja työnantajan allekirjoitukset.

Toistaiseksi tai määräajaksi

Työsopimus voidaan tehdä toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräajaksi. Toistaiseksi voimassa oleva sopimus tarkoittaa, että sinulla on vakituinen työpaikka. Työ jatkuu niin kauan kunnes sinä sanot itsesi irti tai työnantaja sanoo sinut irti. Vakituinen työpaikka tarkoittaa samaa kuin pysyvä työpaikka.

Työnantaja voi sanoa sinut irti vain perusteltujen syiden takia.

Jos työnsopimus tehdään määräajaksi, siihen on laitettava syy, miksi se on määräaikainen. Siihen pitää myös kirjoittaa, milloin työ päättyy.

Koeaika

Työsopimuksessa sovitaan usein koeaika. Koeaikana sinä katsot, onko työ sinulle sopiva ja työnantaja katsoo, oletko sinä työhön sopi-

va. Koeaikana sinä voit purkaa tai työnantaja voi purkaa työsopimuksen ilmoittamatta syytä. Koeaika on yleensä 4 kuukautta.

Irtisanominen

Työnantaja voi sanoa sinut irti vain työsopimuslaissa sanottujen syiden takia. Näitä syitä ovat esimerkiksi ”tuotannolliset ja taloudelliset syyt”. Tämä tarkoittaa sitä, että työnantajalla menee niin huonosti, että hänellä ei ole enää rahaa maksaa palkkaa.

Muu irtisanomisen syy voi olla esimerkiksi, että olet jättänyt jatkuvasti työt tekemättä, olet tehnyt monia pahoja virheitä, myöhästytt jatkuvasti tai muuten rikot työsopimusta ja sinua on aiemmin huomautettu asiasta.

Sinä voit sanoa itsesi irti sillä tavalla kuin työsopimuksessa sovitaan. Yleensä työntekijä voi sanoa itsensä irti 14 päivän irtisanomisajalla. Irtisanomispäivän jälkeen Sinun pitää silloin tehdä töitä vielä 14 työpäivää. Sinun ei tarvitse ilmoittaa syytä, miksi päätät työsuhteen.

Työntekijän irtisanomisaika ja työnantajan irtisanomisaika ovat eripituisia. Tarkat ajat löytyvät alan TESista.

Työaika

Työajat on tarkkaan määritelty työehtosopimuksissa. palvelualoilla työaika on yleensä keskimäärin 7,5 tuntia päivässä tai noin 37 tuntia viikossa.

Jos työaika on alle 37 tuntia viikossa, työ on osa-aikainen työ.

Työajoista on usein sovittu tarkemmin työpaikalla. Työpaikan ilmoitustaululla on työvuorolistat, joissa on työntekijöiden työvuorot ja vuorojen alkamisaika ja päättymisaika.

Monilla työpaikoilla tehdään vuorotyötä. Tällöin osa työntekijöistä on töissä päivällä, osa illalla tai jopa yöllä.

Työntekijälle on aina annettava edes yksi lepopäivä viikossa. Jokaisella on oikeus saada vähintään 35 tunnin pituinen yhtäjaksoinen lepoaika viikossa.

Lepoajat eli tauot

Eri ammattialoilla tauot ja lepoajat ovat eripituisia. Työehtosopimuksessa on sanottu, kuinka tauot voidaan pitää. Myös työpaikalla voidaan sopia, miten taukoja pidetään.

Ylityö

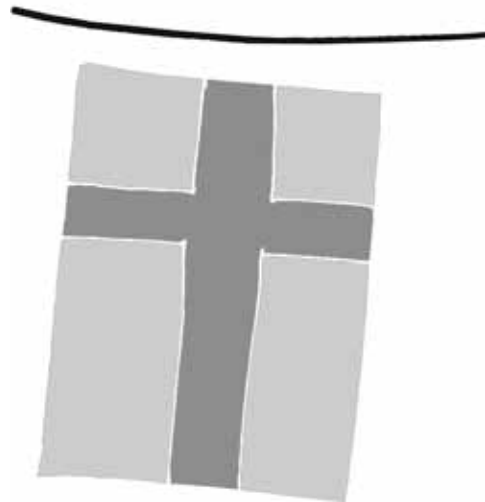
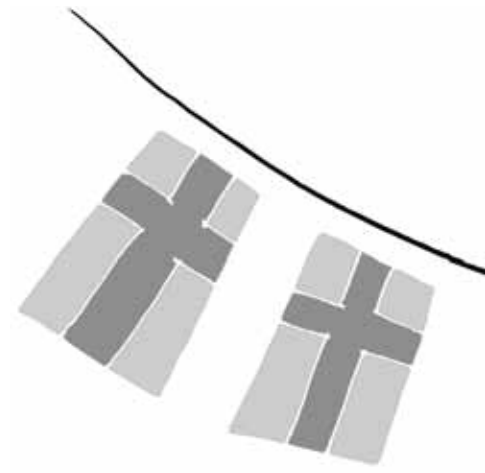
Joskus työnantaja voi pyytää työntekijää tekemään ylitöitä. Se on työtä, joka menee säännöllisen työajan yli. Ylitöistä maksetaan parempi palkka. Voit myös saada korvauksen vapaana. Sinulla on oikeus sanoa Ei, jos et halua tehdä ylitöitä.

Lomat ja vapaat

Kun olet työssä, ansaitset vuosilomaa. Lomapäiviä kertyy, jos olet työssä kuukauden aikana vähintään 14 työpäivänä, tai teet työtä kuukaudessa 35 tuntia. Työpäivän pituudella ei ole merkitystä. Saat lomaa, vaikka olisit osa-aikaisessa työssä.

Kun olet ollut työssä alle vuoden, lomaa kertyy 2 päivää kuukaudessa. Kun olet ollut yli vuoden samassa työpaikassa, lomapäiviä kertyy 2,5 päivää kuukaudessa.

Yleensä lomaa pidetään kesällä noin kuukausi ja talvella noin viikko. Lomapäiviksi lasketaan kuusi päivää viikossa: viisi arkipäivää ja lauantai.

Työntekijä saa vuosiloman ajalta palkkaa. Se maksetaan ennen loman alkamista.

Työntekijä saa myös lomarahaa, joka on puolet lomapalkasta. Se maksetaan joko ennen tai jälkeen loman.

Työehtosopimuksessa on luettelo niistä juhlapäivistä, jotka ovat vapaapäiviä.

Lomiin ja lomarahoihin liittyvät säännöt ovat työehtosopimuksessa.

Jos sairastut

Työntekijän on ilmoitettava sairastumisesta heti työnantajalle tai esimiehelle ja mentävä lääkäriin. Lääkärin kirjoittama sairauslomatoimisto on toimitettava työnantajalle.

Työnantaja maksaa työntekijälle sairausajan palkkaa. Työsuhteesi pituudesta riippuu kuinka kauan työnantaja palkkaa maksaa. Jos sairausaika on pitkä, työntekijä saa sairauspäivärahaa Kelasta. Lyhyt sairausloma ei vähennä vuosilomaa.

Voit tarkistaa joko työehtosopimuksesta tai työehtosopimuksesta, miten sinun työpaikallasi toimitaan. Voit myös kysyä asiaa esimiehelläsi tai luottamusmieheltä. Heiltä voit kysyä myös, mitä tehdään, jos lapsesi sairastuu.

Alle 10-vuotiasta sairasta lasta saa äiti tai isä jäädä hoitamaan 1 – 3 päiväksi. Yleensä näistä päivistä saa palkan. Poissaolosta on heti ilmoitettava työnantajalle tai esimiehelle.

Voit lukea lisää osoitteesta www.infopankki.fi. Siellä on tietoa mm. työehdoista monilla eri kielillä.

Miksi ammattiliittoon?

Ammattiliitto PAM on työelämän asiantuntija. Sen tavoite on parantaa jäsentensä toimeentuloa, työttömyysturvaa ja elämän laatua. Liitto neuvottelee alakohtaiset työehtosopimukset eli TESit

Kun olet ammattiosaston jäsen, voit vaikuttaa yhteisiin asioihin. Ammattiosaston kautta kuulut ammattiliittoon.

Yhteistyössä jäsentensä kanssa liitto haluaa rakentaa Suomesta tasa-arvoisen ja monikulttuurisen hyvinvointiyhteiskunnan.

Käytä jäsenpalvelut hyväksesi

Kun liityt ammattiliiton jäseneksi, saat jäsenkortin sekä palveluoppaan. Niissä kerrotaan jäsenille kuuluvat edut.

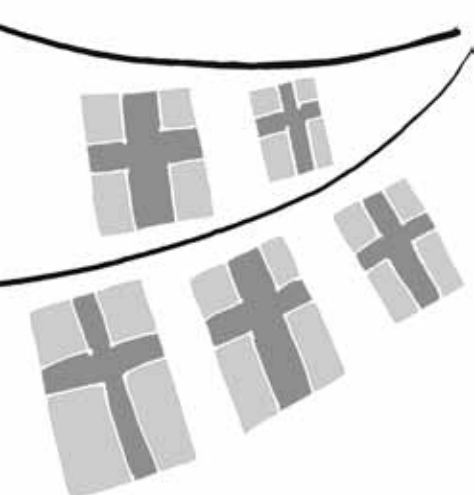
Voit käyttää monien asiantuntijoiden palveluja, kun tarvitset apua työsuhteeseen liittyvissä asioissa.

Jos sinulle tulee kysymyksiä esimerkiksi palkoista, työajoista, tai lomista, saat liitolta maksutta neuvoja ja apua. Liitto järjestää myös koulutusta näistä asioista. Lähin asiantuntija on työpaikalle valittu luottamusmies. Jos työpaikallasi ei ole luottamusmiestä voit ottaa yhteyttä liiton aluetoimistoon. Tai voit soittaa neuvontanumeroihin, jotka päivystävät jokainen arkipäivä.

Kun sinulla on jäsentunnus, pääset käyttämään PAMin jäsenpalveluja myös Internetissä, PAMnetissä.

Työttömyyskassa on turvanasi, jos joudut työttömäksi tai sinut lomautetaan. Saat isompaa työttömyyspäivärahaa. Saat myös neuvontaa aluetoimistoissa sekä puhelimesta.

Pam-lehden lisäksi saat jäsenenä alennuksia bensasta, vakuutuksista, laivamatkoista ja eri hotelleista.

Sinä ja perheesi voitte hakea lomatukea. Kun saat lomatukea, liitto maksaa osan lomasta määrätyissä kohteissa. Voit myös osallistua edullisiin koulutuksiin ja virkistyspalveluihin. Virkistyspalveluja ovat esimerkiksi retket ja teatteriesitykset. Näitä järjestävät ammattiosastot.

Tehtäviä

6. Onko lause oikein vai väärin:

- Työnantaja päättää työlait Suomessa.
- Työehtosopimus on sama asia kuin TES
- Työehtosopimus on sinun ja työnantajan välinen sopimus.
- Määräaikaiseen työsopimukseen pitää merkitä, minä päivänä työ alkaa ja minä päivänä työ loppuu.
- Toistaiseksi jatkuva työsopimus tarkoittaa, ettei työnantaja voi sanoa sinua milloinkaan irti.
- Ylitöitä on pakko tehdä, jos työnantaja määrää.

7. Montako tuntia viikossa on tavallinen työaika Suomessa?

8. Jos olet ollut työpaikassa viisi kuukautta, montako päivää sinä saat vuosilomaa?

9. Jos sairastut, riittääkö, että ilmoitat kolmen päivän kuluttua työnantajalle, että olet sairaana?

10. Onko luottamusmies työnantajan vai työntekijöiden edustaja työpaikalla?

Vastaukset luvun kolme kysymyksiin

1. Onko lause oikein vai väärin:

- VÄÄRIN. Esimies voi olla nainen tai mies.
- OIKEIN. Suomessa yleensä sinutellaan kaikkia työpaikalla.
- VÄÄRIN. Oma-aloitteisuus tarkoittaa sitä, että et jää odottamaan käskyjä, vaan aloitat työn itsenäisesti. Jos et tiedä, mitä tehdä, kysyt, etkä jää odottamaan.
- VÄÄRIN. Jos työ alkaa kahdeksalta, työntekijän on oltava valmis aloittamaan työ tasan kahdeksalta.
- VÄÄRIN. Jos suomalainen työkaveri ei tervehdi sinua, se on aika tavallista – joillain työpaikoilla ei tervehditä, ja jotkut ihmiset ovat juroja.
- OIKEIN. Monet suomalaiset ovat hiljaisia.
- VÄÄRIN. Suomalaiset eivät yleensä mielellään puhu uskonnosta.

2. Mitä tiimityö tarkoittaa?

Tiimityö tarkoittaa sitä, että ryhmä työntekijöitä eli tiimi suunnittelee itse työn ja jakaa työn. Ei ole esimiestä, joka antaa ohjeet, vaan työntekijät sopivat yhdessä.

3. Miksi ei ole hyvä puhua kovalla äänellä kännykkään bussissa?

Koska se ärsyttää monia suomalaisia. Se ei ole Suomessa hyvä tapa.

4. Mistä asioista töissä on sopivaa puhua?

Hyviä puheenaiheita ovat: sää, loma, urheilu, perhe, julkkikset.

5. Voiko Suomessa nainen katsoa vierasta miestä silmiin?

Kyllä voi. Suomessa silmiin katsominen ei tarkoita ihastumista tai mitään muuta erityistä.

6. Onko lause oikein vai väärin:

- VÄÄRIN. Suomen eduskunta päättää työlait Suomessa.
- OIKEIN. Työehtosopimus on sama asia kuin TES
- VÄÄRIN. Työehtosopimus on ammattiliiton ja työnantajien liiton välinen sopimus.
- OIKEIN. Määräaikaiseen työsopimukseen pitää merkitä, minä päivänä työ alkaa ja minä päivänä työ loppuu.
- VÄÄRIN. Toistaiseksi jatkuva työsopimus tarkoittaa, että työ jatkuu toistaiseksi. Työnantaja voi sanoa sinut irti perustellusta syystä. Sinä voit myös sanoa itsesi irti.
- VÄÄRIN. Ylitöistä on oikeus kieltäytyä.

7. Montako tuntia viikossa on tavallinen työaika Suomessa?

Kahdeksan tuntia viikossa on tavallinen työaika. Joillain aloilla se voi olla vähän vähemmän, joskus vähän enemmän. Työaika pitää olla työsopimuksessa.

8. Jos olet ollut työpaikassa viisi kuukautta, montako päivää sinä saat vuosilomaa?

Saat vuosilomaa 5 kertaa 2 päivää, eli 10 päivää.

9. Jos sairastut, riittääkö, että ilmoitat kolmen päivän kuluttua työnantajalle, että olet sairaana?

Ei riitä. Työntekijän pitää soittaa heti esimiehelle, kun on sairas. Näin työnantaja voi hankkia sijaisen tai hoitaa työsi muuten.

10. Onko luottamusmies työnantajan vai työntekijöiden edustaja työpaikalla?

Luottamusmies on työntekijöiden edustaja. Työntekijät valitsevat yhden työntekijän luottamushenkilöksi.

LUKU 4

Yhteisöille ja perehdyttäjille

Kulttuurien välinen vuorovaikutus ja viestintä työssä

Eri kulttuuritaustoista tulevien väliseen viestintään pätee sama kuin työviestintään yleensä: hyvä viestintä edistää työtä ja keskittyy työhön.

Työlähtöisyys tarkoittaa sitä, että keskitymme työpaikalla siihen, mitä olemme siellä tekemässä. Emme keskity töissä ihmissuhteisiin. Kun viestimme työlähtöisesti, tavoitteena viestinnässä on työn ja tehtävän edistäminen, eikä esim. toisen miellyttäminen tai omien henkilökohtaisten mieltymysten edistäminen. Työlähtöisessä viestinnässä ei tarvitse tykätä viestinnän toisesta osapuolesta. Riittää, kun toimit puhujana ja kuuntelijana niin, että työ edistyy.

Ei siis näin: jos uusi työntekijä myöhästelee, jupisen afrikkalaisesta aikakäsityksestä ja arvailen työkaverien kanssa selän takana, miksi tuo myöhästyy niin usein. Vaan näin: Sanon jäməkästi, mutta ystävällisesti, että työhön on tultava sovittuna aikana, koska myöhästymisen haittaa muidenkin työtä.

Toinen keskeinen periaate työviestinnässä on ratkaisukeskeisyys. Se tarkoittaa, ettemme juutu syihin ja syyllisiin, vaan haemme hankalisakin tilanteissa ratkaisua. Esimerkki ratkaisukeskeisyydestä:

1. Kerron konkreettisen havaintoni ja tunteeni minä-muodossa: ”Tulit 20 minuuttia myöhässä. Minä jouduin tekemään puolestasi tehtävät yksi ja kaksi. Minä olen vihainen.”
2. Kerron konkreettisen parannusehdotukseni: ”Voitko laittaa kellosoimaan aikaisemmin ja lähteä kotoasi edellisellä bussilla ensi kerralla?”

Esimerkissä on mukana rakentavan vuorovaikutuksen periaate: ilmaisemme tunteemme, tarpeemme ja toiveemme tavoitteina. Ratkaisukeskeisyyttä on suuntautuminen syistä tavoitteisiin ja ratkaisuihin.

Ratkaisukeskeisen ja toisaalta syitä ja syyllisiä etsivän viestinnän eroja konkretisoiva hyvä malli on Ben Furmanin Toivekäsi – Moitekäsi -malli (www.benfurman.com/handouts/fin/)

Moitekäsi

Ainasormi

Luo tunne jatkuvuudesta "tämä tuskin koskaan muuttuu". Käytä sanoja aina, ei koskaan, joka kerta, taas

Vikasormi

Kerro seikkaperäisesti, miten asianomainen toimii väärin.

Haittasormi

Selitä mitä haittaa kaikille on hänen käytöksestään. Voit myös ihmetellä, miksi asianomainen ei itse näytä näitä haittoja ymmärtävän

Syysormi

Arvele, että vika johtuu kotikasvatuksesta, syntyperästä, uskonnollisesta tai etnisestä taustasta tai heikosta itsetunnosta.

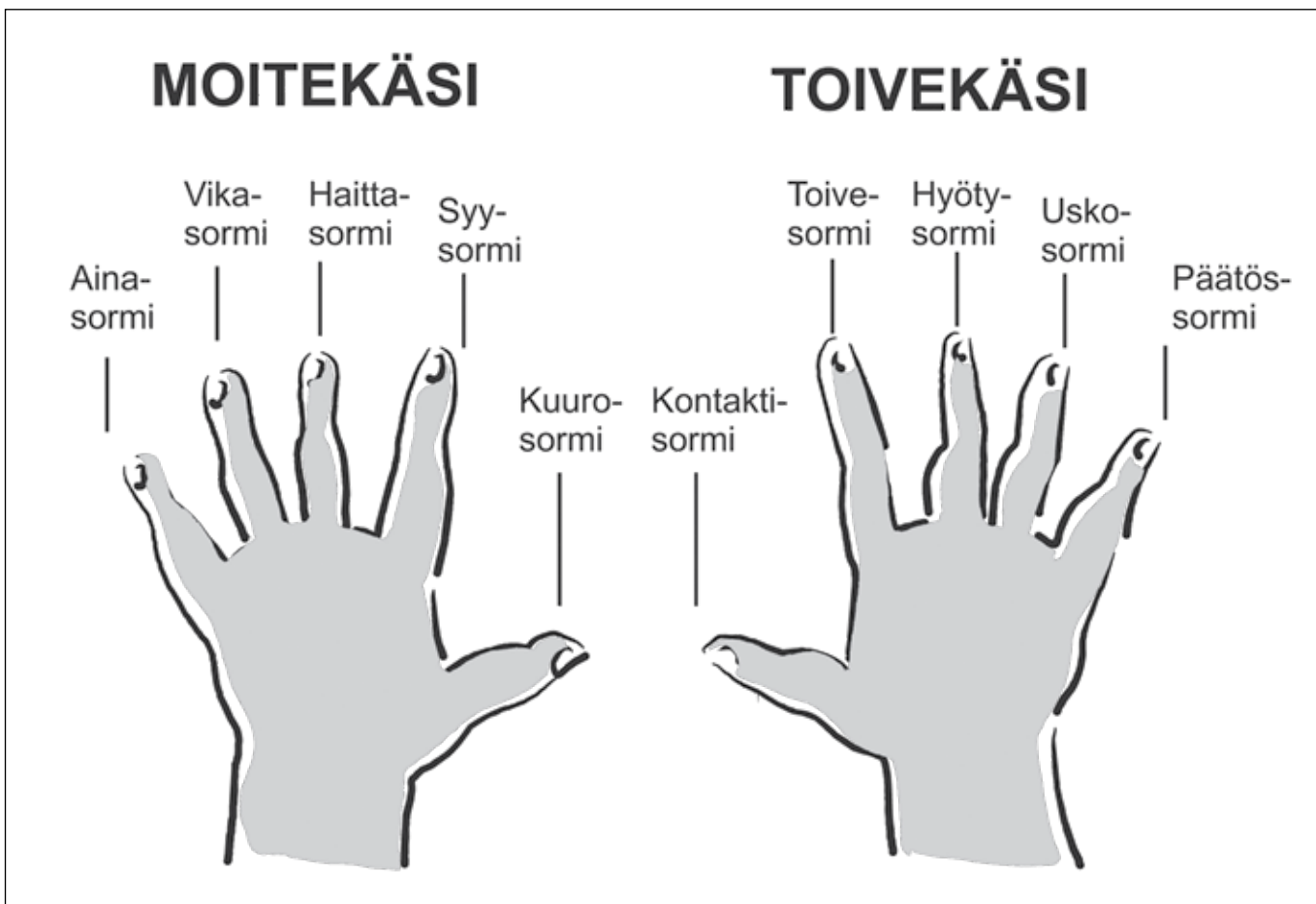
Kuurosormi

Muistuta, että asiasta on puhuttu monta kertaa. Pohdi ääneen, miksi toinen ei tunnu kuuntelevan tai ymmärtävän.

Toivekäsi

Kontaktisormi

Aloita ottamalla kontakti: "Mulla olis yksi toivomus. Onko nyt sopiva hetki?" Anna tilaa valita, puhutaanko nyt vai myöhemmin.

Toivesormi

Käännä ongelma toiveeksi. Älä kerro sitä, mitä et halua toiselta, vaan kerro se, mitä haluat sen sijaan: ”Toivon, että tulet tästä lähtien ajoissa.”

Hyötysormi

Perustele toiveesi kertomalla, mitä hyötyä siitä on sinulle ja muille. Kysy, olisiko uudesta tavasta hyötyä myös asianosaiselle itselleen.

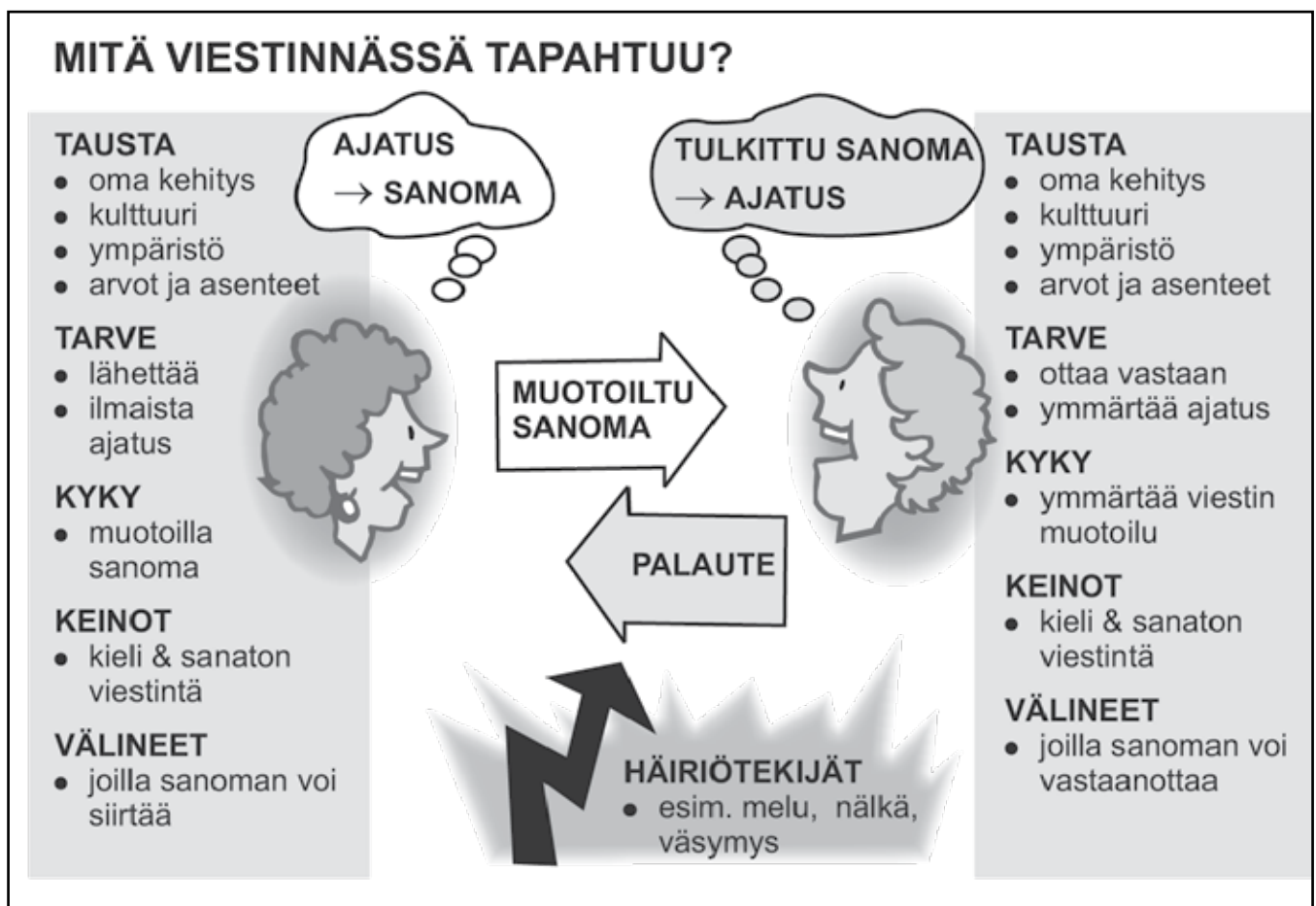
Uskosormi

Ilmaise, että uskot hänen toimivan jatkossa oikein. Perustele, miksi uskot, että hän osaa.

Tarjoudu auttamaan häntä jos se on tarpeen.

Päätössormi

Sopimus: ”Mitä itse ehdotat? Miten menetellään?”

Muista kuunnella!

Viestinnässä emme siirrä, emmekä lue ajatuksia. Kaikessa viestinnässä on mukana tulkintaa. Sama todellisuus näyttää erilaiselta eri kulmista katsottuna. Eri ihmiset käyttävät eri sanoja saman asian ilmaisemiseen tai samoja sanoja eri asian ilmaisemiseen. Siksi kunnollinen, aktiivinen kuunteleminen on tärkeää kaikessa viestinnässä. Liian usein oletamme tietävämme, mitä toinen sanoo keskittymättä kunnolla kuuntelemaan, mitä hän sanoo.

Kulttuurien välisissä viestintätilanteissa viestijöiden taustatekijät ovat usein enemmän erilaisia kuin samassa kulttuurissa kasvaneilla. Käsitksemme siitä, mikä on sopivaa, mikä on kohteliasta jne., vaihtelee kulttuurista toiseen. Ja vaihtelua on yhden kulttuurialueen sisälläkin.

Erialaisten taustatekijöiden ja tulkintojen lisäksi eri maista tulevien viestinnässä lisähaasteena on kieli. Jos käytetään molemmille tai toiselle vierasta kieltä, viestinnän perustilanne on erilainen kuin äidinkielisessä viestinnässä. Ja taas kuuntelemisen merkitys kasvaa.

Kieli on valtaa!

Kun puhut suomea vieraskielisen kanssa, sinulla on valtaa. Sinulla on valta käyttää sellaisia sanoja ja ilmaisuja, joita toinen todennäköisesti ymmärtää tai sitten voit valita sanoja ja rakenteita, joissa toinen ei todennäköisesti pysy kärryillä. Voit valita, sanotko ”Palkanmaksu suoritetaan alan normaalikäytännön mukaan puolikuukausittain.” vai sanotko ”Saat palkan 1. päivä ja 15.päivä.”

Äännä sanat selvästi ja erota sanat toisistaan. Silloin puhenopeutesikin laskee luonnostaan hiukkasen. Kun kuuntelet itse vierasta kieltä, huomaat helposti eron epäselvästi, nieleskellen ja nopeasti puhutun ja selkeästi äännetyn puheen välillä.

Myös kuuntelijana käytät valtaa. Jos haluat, voi keskittyä virheisiin ja vieraaseen korostukseen, tai sitten voit keskittyä asiaan.

Se, jonka äidinkieltä tai vahvaa kieltä viestinnässä käytetään, on aina vahvemmilla kuin se, joka joutuu puhumaan ja kuuntelemaan vierasta kieltä. Kun seuraavan kerran puhut suomea vieraana kielenä puhuvan kanssa, uhraa hetki ajatukselle, miten selviäisit vastaavasta viestintätilanteesta englanniksi, ja mikä sinua auttaisi tuossa tilanteessa.

Kielivaltaa käytetään yhteiskunnassa muutoinkin kuin vieraskielisessä viestinnässä. Kuka vain meistä voi halutessaan auttaa tai vaikeuttaa asiansa ymmärtämistä valitsemalla vaikeaa tai helppoa kieltä.

Käytä kehonkieltä!

Äidinkielenä voit tukea vieraskielistä sekä puhujana että kuuntelijana käyttämällä ns. SOFTEN-tekniikoita. Niillä helpotat puhujan ja kuuntelijan jännitystä ja välität myönteistä ja läsnä olevaa asennetta. Siis pehmenät – soften – viestintätilannetta.

SOFTEN-tekniikat:

SMILE	HYMY – Iloinen ilme luo vuorovaikutukseen aivan erilaisen tunnelman kuin hapan naama.
OPEN	AVOIMUUS – Älä risti käsivarsiasi eteesi tai istuessa jalkojasi. Vaikka et tarkoittaisi näillä eleillä mitään, toinen osapuoli voi tiedostamattomalla tasolla tulkita ne torjunnaksi. Kannattaa kokeilla!
FORWARD	ETEENPÄIN – Juttukaveriin päin kallistuminen toimii tiedostamattomalla tasolla viestinä kiinnostuksesta. Monesti pieni etunoja ilmaantuukin itsestään, kun ihminen innostuu.
TOUCH	KOSKETUS – Kättely, halaus, taputus käsivarrelle. Tilanteeseen sopiva kosketus luo yhteyttä.
EYE	KATSE – Katsekontakti auttaa sekä puhujaa että kuuntelijaa, ja osoittaa kiinnostusta. Ota huomioon, että monissa Aasian maissa katseen väistäminen on kunnioituksen osoitus. Miehen ja naisen välinen suora katse ei ole kaikkialla sopivaa.
NOD	ELEET – Tue viestiäsi ja osoita kuuntelemista eleillä ja ilmeillä erityisesti vieraskielisessä viestinnässä

S
O
F
T
E
N

Tunnista omat viestinnän tapasi!

Suomalaista viestintää on kuvattu kolmella tuplaveellä: WWW – Word, Work, Watch. Suomenkielelle muistisääntö saattaisi kääntyä esim. AITS – Aika, Työ, Sanat.

Suomalainen keskivertoaikakäsitys on tiukka. On hyvä olla tietoinen siitä, että monissa kulttuureissa – oikeastaan kaikkialla muualla kuin Pohjois-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa – on totuttu väljempään aikakäsitykseen. Jos maahamme muuttanut on tottunut aikakäsitykseen, jossa puoli tuntia tarkoittaa jotain puolen ja kahden tunnin väliltä, ei tuo käsitys muutu ihan sormia napsauttamalla.

Työ- ja tehtäväkeskeisyys näkyy siinä, että painotamme tekemistä ja toimintaa enemmän kuin suhteiden luomista ja ylläpitämistä. Suoraan asiaan menemistä arvostetaan enemmän kuin pitkää kuulumisten kertomista ja kysymistä.

Painotamme sanoja ja otamme sanat kirjaimellisesti. Keskimäärin pitänee paikkansa, että suomalainen tarkoittaa, mitä sanoo ja sanoo, mitä tarkoittaa. Tähän sanapainotukseen liittyy sekin, ettemme yleensä käytä paljon ilmeitä ja eleitä, emmekä ole kovin taitavia myöskään lukemaan sanattomia viestejä.

Sanojen kirjaimellisesti ottaminen on yhteydessä myös käsitykseemme rehellisyydestä ja luotettavuudesta. Kun Suomessa sanotaan, että työ on valmis kahdessa viikossa, pidämme pientäkin myöhästymistä 14 päivästä epärehellisyytenä tai epäluotettavuutena. Toisen tyyppisessä aika- ja viestintäkulttuurissa on normaalia puhua kah-

WWW

desta viikosta tavoitteena, mutta kaikki ymmärtävät, että jotain voi sattua matkalla.

Eila Isotalus kertoo kirjassa *Speech Culture in Finland* tällaisesta toisen tyyppisestä sanojen käytöstä. Isotalus on tutkinut suomalais-meksikolaista yhteistyötä, ja huomannut mm. että meksikolaiseen tyyliin kuuluu välttää negatiivisen asian, esim. myöhästymisen suoraan sanomista. Suomalainen suoruus tulkitaan Meksikossa herkästi määräilyksi. Toisaalta sanojen kirjaimellisesti ottamista voidaan pitää myös naiiviutena. Eräs Isotaluksen haastateltavista pahoitteleekin, että suomalaiset, jotka eivät osaa lukea meksikolaisten rivienvälisiä viestejä, tulevat helposti huijatuiksi. (Isotalus 2009, 30 – 36)

Mikä on kohteliaista?

Suomalaiselle viestinnälle tyypillistä on riippumattomuutta luova, ns. negatiivinen kohteliaisuus. Riippumattomuutta luova kohteliaisuus tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että pidämme omaa rauhaa tärkeänä ja pyrimme suomaan sitä samaa rauhaa myös muille.

Suomalaiselle viestinnälle tyypillistä on riippumattomuutta luova, ns. negatiivinen kohteliaisuus. Riippumattomuutta luova kohteliaisuus tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että pidämme omaa rauhaa tärkeänä ja pyrimme suomaan sitä samaa rauhaa myös muille.

Positiiviseen kohteliaisuuteen tottuneen silmissä negatiivinen kohteliaisuus näyttää herkästi välinpitämättömyydeltä tai tylyydeltä.

Riippumattomaan kohteliaisuuteen kuuluvat mm. epäsuorat pyynnöt, asiakkaan rauhaan jättäminen, vähäpuheisuus ja fyysinen etäisyys. Etäisyyttä pidetään yllä puhuttelussa ja keskustelussa mm. sillä, ettemme mainitse toisen ihmisen nimeä ainakaan moneen kertaan.

Toisen tyyppiseen, osallistuvaan tai ns. positiiviseen kohteliaisuuteen kuuluu läheisyyttä lisäävät strategiat: puheliaisuus (small talk!), toisen ihmisen lähelle tuleminen, huolehtivaisuus sekä nimen käyttö puhuttelussa ja keskustelussa. Asiakastilanteissa tullaan asiakkaan luokse ja pysytään lähetyvillä.

Positiiviseen kohteliaisuuteen tottuneen silmissä negatiivinen kohteliaisuus näyttää herkästi välinpitämättömyydeltä tai tyylydeltä.

Puhuteltavan nimen mainitseminen on vieraskielisessä viestinnässä tärkeää myös siksi, että kuulija havahtuu oman nimensä kuullessaan. Oma nimi toimii ihmisille signaalina, joka huomataan myös vieraskielisestä puheesta. Se saa meidät havahtumaan, ja huomaamme, että viesti on tarkoitettu juuri meille.

Suomalaiselle viestinnälle tyypillistä on myös vaatimattomuus. Emme pidä yleensä itsensä esiin tuomista hyvänä käytöksenä. Kehuista vaivaudutaan helposti, eikä julkisia kehuja ja kiitoksia yleisesti jaellakaan.

Niukat kiitokset yhdistettynä passiivisen, rauhaan jättävään, kohteliaisuuteen tulevat melko varmasti tulkituksi työkeydeksi ja huonoksi palveluksi toisenlaiseen kohteliaisuuteen ja kiitoksiin tottuneen asiakkaan tai työtoverin silmissä. Siksikin olisi hyvä muistaa erityisesti kiittää ja kannusta muualta muuttanutta työtoveria.

Onko hiljaisuus normaalia?

Niin kliseeltä kuin se kuulostaakin, maahan muuttaneet pitävät hyvin usein suomalaisen viestinnän silmiinpistävämpänä seikkana hiljaisuutta.

Donald Carbaugh kertoo kirjassa *Speech Culture in Finland* hyvin tyypillisen esimerkin suomalais-amerikkalaisesta viestintätilanteesta:

Vaihto-oppilastyttö Tiina pääsee pohjoisamerikkalaisen isäntäperheensä kanssa pitkälle autoajelulle. Tarkoitus on tutustua ympäristöön ja katsella maisemia. Tiina istuu tyytyväisenä takapenkillä, ihailee ohikiitäviä, upeita maisemia ja kuuntelee toisella korvalla perheen keskustelua, jotain itsekin siihen silloin tällöin heittäen. Isäntä kysäisee silloin tällöin, onko Tiinalla kaikki ok, johon tämä vastaa selvästi, että "Yes". Kun reissuja on tehty muutaman kerran, isäntä hermostuu Tiinalle ja tivaa, mikä tällä oikein on hätänä!
(Carbaugh 2009, 44)

Tiina nautti maisemista hiljaa, tykkäsi olla rauhassa ja noudatti suomalaista negatiivisen kohteliaisuuden strategiaa: antoi perheen olla rauhassa.

Samantyyppisiin väärinkäsityksiin voimme törmätä työpaikoilla. Suomalainen työkaveri on hiljaa ja antaa kaverinkin olla rauhassa. Etelä-eurooppalainen, afrikkalainen tai pohjoisamerikkalaisen työkaveri voi vaihto-oppilasisännän tavoin tulkita hiljaisuuden vihamielisyydeksi.

Hiljaisuuteen liittyen: perehdytyksessä on hyvä sanoa, miten työpaikalla on tapana tervehtiä. Suomessa aika yleinen tervehtimättömyys tai pelkkä lyhyt nyökkäys aamulla tulee turhan usein tulkituksi väärin jopa rasismiksi.

Vinkkejä perehdyttäjälle

Kaikki, mitä edellä on sanottu viestinnästä ja kohteliaisuudesta, pätee luonnollisesti myös perehdytystilanteissa.

Perehdyttäjän kannattaa muistaa vielä muutamia asioita aikakäsityksistä, kasvojen säilyttämisestä, hierarkioista, oma-aloitteisuudesta ja yhteisöllisyydestä sekä erilaisista siisteyskäsityksistä.

Osa tässä alaluvussa käsiteltävistä asioista on sellaisia, jotka on hyvä ottaa perehdytyksessä erikseen puheeksi perehdyttävän kanssa. Esimerkiksi tarkka aikakäsityksemme ja pieni valtaetäisyyteemme ovat sellaisia. Toiset – kuten kasvojen säilytys – ovat enemmänkin sellaisia, jotka on hyvä tietää ja pitää mielessä, ettei tule tulkinneeksi toista väärin.

V

Aikakäsityksen vaihtuminen vie aikaa

Väännä rautalangasta, mitä tarkkuus tarkoittaa. Suomalainen tarkka aikakäsitys ei nimittäin ole kaikille tuttua, eikä sitä ole välttämättä ihan helppo omaksua.

Kerro perehdytyksessä, että meillä aikataulut eivät ole joustavia suosituksia, vaan yleensä tarkkoja sopimuksia, joista pidetään oikeasti ja minuutilleen kiinni. Kerro, miksi on tärkeää, että töihin tullaan tasan kahdeksaksi, kun niin on sovittu. Väljemmän aikakäsityksen kulttuuriin tottunut saattaa tulkita kello kahdeksan pyrkimykseksi tulla kahdeksan ja yhdeksän välillä.

Kannattaa kuvitella, miltä itsestä tuntuisi sopeutua toisenlaiseen kulttuuriin, jossa aikataulut eivät ole tärkeitä, vaan tehtäviä tehdään sitä mukaa kun ne tulevat vastaan. Miten helppoa olisi oppia sisäistämään, että 10 minuuttia voi tarkoittaa jotain 10 minuutin ja kahden tunnin väliltä? Ja vielä toimia järkevästi sen mukaan!

Jos pystyt suhtautumaan tarkkaan aika-ajatteluamme ulkopuolisen näkökulmasta, vaikka vähän huumorilla, säästät omia hermojasi, ja saatat saada viestisi perille paremmin. Työlähtöisen ajattelun mukaisesti tavoitteena on, että työntekijä tulee töihin kello kahdeksan – tämän maan tavalla ymmärrettynä – ja työ tulee tehdyksi. Se riittää.

Kasvojen säilyttäminen

Esimerkiksi Kiinassa, Vietnamin ja monissa muissa Aasian maissa kasvojen säilyttäminen on hyvin tärkeää. Se tarkoittaa sopusointuisen ilmapiirin säilyttämistä, avoimen erimielisyyden ja kaikenlaisen nolaamisen välttämistä. Aasialainen tapa hymyillä hankalissakin tilanteissa kuvaa hyvin kasvojen säilyttämistä. Kiihtyminen merkitsee kasvojen menetystä sekä sille, joka kiihtyy että sille, joka on kohde.

Suomalainen viestintä on puolestaan yleensä suoraa. Olemme tottuneet sanomaan oman mielipiteemme kohtalaisen kiertelemättä. Ihmiset voivat olla eri mieltä asioista olematta riidoissa.

Tämä ero on hyvä tunnistaa. Perehdytyksessä voit korostaa sekä suorasti että epäsuorasti, että meillä voi olla eri mieltä, kysyä ja esim. kieltäytyä asiallisesti ylitöistä.

Esimerkiksi kiinalaiselle ristiriitojen käsittely avoimessa keskustelussa eri osapuolten kesken voi olla täysin mahdotonta. Tilalle voi miettiä epäsuoria tapoja. Kasvoja säilyttävä tapa pyytää anteeksi voi olla esim. pienen lahjan tuominen tai aterian tarjoaminen. Jos toinen hyväksyy tarjotun, hän ilmaisee hyväksyvänsä anteeksipyyntön.

Työsuhte voi olla perheen yhteinen

Yhteisöllisissä kulttuureissa, joita ovat mm. Afrikan, Lähi-idän ja Aasian sekä Etelä-Euroopan kulttuurit, perheyhteys on hyvin tärkeä. Perhe on kaikkialla mukana ihmisen elämässä. Tästä johtuu, että työsuhtekin voidaan jossain ajatella perheen yhteisesti hoidettavaksi.

Yhteisöllisissä kulttuureissa perhe voi käydä työpaikalla ja autella töissä. Yhteisöllinen tapa ajatella näkyy esimerkiksi näin: jos veljeni sairastuu, eikä voi mennä töihin, minun hänen veljenään on suoraan velvollisuus mennä hoitamaan homma.

Perehdytyksessä on hyvä erikseen mainita, jos ja kun yhteisöllinen työteon tapa ei ole työpaikalla sopivaa. Taas on tärkeää, että perehdyttäjät pysyy työlähtöisenä: kerrot miten ja miksi tehdään näin. Mutta et arvostele, onko tämä tapa parempi vai huonompi kuin joku muu tapa.

Siisteys on katsojan silmissä

Tulkinta siitä, mikä on siistiä, vaihtelee. Suomen kiinalainen tuttavani ihmetteli valokuviaan viidentoista vuoden takaa, ajalta, kun hän oli vasta Suomeen muuttanut: ”Oliko minulla tosiaan noin sotkuista! No, silloin olin vielä tottunut katsomaan ympäristöä kuin miljardien ihmisten Kiinassa.”

Hänen esimerkkinsä puhdistuspalvelualan työpaikalta valotti, mitä perehdytyksessä voi tapahtua. Kiinasta äskettäin muuttanut keroshoitaja oli perehtynyt työhönsä seuraamalla toisen työtä. Hän oli nähnyt, kuinka perehdyttäjät pesi osassa huoneita ammeen harjalla,

toisissa taas vain suihkutti ammeen. Perehdyttäjät ei tullut selittäneekseni syytä tarkasti, ilmeisesti olettaen, että perehdytettävä näkee itsekkin eron. Mutta tämä ei nähnyt ammeiden puhtauseroa samalla tavalla kuin pohjoismaiseen hygieniaan kasvanut sen näki. Seurauksena oli, että perehdytettävä etsi logiikkaa ja mielestään löysikin sen: kukin amme pestään joka kolmannella kerralla. Kaikki yrittivät tässä esimerkissä parhaansa, mutta lopputulos ei ollut toivotunlainen.

V

Hierarkiat, valta ja oma-aloitteisuus

Työelämässä selkeästi näkyvä kulttuurinen tekijä on suhtautuminen hierarkioihin, valtaeroihin. Valtaa käytetään kaikkialla, mutta on suuria kulttuurisia eroja siinä, miten valtaeroihin eli hierarkioihin suhtaudutaan.

Geert Hofsteden tutkimuksen mukaan Suomen ja useimpien Suomen maahanmuuttajien lähtömaiden välillä on erittäin selvä ero suhtautumisessa hierarkioihin, Hofsteden termein valtaetäisyyksiin. Hofsteden mittarin mukaan valtaetäisyys on pienimmillään Pohjoismaissa. Pienen valtaetäisyyden kulttuureissa korostetaan kaikkien tasa-arvoa niin työelämässä kuin muuallakin yhteiskunnassa. Jos epätasa-arvoa huomataan, siihen suhtaudutaan kielteisesti ja sitä pyritään pienentämään tai häivyttämään näkyvistä.

Suuren valtaetäisyyden pään maita ovat mm. Venäjä, Filippiinit, Romania, Irak, Kiina, Intia, Länsi-Afrikka ja Vietnam.

Venäjän sijoitus oli Hofsteden valtaetäisyysjatkumolla 6. suuren valtaetäisyyden päästä laskien ja Suomen vasta 66. Tutkittuja maita oli 74. Näin suuri keskimääräinen valtaetäisyysero suomalaisessa ja venäläisessä kulttuurissa ei voi olla näkymättä työelämässä.

Suuren valtaetäisyyden kulttuurista Suomeen muuttavalle suurimpia muutoksia työssä ovat:

- tasa-arvoinen, alaistensa kanssa keskusteleva esimies
- vähäinen työn valvonta
- oma-aloitteisuuden arvostaminen

Suuren valtaetäisyyden maissa esimieheltä on totuttu odottamaan tarkkoja käskyjä ja tiukkaa työn valvontaa. Hierarkiaan ja käskemiskulttuuriin tottunut tulija ei välttämättä voi arvata sanomatta, että täällä odotetaan oma-aloitteista tekemistä ja kysymistä enemmän kuin lähtömaassa.

Suuren valtaetäisyyden kulttuureissa hierarkiat ovat työssä ja sen ulkopuolella selviä. Sen, jolla on valtaa, odotetaan sitä myös käyttävän ja näyttävän asemansa ulospäin.

Vallan mukana myös vastuu työn tekemisestä ja laadusta on viimekädessä esimiehellä. Työntekijän ei tarvitse kantaa vastuuta muusta kuin esimiehen käskyjen tarkasta noudattamisesta. Esimiehen puolestaan kuuluu ohjata ja kontrolloida työtä tarkasti.

Suuren valtaetäisyyden maassa esimies voi tulkita työntekijän oma-aloitteisuuden kritiikiksi itseään kohtaan. Jos teet jotain, mitä ei ole käsketty, annat ymmärtää, että olisi pitänyt käskä. Siten siis työntekijä voi tuntea olevansa röyhkeä ja arvostelevansa esimiestä, jos hän tekee jotain, mitä ei ole käsketty.

Suomessa tavallinen tiimissä töiden yhdessä sopiminen ja jakaminen ovat myös monelle muuttajalle uutta. Vertaiselta ohjeiden ottaminen ei ole useinkaan helppoa, etenkin jos nainen antaa ohjeita miehelle

tai vanhempi nuoremmalle. Toisaalta oman mielipiteen esittäminen voi tuntua oudolta.

Valtaetäisyys näkyy myös suhteessa asiakkaaseen. Suuren valtaetäisyyden kulttuureissa palveluammattissa toimivan tulee olla itseään ylemmässä olevalle asiakkaalle nöyrä palvelija. Näissä kulttuureissa hyvää palvelua on se, että asiakkaan yhteiskunnallinen asema, varakkuus yms. vaikuttaa palveluun. Kaikkia ei siis ole välttämättä totuttu palvelemaan tasa-arvoisesti.

Selkeä kieli auttaa työssä ja perehdytyksessä

Työpaikalla, jossa työkieli on suomi ja työntekijöinä on vieraskielisiä, on hyvä sopia, millaista kieltä käytetään työskennellessä ja millaista taas tauoilla. Työtehtävissä viestien täytyy työn sujumisen ja työturvallisuuden takia olla yksiselitteisiä. Väärinymmärtäminen olisi minimoitava.

Tauoilla ja vaikkapa työmatkoilla taas vieraskielinen tuntee helposti itsensä ulkopuoliseksi vaikka suomen kielen taito olisi tyydyttävä tai jopa hyvä, sillä suomalaisten puhe vilisee puhekielen sanamuotoja, sanoja ja fraaseja, joihin suomen kieltä taitamaton ei pääse kiinni. Silloin voi käydä niin, että ainoat opitut sanat ovat puolin ja toisin alatyylisiä. Ja varsin pian vieraskieliselle selviää, ettei niillä ei ole käyttöä normaalissa arkiviestinnässä.

Yhteinen työkieli on sekä työntekijän että työhön perehdyttäjän asia. Suomea äidinkielenä puhuvan on vaikea arvioida, kuinka paljon vieraskielinen osaa suomea. Vieraskielisellä ei useinkaan ole käsitystä siitä, millaista kielitaitoa tehtävissä edellytetään. Epävarmuus johtaa helposti englannin tai erilaisten sekakielten käyttöön. Se ei sinänsä ole vaarallista; monien työpaikkojen ammattislangi on syntynyt ja kehittynyt juuri tällä tavalla.

Ohjeet lyhyesti ja yksiselitteisesti

Työssä on tärkeää, että ohjeet ja annetaan lyhyesti ja yksiselitteisesti. Se ei ole helppoa, sillä työpaikoille on usein kehittynyt oma puhetyyli erikoissanoineen ja puheenparsineen. Sitä voidaan joutua ruotimaan perusteellisestikin, kun työtehtäviin tulee suomea taitamattomia.

Suomen puhujan on usein vaikea omaksua itselle vieras kielen rekisteri, eli tapa käyttää kieltä. Selkeä yleiskieli tai ”kirjakieli” on monelle sellainen. ”Kukaan ei puhu kirjakieltä”, on usein kuultu väite. Ei puhukaan, mutta on tilanteita, jossa on tarpeen käyttää selkeää ja yksiselitteistä kieltä. Ohjeiden ja määräysten antaminen suomea vielä opettelevalle työntekijälle kuuluu niihin.

Selkeä yleiskieli on neutraalia

Selkeä yleiskieli mielletään yleensä kohteliaaksi ja neutraaliksi kieli-
muodoksi, ja selkeää ohjetta voi huoletta toistaa ilman että vieraskielinen henkilö kokee itsensä uhatuksi. Vaikka ”kirjakieli” voi kuulostaa suomenkielisen korvissa hassulta tai jopa ivalliselta, vieraskielinen ei tällaisia tulkintoja tee.

V

Selkeään kieleen kuuluu ainakin seuraavat periaatteet:

1. Älä käytä turhia sanoja. Sano asiasi ja vain asiasi.
2. Käytä lyhyitä lauseita. Sano vain yksi asia yhdessä lauseessa.
3. Subjekti eli tekijä tulee ennen verbiä. Esim. näin: Minä hoidan tämän. Ei näin: Tämän hoitaminen jää minun huolekseni.
4. Käytä tuttuja, yleisesti käytettyjä sanoja. Kts. esimerkki kohdassa kolme.
5. Toista. Toista asia, jonka juuri sanoit.
6. Vältä turhaa selittämistä toisin sanoin, mieluummin toista asia uudelleen samoin sanoin.
7. Ole tarkka: aika, paikka, henkilö. Esim. näin: Sinä tulet töihin kello 8. Ei näin: Täällä oletetaan, että kaikki pitävät kiinni työajoista myös työhöntuloajan osalta.

Tärkeää on myös:

1. Henkilön puhuttelu. Oman nimen mainitseminen on vieraskieliselle signaali, että viesti on tarkoitettu juuri minulle.
2. Toistaminen ja kertaaminen. Kuvittele itsesi toimimaan vieraskieliseen ympäristöön, ja mieti, ymmärtäisitkö ja muistaisitko kerralla.
3. Varmistaa, että pronominit ja adverbit ymmärretään oikein. Pronominit ”se, tuo, nuo” ja adverbit ”siellä, siihen, tässä, tuolla, tuossa” ovat monelle vieraskieliselle vaikeita. Mieti, muistatko ja erotatko automaattisesti englannin kielellä tai jollain muulla osaamallasi kielellä vastaavat sanat. Siis sano: Käytä tuota punaista sankoa lattioiden pesuun ja tätä sinistä vatia pöytien pesuun. Älä sano: Käytä tuota lattiaihin ja tätä pöytiin.
4. Varmistaa, että viesti meni perille. Katso, mitä toinen tekee, älä luota joo-joo:hon. Jos tekisit töitä vieraalla kielellä, sinäkään et jaksaisi aina sanoa, ettet ymmärrä.

Kiinnitä huomiota ääntämiseen

Suomen kielen pitkät vokaalit ja kaksoiskonsonantit ovat vieraskieliselle hyvin vaikeita. Siis kun sanot ”kuusi”, sano selvästi ja vaikka liioitellen ”kuuusi”, ettei kuusestasi tule jotain ihan muuta. Tai kun sanot ”jätteet”, korosta kaksoisteetä ja yhtä äätä, muuten saatat kuulostaa siltä, että puhut kesäisestä juomasta.

Sanojen selkeä ääntäminen eli artikulaatio on yleensäkin vieraskielisen kanssa puhuessa ensiarvoisen tärkeää. Murre sanat tai slangi yhdistettynä löysään ääntämisen on tehokas ymmärryksen este.

Puhdistuspalvelualalle, hygieniaosaamiseen, ensiapuun ja muuhunkin työviestintään löydät apua Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskuksen Duuniin! -projektin materiaaleista osoitteesta <http://www.hrakk.fi/index.phtml?s=639>

Lähteet

Luvun neljä alussa mainittu luvun pohjamateriaali:

Erilaisuus sallittu – Perehdymme monimuotoisuuteen – käsikirja työhön perehdyttäjälle ja työyhteisölle, Petmo-hanke, ESR, toimittajat Vartiainen-Ora Päivi, Korhonen Auli ja Marjakaarto Heidi. Viitattu 25.8.2009 <http://www.sak.fi/suomi/tietoasaksta.jsp?location1=5&sl2=10&sl3=2&lang=fi&id=31244>

Muut tekstissä mainitut lähteet:

Carbaugh, Donal (2009)
Coding Personhood through Cultural terms and Practices: Silence and Quietude as a Finnish Natural Way of Being, teoksessa Wilkins, R. and Isotalus, P. (eds.) Speech Culture in Finland, University Press of America.

Isotalus, Eila (2009)
White Lies or Relative Truth? Cultural Considerations of the Finnish Concept on Honesty and Intercultural Learning, teoksessa Wilkins, R. and Isotalus, P. (eds.) Speech Culture in Finland, University Press of America.

Toivekäsi - Moitekäsi. Viitattu 6.6.2009
<http://www.benfurman.com/handouts/fin>

Muuta suositeltavaa luettavaa kulttuurien kohtaamisesta työpaikoilla:

Ekholm, Elina & Salmenkangas, Mai 2008
Puhumalla paras, Ratkaisuja arjen etnisiin konflikteihin

Forsander, Annika ym, 2001
Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Palmenia-kustannus, Helsinki.

Forsander, Annika 2002
Luottamuksen ehdot, Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla.. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 39/2002. Väestöliitto.

Kauppinen, K. ja Evans, J. (toim.) 2007
Monikko – tasa-arvo monimuotoisissa työyhteisöissä, Espoo, Frenckellin kirjapaino

Launiala, Annika 1995
Muu maa mustikkako? Suomalaisena kulttuureja kohtaamassa. Ulkoasianministeriö, Uusimaa Oy.

Pitkänen, Pirkko 2005
Kulttuurien välinen työ, Edita, Helsinki.

Pitkänen, Pirkko 2006
Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaisytyössä, Helsinki, Edita Prima.

Räty, Minttu 2002
Maahanmuuttaja asiakkaana. Tammi, Helsinki.

Salo-Lee, Liisa, Malmberg, Raija ja Halinoja, Raimo 1998
Me ja muut, kulttuurien välinen viestintä, Yle opetuspalvelut, Gummerus, Jyväskylä.

Tiilikainen, Marja 2008
Menestyvät maahanmuuttajanaiset. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 33 – 2008. Helsinki.

Vartiainen-Ora, Päivi 2005
Monikulttuurisuus työelämässä. Taskumatti-sarja, TSL 2005.

Vartiainen-Ora, Päivi 2005
Ymmärräks sää? Työyhteisöjen monikulttuurisuus-koulutus.

Verkkomateriaalit:

<http://tsl-fi-bin.directo.fi/@Bin/a5411e7f52040650bd513ede8dee94d/1245058065/application/pdf/1870384/YS-työyhteisökirja.pdf> Viitattu 25.8.2009.

<http://www.hrakk.fi/files/72/Duuniin-artikkelikirja.pdf> Viitattu 1.9.2009.

Liitteet

Liite 1

OPI SUOMEA! Lukujärjestys

Keskiviikko 21.1.2009 klo 14 – 15.45

- koulutuksen esittely ja tutustuminen
- suomen kielen opetus alkaa

Keskiviikko 28.1.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä, Leea Kröger ja Eija Piipponen

Keskiviikko 4.2.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä, Leea Kröger

Keskiviikko 11.2.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä, Leea Kröger

Huomaa: Väliviikko, ei kurssia

Keskiviikko 25.2.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä, Leea Kröger

Keskiviikko 4.3.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä, Leea Kröger

Huomaa: Väliviikko, ei kurssia

Keskiviikko 18.3.2009 klo 14 – 15.45

- suomalaista kulttuuria, kieltä ja tapoja, Eija Piipponen ja Päivi Vartiainen-Ora

Huomaa: Väliviikko, ei kurssia

Keskiviikko 1.4.2009 klo 14 – 15.45

- suomalaista kulttuuria, kieltä ja tapoja, Eija Piipponen ja Päivi Vartiainen-Ora

Huomaa: Väliviikko, ei kurssia

Keskiviikko 15.4.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä, Leea Kröger

Huomaa: Väliviikko, ei kurssia

Keskiviikko 29.4.2009 klo 14 – 15.45

- suomen kieltä ja kulttuuria ja yhteiset päättäjäiset

TYÖSOPIMUS

Majoitus- ja ravitsemisalalan työntekijät

1. TYÖSOPIMUKSEN TEKIJÄT	Työnantaja	Liike tai kotipaikka
	Työntekijä	Henkilötunnus
	Yllä mainittu työntekijä sitoutuu korvausta vastaan tekemään työtä yllämainitulle työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena seuraavin ehdoin:	
2. TYÖSOPIMUKSEN VOIMASSAOLO	Työsuhteen alkamispäivä	
	Työsopimus on voimassa ☐ Toistaiseksi ☐ Määräajan _____ saakka	
	Määräaikaisen työsuhteen peruste: ☐ Kausiluontoisuus ☐ Työntekijän oma pyyntö ☐ Sijaisuus ☐ Harjoittelu ☐ Muu: _____	
3. KOEAIKA	Toistaiseksi voimassaolevassa työsuhteessa koeaika on työsuhteen alkamispäivästä lukien enintään 4 kk. Koeajan kuluessa tämä sopimus voidaan molemmin puolin purkaa. Koeajan viimeinen päivä on: _____	
	Määräaikaisessa työsuhteessä koeaika on enintään 4 kk. Mikäli määräaika on lyhyempi kuin 8 kk voi koeaika olla enintään puolet työsuhteen kestoajasta.	
	Koeajan pituus: _____ Koeajan viimeinen päivä on: _____	
4. LÄHIN ESIMIES		
5. TYÖAIKA SEKÄ LISÄ- JA YLITYÖ	☐ Kokoaikainen (111 t/ 105t / 90t/ 3 vko, kuukausipalkka)	
	☐ Osa-aikainen, keskimääräinen vähimmäistyöaika _____ t/3 vko (TES 14 §, tuntipalkka)	
	☐ Muu, mikä:	
Lisä- ja ylityön teettämisessä ja korvaamisessa noudatetaan lain ja työehtosopimuksen määräyksiä.		
6. TYÖTEHTÄVÄ	Työtehtävä:	
7. PALKKAUS	Työsuhteen alussa työntekijän palkka määräytyy seuraavasti: Palkkaryhmä: Kalleusluokka: Palkan määrä (€/kk/t): Työsuhteen alkaessa kokemuksissaan oikeuttavaa alallaoloaika _____ vuotta _____ kuukautta	
8. NOUDATETTAVA TYÖEHTOSOPIMUS	Työsuhteessa noudatetaan puolin ja toisin palkka- ja muiden työehtojen osalta voimassa olevia lakeja sekä Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n välillä tehtyä majoitus- ja ravitsemisalalan työntekijöitä koskevaa työehtosopimusta siltä osin kun tässä sopimuksessa ei ole sovittu työntekijälle paremmista ehdoista.	
9. MUUT EHDOT		
10. PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS	Tätä sopimusta on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, joista toinen työnantajalle ja toinen työntekijälle.	
	Paikka	Aika
	Työnantajan edustajan allekirjoitus	Työntekijän allekirjoitus

Selvitys: Työsopimuslain 2:4 mukaisesti työnantaja ilmoittaa työsuhteen keskeisistä ehdoista seuraavaa: Työnantaja määrittelee kulloisenkin työntekopaikan seuraavissa puitteissa (esim. yrityksen tietty toimipaikka/-paikat tai yrityksen kaikki toimipaikat tai tietty työnsuorittamisalue/-alueet):

TYÖSOPIMUS		KAUPANALA
1. TYÖSUHTEEN OSAPUOLET	Työnantaja	Liike- tai kotipaikka
	Työntekijä	Henkilötunnus
	Yllä mainittu työntekijä sitoutuu korvausta vastaan tekemään yllä mainitun työnantajan hänelle osoittamaa työtä tämän johdon ja valvonnan alaisena sekä seuraavin ehdoin:	
2. TYÖSOPIMUKSEN VOIMASSAOLO	Työsuhteen alkaessa on _____ kuukauden koeaika.	
	☐ toistaiseksi voimassa oleva työsuhde Työsuhde kestää toistaiseksi ja sen alkamispäivämäärä on _____	☐ määräaikainen työsuhde Määräaikaisen työsuhteen alkamispäivämäärä on _____ ja kesto _____ saakka. Määräaikaisen työsuhteen peruste: _____ tai kunnes seuraavassa yksilöity työtehtävä on suoritettu _____ ja sen arvioitu kesto on _____ saakka.
3. TYÖAIKA	Työaika on ☐ keskimäärin vähintään 37,5 tuntia viikossa. ☐ alle 37,5 tuntia, jolloin keskimääräinen viikkotyöaika on _____ tuntia. Työntekijä suostuu tekemään lisä- tai ylityötä laissa säädetyn edellytyksin, jolloin siitä maksetaan lain ja työehtosopimuksen mukainen korvaus. Työntekijä ☐ suostuu tekemään tarvittaessa sunnuntaityötä ☐ ei suostu tekemään sunnuntaityötä Sunnuntaityöstä maksetaan lain ja työehtosopimuksen mukainen korvaus.	
4. TYÖTEHTÄVÄT	Työntekijän työtehtävät: (työtehtävien pääasiallinen laatu) _____	
5. PALKKAUS	Työsuhteen alussa työntekijän palkka määräytyy seuraavasti: _____ Palkkaryhmä ja alallaolovuodet _____ Palkan määrä kuukaudessa tai tunnissa _____	
6. VUOSILOMA	Vuosioma määräytyy vuosilomalain ja noudatettavan työehtosopimuksen mukaan.	
7. IRTISANOMISAIKA	Irtisanomisaika määräytyy noudatettavan työehtosopimuksen mukaan.	
8. TYÖEHTOSOPIMUS	Työsuhteessa noudatetaan työnantajan sitovaa työehtosopimusta, voimassa olevia lakeja ja asetuksia sekä yrityksen sisäisiä ohjeita ja sääntöjä. Sairausajan palkkaa, vuosilomaa ja työaika koskevien määräysten osalta noudatetaan työehtosopimuksen voimassaoloajan päätyttyä ja ennen uuden työehtosopimuksen voimaantulua päättyneen sopimuksen määräyksiä.	
9. MUUT EHDOT	_____ _____	
10. PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS	Tätä sopimusta on tehty kaksi yhtäpitävää kappaletta, joista yksi annetaan työntekijälle ja yksi jää työnantajalle.	
	Paikka	Aika
	Työnantajan allekirjoitus	Työntekijän allekirjoitus

Selvitys:

Työsopimuslain 2:4 §:n mukaisesti työnantaja ilmoittaa lisäksi työsuhteen keskeisistä ehdoista seuraavaa:

Työn suorittamispaikka: (Esimerkiksi yrityksen tietty toimipaikka/ -paikat tai yrityksen kaikki toimipaikat tai tietty työnsuorittamisalue/-alueet)

Palkanmaksukausi on _____

Työsuhteen alussa työnantajan sitova työehtosopimus on _____

Muuta: _____

TYÖSOPIMUS

YLEINEN

Työnantaja _____ LY-tunnus _____

Osoite _____ Puh. _____

Työntekijä _____ Henkilötunnus _____

Osoite _____ Puh. _____

Toistaiseksi voimassa oleva työ sopimus _____ Työsuhteen alkamispäivä _____
Määräaikainen työ sopimus _____

Työsuhde päättyy __ / __ ____ tai kunnes seuraava sopimuksen määräaikaisuuden peruste on lakannut:

Sovittu työkokonaisuus _____ Sijaisuus _____

Harjoittelu _____ Muu syy _____

Työsuhteessa noudatettava koeaika _____ kuukautta (enintään 4 kk)

Työn suorittamispaikka tai paikkakunta _____

Työstä maksettava palkka

Palkka työsuhteen alussa _____ € / tunti tai kk. Suoritustyössä takuupalkka _____ € / t

Luontoisedut _____ ja niiden raha-arvo: __ verotusarvo _____ muu: _____

Palkka maksetaan työntekijän osoittamalle pankkitilille.

Työaika

Säännöllinen työaika __ tuntia / vrk, __ tuntia / viikko, _____ tuntia 2 tai 3 viikkoa

Osa-aikatyössä keskimääräinen viikkotyöaika _____ tuntia viikossa.

Irtisanomisaika määräytyy lain mukaan

Työntekijä sitoutuu luovuttamaan työsuhteen päättyessä hänelle luovutetun työnantajan omaisuuden.

Muut sopimusehdot _____

_____

Noudatettava työehtosopimus: _____

Työsopimus uusitaan jos työsuhteen perusteet / ehdot muuttuvat oleellisesti.

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi kummallekin sopijaosapuolelle.

Paikka ja aika _____

_____

Työnantajan allekirjoitus

_____

Työntekijän allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys

Yhteinen työ

Valmennus ISS:n henkilöstölle

Torstai 2.4.2009 klo 14 – 15.30

Kouluttaja Päivi Vartiainen-Ora

Kulttuurien välinen vuorovaikutus ja viestintä työssä:

- Millainen viestintä on työlähtöistä?
- Miten meillä suhtaudutaan erilaisuuteen? Onko erilaisuus OK vai ongelma?
- Suomalaisen työelämän itsestäänselvytykset, jotka eivät ehkä olekaan muualta tulleelle selviä – mietimme yhdessä
- Suomalaisten tapa puhua ja viestiä – keskustelemme yhdessä

Keskiviikko 22.4.2009 klo 14 – 15.30

Kouluttaja Leea Kröger

Selkokieli:

- Selkokielellä tarkoitamme selkeää, lyhyttä, yksinkertaista yleiskieltä
- Kun työpaikalla on eri kieliä puhuvia, selkeä kieli helpottaa viestintää
- Selkeää kieltä osaa käyttää jokainen – opettelemme yhdessä

Keskiviikko 6.5.2009 klo 14 – 15.30

Kouluttaja Päivi Vartiainen-Ora

Yhteistyössä hyödyllisiä perustietoja erilaisista tavoista:

- Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys: miksi suomalaiset tekevät asioita yksin?
- Suhde tasa-arvoon eri kulttuureissa: voiko pomolle sanoa "ei" ja voiko nainen olla pomo?
- Aikakäsityksistä – miksi aikataulut ovat meille tärkeitä?
- Kysymyksiä ja keskustelua

Koulutus on TSL-opintokeskuksen Opetushallituksen tuella järjestämää.

Väärinkäsityksestä ennakkoluuloksi Fingerporin (Pertti Jarla) tapaan:

